

Jon Jisas Krajs Manö Aij u Jon kalî kliñ rîka

God Manö nîpe ram mîñöŋ it i aua

¹ Ram mîñöŋ hadame dagol gau gî laga ñîñ u, God Manö mîdeia. God Manö nîpe God aip mîdeia. God Manö nîpe u rî nöp God me. *

² Ram mîñöŋ hainö gî la; nöd yabiñ God Manö nîpe God aip mîdeia.

³ God nîpe gö, God Manö nîpe nan gau magöŋhalö gî la. Nan ap ke laga; nîpe ke gî la nan gau nöp mîdöp. *

⁴ God Manö nîpe kamîŋ mîdep it u. Kamîŋ mîdep magö anîbu nîbi bî kalîp mailö ña. *

⁵ Mailö anîbu amöm nîbi bî sibön göp an au mîdpal gau ñî lab nîŋöm sibön mailö anîbu paŋog göl rî lagöp. *

⁶⁻⁷ Nîbi bî gau magöŋhalö Mailö anîbu nîp nîŋ udöl, a göm, God bî ap nîp hag lö, nîpe apöm Bî Mailö halö anîbu manö hag ñîmîdöp. Bî manö hag ñîmîdöp bî anîbu hib nîpe Jon. *

⁸ Jon nîpe Mailö anîbu wasö. Nîpe yîharîŋ bî an Mailö mîdöp manö u nîbi bî gau kalîp hag ñîñîg aua.

* **1:1:** Jon 17:5; 1Jn 1:1-2; Rep 19:13 * **1:3:** 1Ko 8:6; Kol 1:16-17; Hib 1:2 * **1:4:** Jon 5:26 * **1:5:** Jon 3:19 * **1:6-7:** Mad 3:1; Luk 1:13-17,76

⁹ Mailö nɪŋö yabɪɫ anɪbu nɪpe ram mɪnönɪ ɪɫ i apöm nɪbi bɪ gau magönhalö kalɪp mailö ñöl gɪmɪdöp. *

¹⁰ God Manö nɪpe ram mɪnönɪ ɪɫ i apöm mɪdmɪdöp. God nɪpe gö, God Manö nɪpe ke mɪnönɪ nabönɪ ɪɫ i gɪ löm, nɪbi bɪ gau gɪ löm ga. Pen nɪpe ke ram mɪnönɪ ɪɫ i ap mɪdeia u, nɪbi bɪ nɪp amgö nɪŋöm Bɪ Kub u a göm nɪŋagla.

¹¹ Nɪpe ram mɪnönɪ nɪpe ke aua u pen nɪbi bɪ nɪpe ke nɪp udagla.

¹² Pen nɪbi bɪ au, Krais manö aij nɪpe u nɪŋ udöm, nɪp Bɪ Kub hon, a göm, udla gau, kalɪp geia God ñɪ pai nɪpe mɪdpal.

¹³ God ñɪ pai nɪpe mɪdpal u, bɪ ber gau udöm, ñɪ pai yag daulö mɪdpal rö mɪdagpal. God nɪpe ke gö ñɪ pai nɪpe mɪdpal. *

¹⁴ Pen Manö anɪbu, nɪpe apöm bɪ hañ romanɪ löm, hanɪp aip han mɪdmɪdöp. Anɪb u, hon mailö magö aij nɪpe hadö nɪŋbun. Nɪpe Bap Ñɪ nɪpe añɪ yabɪɫ u me, Bap nɪpe ke mailö magö aij ke halö mɪdöp rö, Ñɪ nɪpe u rö nöp mɪdöp. Pen nɪpe hañ romanɪ löm bɪ rö apöm, hanɪp magönhalö mög nɪŋöm mɪdmagö yabɪɫ löm, God Manö nɪŋö u magönhalö hag ñɪ aij gɪmɪdöp.

¹⁵ God Manö nɪpe aua u, Jon nɪpe nɪŋöm, wiñ alöm nɪbi bɪ gau kalɪp haga, “Bɪ mɪñi auöp i nöp me, yad kalöp nöd hagnö, ‘Bɪ ap nɪpe yad hain aunab u pen yɪp yag dauagep adö u, nɪpe hadame dagol gau mɪdmɪdöp. Anɪb u, nɪpe yad rö wasö; nɪpe Bɪ Kub yabɪɫ,’ a gɪnö u, bɪ anɪbu me u,” a ga.

* **1:9:** Jon 8:12 * **1:13:** Jon 3:3-6; Plp 2:7; Jon 2:11; 1Pi 1:23

16 Nipe hanip nibi bi magöñhalö mög yabiñ nñöm, ud aij göm, nan aij aij iru nöp ñöb.

17 Apiabö u lo manö adö u, God Mosís níp ñö, Mosís hanip ña u pen God nibi bi mög nñöm ud aij gab manö nñö anibu, Jisas Krais aua u me, miñi waiö nñabun. *

18 Nibi bi rimnap God níp nñagal. Ñi añi nipe u nöp nipe ke God. Nipe Nap aip midpil. Nipe Nap nipe hag waiö la nñöm miñi hon Bap God hadö nñbun. *

Jon Bi Ñig Pak Ñeb u, “Yad Mesaia u, wasö,” ga (Mad 3:1-12; Mak 1:7-8; Luk 3:15-17)

19 Juda bi kub Jerusalem nibö gau kale bi God níp nan sabe gep bi rimnap abe, bi God sabe gep ram wög gi ñimidal bi rimnap abe hag yuöm hagla, “Kale Jon midöp ammim, ‘Ne an?’ ö gimim hag nñmim,” a gila.

20 Kale Jon mideia u amjaköm, níp hag nñöm hagla, “Ne bi an?” ö gila.

Hag nñeila, nipe wai ñaga. Kalpe waiö hagöm haga, “Yad Krais u* wasö,” ga.

21 Anig hageia, kale pen hagla, “Anig hagpan u, ne an? Ne Ilaija aka?” gila.

Anig hageila, Jon haga, “Yad Ilaija wasö,” ga.

Anig hageia, kale pen hagla, “Ne bi God manö hagep pör abad midpun u aka?” gila.

Hageila, Jon wasö ga. *

* 1:17: Eks 34:28; Ro 6:14 * 1:18: Eks 33:20; Jon 6:46; 1Di 6:16

* 1:20: manö “Krais u” abe, Hibru manö “Mesaia u” abe it añi ap nöp midöp: “God hag la Bi u.” * 1:21: Dud 18:15,18; Mad 11:14

²² Anig hageia, bi anib gau pen hagla, “Anib u, ne an? Pen yad bi an a gimön hagnabön, hon amun bi kub hanip hag yubal gau kalip hag ñinabun,” a gila.

²³ Hageila, Jon kalip haga, “Yad miñi gabin i, bi God manö hagep Aisaia nöd haga rö nöp gabin. Nipe haga,

‘Yad bi ap ram minöñ nibi bi iru midagpal,
ram minöñ kabö nöp midöp an au midem,
wiñ kub alem hagabin,
“Pör Bi Kub auab a gimim,
adan lik gi aij gimim,” a gabin,’ a ga.

Yad Jon miñi gabin me u,” a ga. *

²⁴ Pen bi Jon nip hag niñnig aula anib gau, bi Perisi rimnap aip aula.

²⁵ Kale Jon nip hag niñöm hagla, “Ne hagpan, yad Krai wasö, Ilaija wasö, bi God manö hagep abad midpun u wasö gipan gö ji niñhön ginig nibi bi gau kalip ñig pak ñabön?” ö gila.

²⁶ Hageila, Jon haga, “Yad kalip yiñharin ñig pak ñabin. Pen bi ap an kalöp aui midöp, nipe aigale bi rö midöp a gimim niñagpim.

²⁷ Bi anibu nipe yad hain aunab pen nipe yad rö wasö; nipe bi kub yabiñ, yad bi pro. Yad ma rirup nipe u nagi hubiknam rö lagöp,” a ga. *

²⁸ Jon nibi bi gau kalip ñig pak ñimidöp ram riñig aglö Bedani, ñig Jodan goñ böñ nö lödan niñöm bi anib gau apöm nip manö anibu hag niñla.

Jisas nipe God Sipsip Pi nipe

* 1:23: Ais 40:3 * 1:27: Jon 1:15

²⁹ Ruö Jisas auö niñöl göm, Jon Jisas niñöm niñi bi gau kalip haga, “Niñim! God Sipsip Pi niñe hanip hag yuöp me u. Niñe me niñi bi minön nabön i i gau gau magönhalö nan si nan naij gipal gac u lik gi yunab. *

³⁰ Bi anibu me, yad hagnö, ‘Bi ap niñe yad hain aunab u pen yip yag dauagep adö u, niñe hadame dagol gau midmidöp. Anib u, niñe yad rö wasö; niñe Bi Kub yabit, a ginö. *

³¹ Bi kub anibu bi an a gem niñagmidin. Pen Isrel niñi bi, bi kub anibu bi aigale bi rö midöp u niñöl a gem, kalip ñig pak ñinig aunö,” a ga.

³²⁻³³ Pen Jon Jisas manö adö anibu nöp hagöm haga, “Bi anibi bi an, a gem, yad ke niñagbne; pen bi yip hag yuö apem niñi bi kalip ñig pak ñabin u haga, ‘Ne niñnabön, Ana niñe bi an apöm, aip mideinab, bi anibu nöp niñi bi gau kalip Ana U! pak ñinab,’ a ga. Haga anibu me, miñi Ana u kumi kabö adö lañ niñbö yaur dapo rö u gi nip auajip *

³⁴ niñem yad niñ aij gem kalip manö niñö hagabin, bi anibi niñe God Ñi niñe u nöp,” a ga. *

Jisas bi niñe miñhöp nöd uda

³⁵ Ruö pen, Jon bi niñe miñhau aip, kauyan ap ñig pak ñimidöp ka u midlö niñöl gi,

³⁶ Jisas ap padiö, Jon niñe Jisas niñöm niñi bi gau kalip haga, “Bi anibi God Sipsip Pi niñe me u,” a ga. *

* **1:29:** Ais 53:6-7; 1Pi 1:18-19

* **1:30:** Jon 1:15

* **1:32-33:**

Mad 3:16

* **1:34:** Mad 3:17

* **1:36:** Jon 1:29

³⁷ Anig hagö, Jon bi nipe mihau, manö anibu niñmil, Jisas areia migan u hain arlö.

³⁸ Pen Jisas ado göm kalip mihöñ niñöm haga, “Niñön giñig auabil?” ö ga. Hageia haglö, “Rabai! Ne hanban gai?” ö gïlö. Hibru manö hagöm “Rabai” a gïlö manö anibu iñ u “Manö Hag Ñeb Bi.”

³⁹ Pen kale anig giñmil hag niñlö, Jisas haga, “Anib u, yad aip ammil niñnabil,” a ga. Haga ñin anibu nöp dugo magö u ammil, nipe aip mideila.

⁴⁰ Jon bi nipe anib mihau, bi ap hib nipe Edru. Edru nimam nipe me Saimon Pida. *

⁴¹ Edru magö anibu nöp am nimam Saimon nip ulhai niñöm haga, “Mesaia u aunab a gun pör abad midpun u mñi niñbul,” a ga. “Mesaia” a ga manö magö u, Grik manö hagöm “Krais” a gïpal.

⁴² Edru anig hagöm, nimam Saimon nip ul göm Jisas mideia u arö, Jisas Saimon nip niñöm haga, “Jon ñi nipe Saimon. Nöp Sipas a göl,” a ga. Arameik manö hagöm, hib Sipas a ga manö magö anibu, Grik manö hagöm Pida a gïpal. Sipas abe Pida abe iñ añi anibu “kabö.” *

Jisas Pilip aip Nadanyel aip kalip mihöñ uda

⁴³ Ruö, Jisas ram mñönj Galili arñig, am Pilip nip niñöm haga, “Yad aip arul,” a ga.

⁴⁴ Pilip, Edru, Pida, ram mñönj kale Bedsaida niñbö.

⁴⁵ Pen Pilip am Nadanyel nip niñöm haga, “Hon bi u, Mosís abe, bi God manö hagep rímnab abe kaliñ kññ ríköm hagla u, nip mñi niñbun. Nipe

* **1:40:** Mad 4:18-20 * **1:42:** Mad 16:18

me Jisas, Josep ñi nipe. Ram mɪnɔŋ nipe Nasared nɪbö,” a ga. *

⁴⁶ Pilip anig hageia, Nadanyel haga, “Bi aij ap ram mɪnɔŋ naij anɪbu nɪbö auagnab,” a ga.

Hageia, Pilip haga, “Anig hagpan u, auö am nɪŋul!” a ga.

⁴⁷ Anig hagöm, kale bi mihau ammil söl söl gɪlö nɪŋöl gi, Jisas Nadanyel nɪp nɪŋöm haga, “Bi anɪbu bi Isrel yɪjig göl u me, nipe piral adö u hagagnab; nipe nɪŋö nöp waiö hagnab,” a ga.

⁴⁸ Anig hagö, Nadanyel haga, “Ne aige gɪmön yɪp nɪŋban?” ö ga.

Hageia, Jisas haga, “Pilip nöp hainö uɫ gɪnig nöb; yad nöp nöd nɪŋbin, ne asɪk mɪdajan rauan ɪɫ au,” a ga.

⁴⁹ Anig hagö, Nadanyel haga, “Manö hag ñeb bi. Nöp nɪŋbin! Ne God Ñi nipe, Isrel nɪbi bi Kin hon,” a ga. *

⁵⁰ Anig hageia, Jisas haga, “Nöp yɪharɪŋ rauan ɪɫ au nɪŋbin a gɪpin u me, yɪp nɪŋ udpan? Hainö nan ke nɪbö rɪmnab nɪŋnabön,” a ga.

⁵¹ Jisas anig hagöm haga, “Kalöp magöŋhalö nɪŋö hagabin, kumi kabö adö laŋ au pɪral hiɪkö, ejol gau apöm, yɪp Bi Ñi nipe nɪŋ amɪɫ apɪɫ, nɪŋ amɪɫ apɪɫ geinaböl nɪŋnabim,” a ga. *

2

Jisas nipe ñig yabɪ u gö ñig wain la

* **1:45:** Dud 18:18; Ais 7:14; 9:6; Jer 23:5; Esi 34:23
14:33; 16:16; Mak 3:11

* **1:49:** Mad

* **1:51:** Jen 28:12

1-2 Ñin mihöp midöm, bi ap nibi udnig göm, nibi bi wiñ alö amöm, nan ñinla Kena daun, ram minöŋ Galili aŋ au. Ñin anibu, Jisas abe, bi nipe gau abe, kalip u rö nöp wiñ alla arla. Pen Jisas nime abe am ram anibu mideia.

³ Ñig wain u ñin hakeila, Jisas nime apöm Jisas nip haga, “Wain u ñin hakpal,” a ga.

⁴ Anig hageia, Jisas haga, “Yip anig gi anig gi, a gimön, yip hagagmön. Ñin yad u auagöp,” a ga.
*

⁵ Hageia, nime nipe am bi wög gi ñeb gau kalip haga, “Jisas manö ap hagainim, hagnim rö nöp gimim,” a ga.

⁶ Pen Juda nibi bi kabö udöm gipal rin kub yabił unbö kagoł jin u ud lilo mideia. Rin kub aňi aňi ñig lida unbö ñinjuöl mamid u mil dap lep. Pen Juda nibi bi nagı adö kale gimıdal rö, God amgö ilo nibi bi uł aij midaiun, a göm, rin anib gau ñig mil dap hon göm, ñin ma li yumıdal.

⁷ Jisas pen, bi wög gi ñeb gau kalip haga, “Kabö rin gai i, ñig mil dapim hon gipe, ajman raunim,” a ga.

Hageia, haga rö geila haga,

⁸ “Miñi ñig mil dap libim u, mil dammim, bi nan ñinabun i abad midöp u nip ñimim,” a ga.

⁹ Hageia, ñig yabił anibu mil dam bi kub u nip ñeila, nipe udöm ñin nina, ñig wain aij u mideia. Pen nipe ñig wain anibu gai nibö göm ninaga; bi wög gi ñeb gau kale nöp ninla. Pen nipe ninaga rö me, bi nibi udnig ga anibu nip wiñ alö aueia haga,

* 2:4; Jon 7:30; 8:20

¹⁰ “Pör nöp, ñig wain aij u nöd dap ñlō ñiŋ hahlō me, hainō ñig wain naij u ñlō ñiŋbal. Pen ne ñig wain aij u dap lö mɨdajɨp, mɨñi nöp dap ñabön,” a ga.

¹¹ Jisas nan gagep nöd nɨbö ga anɨbu, nɨpe Kena daun, ram mɨnönj Galili aŋ au mɨdöm ga. Nan gagep anɨbu göm, nɨpe aige bɨ rö mɨdeia u yamö bɨ nɨpe gau nɨŋöm, nɨp nɨŋ udla.

¹² Pen Kena daun arö göm, Jisas nɨpe ke, nɨme, nɨmam hain, bɨ nɨpe gau aip daun pro Kapaneam amöm, yöp ñiŋ bad ap anɨb au mɨdeila. *

God sabe gep ram u nan sɨkim geila, Jisas kalɨp rɨdɨk gɨ höŋ yaŋ yua

(Mad 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Juda kai Pasopa ñiŋ kub kale u söl ga nɨŋöm Jisas Jerusalem ara. *

¹⁴ Jisas Jerusalem amöm, God sabe gep ram raul u nɨŋa, bɨ rɨmnap kale kaj kau, kaj sɨpsip, yaur dapo gau dap sɨkim göm, bɨ rɨmnap abaŋ bad gau löm, mab po adö asɨköm, mani yɨmjɨköm geila.

¹⁵ Jisas nɨŋöm, nagɨ ap udöm malɨköm, kaj sɨpsip kaj kau gau rɨdɨk gɨ höŋ yaŋ yuöm, mani dap pen pen yɨmjɨköm geila abaŋ bad gau mani halö ud honj gɨ yua.

¹⁶ Anɨg göm, nɨbi bɨ yaur dapo dap sɨkim geila gau kalɨp haga, “Nan anɨb gau ud arim. Bapi yad ram nɨpe u gɨpe sɨkim ram rö lagnɨm,” a ga.

¹⁷ Jisas anɨg geia, bɨ nɨpe gau gasɨ kale ara God Manö kalɨ kɨñ rɨkla manö ap adö u. Manö

* **2:12:** Mad 4:13 * **2:13:** Eks 12:1-27

anibu kali kliñ riköm hagla, “Sabe gep ram ne u midmagö yabił lem umnabin,” a gıla. *

¹⁸ Pen Juda bi kub rimnap apöm, Jisas niþ hag niñöm hagla, “Nöp an hagajip apön anig gabön? God nöþ hagö apem gabin a gımön, nan gagep rö ap gö niñun, ‘Niñö hagpan,’ a gun,” a gıla.

¹⁹ Anig hageila, Jisas kalip pen haga, “Kale God sabe gep ram anibi rib wał geinabim, ñin mihau nigan kauyan gi linabin,” a ga. *

²⁰ Anig hageia hagla, “God sabe gep ram anibi, mi ñinjuöl mihöp ado gi da unbö kagoł jıñ (46) gi hakla u pen ne ñin mihau nigan kauyan gi linabin a gan ar?” a gıla.

²¹ Pen Jisas niþe sabe gep ram manö haga anibu, hañ roman niþe ke nöþ haga. *

²² Anib u me, hainö Jisas niþe umöm uraka u, bi niþ hain gımidal gau God Manö u abe, Jisas niþe ke manö haga anibu abe gasi niñöm, “Niñö hagöp,” a göm niñ udla. *

Jisas niþi bi gau magöñhalö niñöb

²³ Jisas, Juda kai Pasopa ñin kub kale u Jerusalem midöm, nan gagep rö rimnap geia u niñöm, niþi bi gau, “Niþe nöþ Mesaia u,” a göm niþ niñ udla. *

²⁴⁻²⁵ Pen Jisas niþi bi gıpal adö u ke niñ aij göp rö, niþi bi anib gau gasi kale adö mai araia u niñ aij ga u me, niþe kalip niþi bi niñeb yad gau a göm udaga.

* **2:17:** Sam 69:9 * **2:19:** Mad 26:61; 27:40 * **2:21:** 1Ko 6:19

* **2:22:** Luk 24:6-8; Jon 12:16 * **2:23:** Jon 7:31

3

Jisas Nikodimas n̄p hag n̄i aij ga

¹ B̄i Juda Kansol kub u b̄i ap m̄dm̄döp, hib n̄ipe u Nikodimas. N̄ipe Perisi b̄i ap. *

² N̄ipe s̄ib yaŋ, Jisas n̄p n̄iŋn̄ig, m̄ideia u apöm haga, “Manö hag n̄eb b̄i. Hon n̄iŋbun, nan gagep rō ḡipan gau, ne ke gagbnap; God n̄ipe ke nöp nöp aip m̄idöp u me, nan gagep rō an̄ib gau ḡipan. An̄ib u, hon n̄iŋbun, God n̄ipe nöp nöp yuö apön han̄ip manö hag n̄im̄dan,” a ga.

³ Hageia, Jisas haga, “Yad nöp n̄iŋö yabił hagabin, n̄ibi b̄i ke kam̄iŋ hain n̄ibö l̄inaböl gau nöp, God kal̄ip udöm, ‘N̄ibi b̄i yad’ a göm, abad m̄ideinab,” a ga. *

⁴ An̄ig hageia, Nikodimas aiö göm gas̄ iru n̄iŋöm haga, “N̄ibi b̄i r̄ik l̄ilö kub ḡipal gau, kauyaŋ n̄ime mudun aŋ au arlō, kauyaŋ yag daulö, n̄ibi b̄i ke kam̄iŋ hain n̄ibö l̄ilaŋ a ḡimön hagabön aka n̄ihön?” ö ga.

⁵ Hageia, Jisas haga, “Nöp n̄iŋö yabił hagabin, n̄ibi b̄i au, n̄ig u abe, God Ana u abe udöm ke kam̄iŋ hain n̄ibö l̄inaböl gau nöp, God kal̄ip udöm, ‘N̄ibi b̄i yad’ a göm, abad m̄ideinab.

⁶ N̄ibi b̄i yag daubal rō yag daulö m̄idpal, pen God Ana n̄ipe apöm ana magö kale aŋ daŋ gö kam̄iŋ m̄ideinabim. *

⁷ An̄ib u, “Kale n̄ibi b̄i magöŋhalö ke kam̄iŋ hain n̄ibö l̄imim,” manö hagaj̄in an̄ibu, ne aiö ḡimön gas̄ iru n̄iŋagmön.

* 3:1: Jon 7:50; 19:39 * 3:3: Mad 18:3; 1Pi 1:23 * 3:6: Jon 1:13

⁸ Yigön u gasi nipe ke apöm arab. Yigön udajip niñbim u pen auöp lau halö, aröp lau halö, kale niñagim. Anib u rö me, nibi bi God Ana ba lö, ke kamij hain nibö libal gau,” a ga.

⁹ Anig hageia, Nikodimas haga, “Ne hagabön adö anibu, aigegö ginim?” ö ga.

¹⁰ Hageia, Jisas haga, “Ne Isrel nibi bi manö hag ñeb bi kub kale ap, pen ne niñagpan ar?

¹¹ Nöp niñö yabiñ hagabin, hon ke nan niñhön niñ aij gun, nan niñhön amgö ke niñjun, niñbun anibu nöp kalöp hag ñibun u pen manö hagpun anibu niñ udagpim.

¹² Yad kalöp minöñ naböñ iñ i göp rö hagnö, niñ udagpim rö, aige gimim God ram minöñ kumi kabö adö lañ au göp rö hagnö, niñ udnabim?

¹³ Pen nibi bi ap God ram minöñ kumi kabö adö lañ au ajöm niñaga; yad ke Bi Ñi nipe nöp anib lañ midem aunö.

¹⁴ “Pen hadame nöp haiño naij gau Isrel nibi bi kalip haulö umla, niñöm Mosi haiño naij anib gau rö ap mab ba au lañ lö, nibi bi an an haiño anib lañ niñla gau, kalip kamij la. Anib u rö me, Bi Ñi nipe nip mab ba lañ al pak lölö, *

¹⁵ nibi bi an an nip niñ udnaböl gau, kamij pör midep u udnaböl. *

¹⁶ God nibi bi ram minöñ iñ i midpal gau kalip midmagö yabiñ löm, Ñi nipe añi yabiñ u kalip nan a göm ña. Anib u, nibi bi an an Ñi nipe anibu

* **3:14:** Nab 21:9; Jon 8:28; 12:32 * **3:15:** Jon 20:31

nɪp nɪŋ udnaböl gau, kalɪp kamɪŋ pör mɪdep u ñö, umöm ur gagnaböl. *

¹⁷ God Ñi nɪpe yua u, nɪbi bɪ gau kalɪp manö kub hagnɪm, a göm yuaga; nɪbi bɪ gau ud kamɪŋ yunɪm, a göm yua. *

¹⁸ “Nɪbi bɪ an an Ñi nɪpe nɪp nɪŋ udnaböl gau, God kalɪp manö kub hagöm pen ilön ñagnab. Pen nɪbi bɪ nɪp nɪŋ udagnaböl gau, God Ñi nɪpe aɳi yabɪ anɪbu nɪp nɪŋ udagnaböl rö, God kalɪp hadö manö kub hagöm, pen ilön udnaböl a ga. *

¹⁹ God nɪbi bɪ gau kalɪp manö kub hagöm pen ilön ñinab, ɪ anɪbu anɪg göl mɪdöp: Mailö mɪnön nabön adö ɪ i auöp u pen nɪbi bɪ gau, mailö mɪdöp au arun, a gɪ gasɪ u nɪŋagal. Kale nan si nan naij gɪ mɪdpal rö, sɪb göp gau nöp mɪdaiun a gɪ gasɪ u nɪŋbal. *

²⁰ Mailö anɪbu nɪŋlö mulu lugö, ‘Naij gɪpun u, waiö nɪŋagöl,’ a göm, mailö mɪdöp au auagnaböl.

²¹ Pen nɪbi bɪ kabö rö gɪnaböl gau hagnaböl, ‘God hagöp rö nöp gabun u, waiö nɪŋlan,’ a göm, mailö mɪdöp au aubal,” a ga.

Jon Ñig Pak Ñeb Bɪ u, Jisas bɪ aigale bɪ rö mɪdöp, a göm, manö hag ña

²² Hainö Jisas bɪ nɪpe gau aip am ram mɪnön Judia an gau am mɪdöl gɪ, nɪbi bɪ gau kalɪp ñig pak ñi mɪdeia. *

²³ Aion ram mɪnön Salim söl anɪb au mɪdeia. Pen ram mɪnön Aion au ñig iru mɪdeia. Anɪb u,

* **3:16:** Jon 3:36; 10:28; Ro 5:8; 8:32; 1Jn 4:9-10 * **3:17:** Luk 19:10

* **3:18:** Jon 5:24 * **3:19:** Jon 1:5,9; 8:12 * **3:22:** Jon 4:1-2

ñin an anib au, Jon nipe Ainon au midöm, nibi bi gau iru nöp aueila niñöm nipe kalip ñig pak ñi mideja.

²⁴ Ñin anibu kale Jon bi ñig pak ñeb nip nagila.

²⁵ Pen Juda bi ap apöm, Juda nagila adö kale, ñig li yuun God amgö ilö mid aij gun a gimidal manö adö u hagöm, Jon bi nipe rimnap aip pen pen hagla.

²⁶ Pen pen hagöm, Jon bi nipe gau apöm nip hagla, “Manö hag ñeb bi. Bi au ñig Jodan goñ böñ lödan midö, nip Bi Kub a gaina u, miñi ap nibi bi kalip ñig pak ñab niñöm nibi bi magöñhalö nip araböl,” a gila.

²⁷ Anig hageila, Jon haga, “God gasi nipe ke niñöb rö, hanip wög adö ke ke hag löp.

²⁸ Kale ke niñbim yad kalöp hagnö, ‘Yad Kraiss wasö; God hagö yad yiñharin adan nipe u lik gabin,’ a ginö. *

²⁹ Bi ap nibi udnab ñin u, nipe nibi nipe udnab. Nibi anibu nibi nipe me u. Bi nibi udnab bi u, bi niñeb nipe ap apöm nip gi ñinab. Mañ mai nibi nipe udnig aunab a göm, nip abad mideinab. Pen nipe nibi udnig apöm ‘Aubin’ a ginab u, bi niñeb nipe miñ miñ ginab. Yad me anibu rö. Jisas nipe nibi bi gau kalip anig göm gab u, yip aij göp. Uri yad miñ miñ yabiñ gabin.

³⁰ Hib nipe ap ranö niñöl gi, hib yad ap lugnab u aij.

³¹ “Bi kumi kabö adö lañ au nibö auöp u, nipe nibi bi gau magöñhalö adö lañol midöp. Bi minön

* 3:28: Jon 1:20; Mad 11:10

naböŋ iŋ i nĩbö bĩ u, nĩpe mĩnön naböŋ iŋ i nĩbö u me, mĩnön naböŋ iŋ i gasĩ nĩjöm manö hagpal rö hagab. Pen bĩ kumi kabö adö laŋ au nĩbö auöp u, nĩpe nĩbi bĩ gau magöŋhalö adö laŋol mĩdöp. *

³² Nĩpe kumi kabö adö laŋ au mĩdöm nan nĩhön amgö nĩjüb u, manö nĩhön apdi nĩjüb u, nĩbi bĩ gau kalĩp hag ñab, pen manö nĩpe u udagaböl. *

³³ Pen nĩbi bĩ manö nĩpe nĩj udpal gau, God manö nĩj u nöp hagöp a göm nĩj udpal.

³⁴ God nĩpe Jisas yua u, Ana nĩpe u nĩp ñö ajmaŋ rauö, God manö magö nĩpe nöp hag ñab.

³⁵ Nap Ñĩ nĩpe nĩp mĩdmagö löm, ‘Nan gau magöŋhalö abad mĩdaimön,’ a göm, ud ñĩmagö adö nĩpe u löp. *

³⁶ Nĩbi bĩ an an Ñĩ nĩpe nĩp nĩj udpal gau, pör mĩdep magö u hadö udpal. Pen nĩbi bĩ an an Ñĩ nĩpe nĩp nĩj udagnaböl gau, kale pör mĩdep magö u udagnaböl; God nĩbi bĩ anĩb gau kalĩp hadö manö kub hagö, marö udöl gĩ nöp mĩdeinaböl,” a ga. *

4

Jisas nĩbi Sameria nĩbö ap nĩp manö hag ña

¹ Pen bĩ Perisi gau manö rĩmnap apdi nĩŋla, nĩbi bĩ iru nöp, Jisas pĩg mĩdaiun, a göm, nĩp aueila kalĩp ñĩg pak ña; pen nĩbi bĩ iru nöp Jon nĩp auagla. *

² Pen Jisas nĩpe ke nĩbi bĩ gau kalĩp ñĩg pak ñaga; bĩ nĩpe gau nöp kalĩp ñĩg pak ñĩla.

* **3:31:** Jon 8:23 * **3:32:** Jon 3:11 * **3:35:** Mad 11:27; Jon 5:20

* **3:36:** Jon 3:16-18; 1Jn 5:12 * **4:1:** Jon 3:22

³ Pen Perisi kai manö anıbu rö hageila niñöm Jisas ram mınön Judia arö göm, ado gı ram mınön Galili ara.

⁴ Pen adan an au aramöm nıpe ram mınön Sameria amjaka.

⁵ Pen ram mınön Sameria an au aramöm, Sikar daun amjaka. Sikar söl anıb au me, hadame nöp Jekop ni nıpe Josep nıp mınön nabön ap haga. *

⁶ Pen Jekop niğ ulöm uda u mıdeia u me, Jisas auö auö, sıdö an lañ magö u iru ga rö, am niğ ulöm goł söl anıb au asıka.

⁷⁻⁸ Pen bi nıpe gau nan magö rauniğ, Sikar daun anıbu arla. Jisas niğ ulöm söl au asık mıdeia niñöm niıbi Sameria niıbö ap niğ mılınıg aua. Aueia, Jisas niñöm haga, “Yıp niğ mıl nıö niñın,” a ga.

⁹ Hageia, niıbi anıbu haga, “Kale Juda niıbi bi, hanıp Sameria niıbi bi niñmim, ası ması gı aij gıpin rö, niñön gıniğ, ‘Yıp niğ mıl nıö niñın,’ a gımön hagabön?” ö ga. *

¹⁰ Anıg hageia, Jisas pen haga, “God nan aij niıbi bi niñıg gab u niñmön, yad nöp niğ mıl dap limön a gabin yad bi an rö mıdpin niñbnap u, ne yıp hagbnap, yad nöp niğ kamıñ magö ñeb niıbnep. *

¹¹ Hageia, niıbi anıbu haga, “Bi kub. Niğ mılep rin ne ap mıdagöp; niğ ulöm u rö nöp i gıyan mıdöp. Anıb u, niğ kamıñ magö ñeb anıbu gai niıbö udnabön?

¹² Bac ilañ hon Jekop niğ ulöm anıbi hanıp ña. Niğ anıbi nöp, nıpe ke abe, ni nıpe bi abe niñöm,

* **4:5:** Jen 33:19; Jos 24:32 * **4:9:** Esr 4:1-5 * **4:10:** Jon 7:37-38; Rep 21:6

kaj sipsip nan nipe gau ñiñjöm giñidal. Anib u, yad bi kub, Jekop bi pro, a gi gasi niñban ar?" a ga. *

¹³ Hageia, Jisas haga, "Ñibi bi ñig i ñiñnaböl gau, kalip kauyañ ñig nan giñig gab;

¹⁴ pen ñibi bi ñig yad ñinö ñiñnaböl gau, kalip kauyañ ñig nan gagnab. Pen ñig yad ñinabin anibu ñiñlö, kalip añ dan ñig ilam ajöñ rö juöl gi, kalip pör miñdep u ñinab," a ga. *

¹⁵ Jisas anig hageia, ñibi anibu pen haga, "Bi kub. Yip ñig anibu ñö ñiñnö, hainö yip ñig nan gagnim; apem ñig i miñagnam," a ga.

¹⁶ Anig hageia, Jisas haga, "Am nagamul ne pañid dau," a ga.

¹⁷ Hageia haga, "Yad bi halö wasö," ga.

Hageia, Jisas haga, "Manö anibu niñjög hagabön.

¹⁸ Bi unbö mamid u udna u pen bi miñi aip miñpil u, nagamul ne wasö. Anib u, niñjög hagabön," a ga.

¹⁹ Anig hageia, ñibi anibu haga, "Bi kub. Yad niñbin, ne bi God manö hagep bi ap.

²⁰ Apis bac hon hadame nöp gau dum i God nip sabe giñidal rö, hon u rö nöp sabe gi miñpun u pen kale Juda kai hagpim, 'Jerusalem nöp God nip sabe göl,' a gipim," a ga. *

²¹ Anig hageia, Jisas haga, "Yad manö niñjög hagabin anibi nöñ. Hainö dum anibi abe Jerusalem abe Bapi nip sabe gagnabim.

²² Kale Sameria ñibi bi sabe gipim pen bi aigale bi rö nip sabe gipim u niñagpim; pen hon Juda

* **4:12:** Jon 8:53 * **4:14:** Jon 6:35 * **4:20:** Dud 12:5-14; Sam 122:1-5

nibi bi, Bi sabe gi midun Bi u ni nbun. Nihön ginig: God nipe aige göm nibi bi ud kamij yunab u, hanip Juda nibi bi haga. *

²³ Nín söl auub, pen mñi hadö auöp i, God Ana nipe nibi bi gasi ñö ni njöl gi, kale Bapi nip kabö rö sabe ginaböl; anig ginaböl u, nip aij ginab.

²⁴ God nipe Ana midöp u me, nibi bi God nip sabe göm, ana kalip an dan ni njö nöp sabe göl. *

²⁵ Jisas anig hageia, nibi anibu pen haga, “Yad ni nbün, hainö Mesaia u apöm, hanip nan magöthalö hag ñi aij ginab,” a ga.

²⁶ Hageia, Jisas haga, “Bi anibu me yad midpin. Ne aip manö hagabul i,” a ga. *

²⁷ Jisas anig hageia ni njöm magö anibu bi nipe gau apjaköm ni nla, Jisas nibi ap aip manö gi midailö, ni njöm kale pa giti gila. Pen bi kale ap uraköm, nibi u nip “Ne manö nihön midöp?” a göm hagagla. Jisas nip u rö nöp, “Nihön ginig nibi anibu aip manö adij adij gajil?” a göm hagagla.

²⁸ Pen nibi anibu, ñig rin u arö göm, kauyan ado gi daun anibu amöm, nibi bi mideila anib gau kalip haga,

²⁹ “Apim, nan gau magöthalö gipin rö hag ñöb bi u ni njim! Nipe Mesaia u aka?” ga.

³⁰ Anig hageia, nibi bi anib gau daun anibu arö göm, Jisas nip ni njun a göm aueila.

³¹ Pen Jisas bi nipe gau Jisas nip neb neb göm hagla, “Manö hag ñeb bi. Nan ñöj!” a gila.

³² Hageila, nipe pen haga, “Nan ñijeb yad midöp u kale ni njagpin,” a ga.

* **4:22:** 2Ki 17:29-41; Ais 2:3; Ro 9:4-5 * **4:24:** 2Ko 3:17; Ro 12:1;

Plp 3:3 * **4:26:** Mak 14:61-62

³³ Anig hageia, bi nipe gau kale ke nöp hag niñ hag niñ göm hagla, “Niñi bi rımnap niñ nan magö dap niñbal aka?” gıla.

³⁴ Pen Jisas kalıp haga, “Kalöp nan magö anıb gau nan göp; yıp pen nan magö anıb gau nan gagöp. Bapi manö haga u nöp gası lajıp me, gası anıbu niñem, wög hagöp u gı junam a gı gası niñbin. Nan niñeb yad me u. * ”

³⁵ Pen kale manö ap hagpim, ‘Rakın mıhau mıhau mıdöl, wid magö po gö am rık daunabun,’ a gıpin u pen mıñi anig hagagmim. Amgö kale u niñ padimim niñim! Wid wög gau po göm rık dauelp rö mıdöp. * ”

³⁶ Pen uri nöp, niñi bi wid po rık dauaböl niñi bi gau, mıñ mıñ göl gı wid po göp anıbu rık dam kamıñ pör mıdep mıgan u löm, pe kale udaböl me u. Anıb u me, niñi bi wid magö ranıñ a göm dam yubal gau abe, niñi bi wid po göp rık dauaböl gau abe jım nöm, wid po u kamıñ pör mıdep mıgan u mıdnab u niñöm, mıñ mıñ gıñaböl.

³⁷ Hon manö ap hagpun, ‘Niñi bi rımnap wid magö yulö rannab, niñi bi rımnap am rık daunaböl,’ a gıpun u, niñö yabıt hagpun.

³⁸ Yad kalöp hag yunö, am wid rık daubim. Wid wög anıbu kale wög klö gımim gagpe; niñi bi rımnap klö kale u gılö ranöb. Kale yıharıñ am rık daumim nan aij udpim,” a ga.

³⁹ Niñi Sameria niñö anıbu am niñi bi nipe gau kalıp haga, “Bi anıbu nan gıpin gıpin gau magörhalö yıp hag nüb,” a ga u me, niñi bi

* 4:34: Jon 6:38 * 4:35: Luk 10:2

Sameria nɪbō daun anɪbu mɪdeila gau iru nöp Jisas nɪp nɪŋ udla.

⁴⁰ Pen Sameria nɪbi bɪ, kale Jisas mɪdeia au apöm, Jisas manö neb neb göm hagla, hon aip am mɪdaiun a gɪlō, Jisas ñɪn mɪhöp am kale aip mɪdöm,

⁴¹ manö hag ñö, nɪbi bɪ rɪmnap halö iru nöp manö anɪbu nɪŋöm nɪp nɪŋ udla.

⁴² Pen kale anɪg göm nɪŋ udöm, nɪbi anɪbu nɪp hagla, “Mɪñi manö ne u nöp hagö nɪŋ udagpun; Jisas manö nɪpe u ke hagö nɪŋun nɪŋbun, nɪpe nöp nɪbi bɪ ram mɪnönɪ ɪɪ i mɪdpal gau gau magöŋhalö kalɪp ud kamɪŋ yunɪg aua. * ”

Jisas, bɪ kub ap ñɪ nɪpe u nɪp gö, kamɪŋ la

⁴³ Jisas ñɪn anɪb mɪhau ram mɪnönɪ anɪbu mɪdöm, ruö ram mɪnönɪ Galili ara.

⁴⁴ Nɪpe nöd manö ap hagöm haga, “Bɪ God manö hagep bɪ gau, ram mɪnönɪ kale ke au mɪdöm manö hagnaböl u, manö kalɪp udagnaböl,” a ga. *

⁴⁵ Pen Pasopa ñɪn u, Galili nɪbi bɪ rɪmnap am Jerusalem mɪdeila. Kale Jerusalem mɪdeila nɪŋöl gɪ, Jisas nan gagep rö gau gö nɪŋla u me, Jisas uri ram mɪnönɪ Galili amjakö, kale nan gagep rö Jerusalem ga u gasɪ nɪŋöm, nɪp mɪñ mɪñ gɪla. *

⁴⁶ Pen Jisas am Galili mɪdöm, kauyaŋ Kena daun ara. Kena daun anɪbu me, nöd ñɪg yabɪɪ u gö ñɪg wain la.

Pen daun pro Kapaneam au, bɪ kub ap ñɪ nɪpe nan ga. *

* **4:42:** 1Jn 4:14 * **4:44:** Mad 13:57 * **4:45:** Jon 2:23 * **4:46:** Jon 2:1-11

⁴⁷ Bî kub anîbu manö ap nîŋa, Jisas ram mînöŋ Judia arö göm, ap ram mînöŋ Galili mîdeia. Anîb u, Jisas mîdeia u apöm, nîp neb neb göl gî haga, “Ñî yad u nan gö umnîg gab. Ne yîŋîd am nîp gö kamîŋ laŋ!” a ga. *

⁴⁸ Anîg hageia, Jisas haga, “Kale yîharîŋ yîp nîŋ udagnabim; nan gagep rö rîmnap gîŋö nîŋmim nöp, yîp nîŋ udnabim,” a ga. *

⁴⁹ Pen bî kub anîbu haga, “Bî Kub! Auö arul! Wasö u, ñî yad u umnab!” a ga.

⁵⁰ Hageia, Jisas haga, “Aru! Ñî ne u mîdeinab,” a ga.

Anîg hageia, Jisas nîŋö hagöp, a göm, hada. *

⁵¹ Adan aŋ au arö nîŋöl gî, bî wög gî ñeb nîpe rîmnap ap nîp nable paköm hagla, “Ñî ne u umagöp; mîdöp,” a gîla.

⁵² Anîg hageila, ñî yad u magö mai rö kamîŋ löp, a göm, kalîp hag nîŋö hagla, “Rol sîdö gamîŋ ga magö u, hañ pîböŋ ga u kamîŋ la,” a gîla.

⁵³ Anîg hageila ñî nap nîpe nîŋa, Jisas, “Ñî ne u mîdeinab,” a ga magö u nöp kamîŋ la. Anîb u me, nîbi bî nîpe gau aip magöŋhalö Jisas nîp nîŋ udla.

⁵⁴ Pen Jisas nîpe nöd Kena apöm, nan gagep nöd nîbö göm, ñîg yabîŋ u gö ñîg wain la; hainö pen nan gagep yîgwö aŋ nîbö u göm bî kub u ñî nîpe nîp gö kamîŋ la. *

* **4:47:** Mad 8:5-6 * **4:48:** Jon 2:18; 1Ko 1:22 * **4:50:** Mad 8:13

* **4:54:** Jon 2:11

5

Bî nan ga ap ñig wanjö goɫ au mîdeia, Jisas gö kamîŋ la

¹ Hainö pen Juda kai nan kub ñîŋeb ñîŋ u uri a göm, Jisas Jerusalem ara.

² Ram mîŋnön Jerusalem anîbu, kaj sipsip dap amîl apîl gîmîdal adan ramö goɫ au ñig wanjö kub ap mîdeia. Ñig wanjö anîbu Arameik manö löm, Bedesda a gîmîdal. Pen ñig goɫ mîhau mîhau abe ñig ubîŋ aŋ au mîdeia adö u abe, ram badö mîlö unbö mamîd mîdeia.

³ Pen nîbi bî nan ga gau iru nöp ap ram bada anîb gau han mîdeila. Nîbi bî anîb gau, rîmnap amgö we ga, rîmnap ma naij ga nîŋöm ajagmîdal, rîmnap hañ roman kale böŋ nöp kaɫa ga. Pen ñig wanjö u aŋa gîŋab aka göm apöm han mîdeila.

⁴ Ñîŋ rîmnap God ejol ap apöm, ñig wanjö u aŋa gö, nîbi bî an nöd ujaŋîd ñig wanjö anîb yaŋ lugnab u, nîpe nan nîhön gîŋab u kamîŋ lîmîdöp.

⁵ Pen bî ap nan gö, pör nöp um mîdö, mî in ñîŋ juöl ado gî da kagoɫ böŋ daŋ (38) la, ñig wanjö goɫ au dam lîla mîdeia.

⁶ Jisas bî anîbu nîŋöm, mîlö padö anîgöl mîdmîdöp u nîŋöm, nîp haga, “Nöp kamîŋ lîŋîm, a gîmön, nîŋban?” ö ga.

⁷ Hageia, bî nan ga anîbu haga, “Bî kub. Ñig u aŋa gö nîŋöl gî, yîp ud ñig wanjö aŋ yaŋ löl nîbi bî ap mîdagpal. Yad ñig aŋ yaŋ nöd arnam a gîpin u pen nîbi bî rîmnap yîŋîd nöp nöd arbal,” a ga.

⁸ Anîg hageia, Jisas pen nîp haga, “Urakmön, köp ne u wîŋîg ud aru,” a ga. *

* 5:8: Mad 9:6

⁹ Hageia, magö anıbu nöp nıp kamıñ lö niñöl gı, uraköm köp nıpe u wıñg udöm, ud ara.

Pen Jisas bı anıbu nıp gö kamıñ la ñın anıbu, Juda kai God nıp sabe gep ñın kale u me,

¹⁰ Juda bı kub gau, bı kamıñ la anıbu nıp hagla, “Ñın i God nıp sabe gep ñın hon. Pen ne köp bad ne u ud ajabön u, lo manö hon u wıhö göp,” a gıla.
*

¹¹ Hageila, haga, “Bı yıp gajıp kamıñ löp u hagöp, ‘Urakmön, köp bad ne u wıñg ud aru,’ a gajıp u me, ud ajabin,” a ga.

¹² Hageia, hagla, “Bı nöp hagö, köp bad wıñg ud ajabön bı anıbu bı an?” ö gıla.

¹³ Pen Jisas nıpe nıbi bı iru mıdeila anıb au agamıj ara rö, bı kamıñ la anıbu, “Bı yıp gajıp kamıñ löp me i,” a göm, hagnım rö laga.

¹⁴ Hainö pen, Jisas bı anıbu nıp God sabe gep ram raul u niñöm haga, “Nöñ! Nöp kamıñ löp. Anıb u, nan si nan naij gımıdan u arö gımön. Wasö u, nöp nan kub yabıl gınım rö löp,” a ga.

¹⁵ Pen bı anıbu nıpe ado gı amöm, Juda bı kub gau kalıp haga, “Jisas nöp yıp gajıp kamıñ löp,” a ga.

¹⁶ Anıg hageia niñöm, God nıp sabe gep ñın u gö kamıñ la, a göm, Juda bı gau Jisas nıp mulu kal niñla.

¹⁷ Jisas pen kalıp haga, “Bapi yad u pör nöp wög göl gı nöp mıdöp rö, yad u rö nöp gınam,” a ga.

¹⁸ Anıg hagö, Juda bı kub gau, nöd nıp alun, a göm gası niñla u, uri klö yabıl göm niñla. Kale hagla, “Nıpe God nıp sabe gep ñın hon u rıb

* **5:10:** Ne 13:19; Jer 17:21

riköm, ‘Yad God Ñi nipe,’ a göp. Anib u, God nipe midöp rö, yad anib unbö rö nöp midpin, a göp,” a gila. *

Nap haga rö niñöm, Ñi nipe wög adö ke ke gab

¹⁹ Jisas pen kalip haga, “Kalöp niñö hagabin, Ñi u nipe ke nan ap ginim rö lagöp; Nap nan ginab gau nöp niñöm ginab. Anib u, Nap ginab rö, Ñi nipe u rö nöp ginab. *

²⁰ Nap Ñi nipe nip midmagö löm, nan nipe göp göp gau magöñhalö yamöb. Rimnap yamö me, nan ke yabił gau gö niñmim, kale magöñhalö aiö ginabim.

²¹ Pen Nap niibi bi umbal gau gö urakpal rö, Ñi nipe u rö nöp, niibi bi rimnap, kalip ginö uraklan, a ginab u, gö uraknaböl.

²² Niibi bi niñhön niñhön gipal, gasi niñhön niñhön niñbal u, Nap niñöm kalip manö kub hagagnab; Ñi nipe nip hagö, nipe kalip magöñhalö manö kub hagnab. *

²³ Anib u me, niibi bi kale Nap hib nipe haglö adö arnab u rö, Ñi nipe hib u abe u rö nöp haglö adö arnab. Pen niibi bi God Ñi nipe u nip niñöm, hib nipe haglö adö aragnab gau, Nap Ñi nipe hag yua u abe u rö nöp hib haglö adö aragnab. *

²⁴ “Kalöp niñö hagabin, niibi bi an manö yad u niñöm, Bi yip hag yuö aunö u nip niñ udpal gau, manö kub hag ilön udep adö u niñagnaböl; kale

* **5:18:** Mad 26:4; Jon 7:1; 10:30 * **5:19:** Jon 5:30 * **5:22:** Jon 5:27; Ap 10:42 * **5:23:** Plp 2:10-11; 1Jn 2:23

pör mǝdep u hadö uɖpal. Anǝb u, kale umeb adö u arö göm, pör mǝdep adö u hadö mǝɖpal. *

²⁵ Kalöp nǝṇö yabǝḥ hagabin, ṇǝn hain pör abad mǝɖpim u söl auab — pen mǝṇǝ hadö auöp i — nǝbi bǝ umöl rö mǝɖpal gau, God ṇǝ nǝpe manö hagö, manö anǝbu nǝṇöm nǝṇ uɖnaböl gau, kamǝṇ lǝnaböl.

²⁶ Bapi nan gau magöṇḥalö kamǝṇ mǝdep ḭ u mǝɖöp rö, yad ṇǝ nǝpe u rö nöp kamǝṇ mǝdep ḭ u mǝɖpin.

²⁷ Yad ṇǝ nǝpe pen, Bǝ ṇǝ nǝpe mǝɖpin rö, yǝp hagö, nǝbi bǝ gau kalǝp manö kub hagem nǝme lǝnabin.

²⁸ Manö hagabin anǝbu nǝṇmim aiö gagmim: hainö yad hagnö, nǝbi bǝ umlö rǝgöl gǝla gau,

²⁹ magöṇḥalö manö yad nǝṇöm, uraköm, nǝbi bǝ gǝ aij gǝla gau, am yad aip kamǝṇ mǝɖeinaböl; pen nǝbi bǝ gǝ naij gǝla gau, uraköm manö kub nǝṇöm pen ḭlön kub uɖnaböl. *

³⁰ Pen yad nan nǝḥön nǝḥön gǝnabin gau, ke nǝṇem gagnabin; Bapi yǝp hagnab rö nöp gǝnabin. Anǝb u, nǝbi bǝ manö kub hagem nǝme lǝnabin u, Bapi hagnab rö nǝṇem, kabö göl nöp nǝme lǝnabin. Nǝḥön gǝnǝg: yǝp aij gǝnab adö u manö kub hagagnabin. Bǝ yǝp hag yuö aunö Bǝ anǝbu nǝp aij gǝnab adö u nöp gasǝ nǝṇem, manö kub hagem nǝme lǝnabin. *

Yad bǝ aigale bǝ rö mǝɖpin u nǝṇim, a ga

* 5:24: Jon 3:15-18

* 5:29: Dan 12:2; Mad 16:27; Ap 24:15

* 5:30: Jon 5:19; 6:38

³¹ “Yad ke, ‘God yip yuö aunö,’ a gıbnep u, manö anıbu kabö rö gagöp a gıbep.

³² Pen Bı ap halö* yad bı aigale bı rö mıdpin u hagöp. Yad nııbin, manö hagöp anıbu nııjö nöp hagöp.

³³ Kale Juda kai bı kale rımnep hag yube, kale Jon nıp amöm, yad bı aigale bı rö mıdpin, a göm hag nııla u, nıpe manö nııjö nöp kalıp haga me u.

³⁴ Jon aka bı ram mınöı il i bı ap yad bı aigale bı rö mıdpin u hagnab u, yip nan kub wasö. Pen kale Jon manö haga u nıımim, manö nııjö yabıl a gımim nıı udmim, kamıı arnabim a gem, Jon manö yip anıg göl haga, a gıpin.

³⁵ Jon manö haga u, nıpe hapö mıtııı mailö ñab rö mıdö, kale manö haga anıbu mailö rö nıımim, magö pro ılep magö ap nöp mıtıı mıtıı gıpe.

³⁶ “Jon kalöp hag aıı ga pen u yııharııı manö nöp haga. Yad mınöı naböı il i apem, Bapi yip gımön a ga rö, nan ke yabıl gau gıpin u me, kale Bapi nıpe nöp yip hag yua u, a gımim, waiö yabıl nııbep.*

³⁷ Bapi yip hag yua u, nıpe ke, yad bı aigale bı rö mıdpin u, kalöp manö nııjö hagab. Pen kale meg magö nıpe u apdı nıııııı. Nıpe bı aigale bı rö mıdöp u, a gımim nıııııı.*

³⁸ Kale yad bı nıpe hag yua manö yad u nıı udagpim rö, God Manö mıdmagö kalöp aıı daı mıdagöp.

³⁹⁻⁴⁰ “Kale, pör mıdep udun, a gımim, God

* **5:32:** “Bı ap halö” a ga u, God nıpe ke * **5:36:** Jon 3:2; 14:11

* **5:37:** Mad 3:17; Jon 5:32; 8:18

Manö u amgö lî nîŋ aij gîpim u pen manö anîbu, yîp a göm kalî kliñ rîkla rö nîŋmim, pör mîdep udun, a gîmim, yîp auagpim. *

⁴¹ “Nîbi bî gau hib yad haglö adö arañ a gem hagagabin.

⁴² Pen kale nîbi bî aigale bî rö mîdpim u hadö nîŋbin. Kale God nîp mîdmagö lagpim u nîŋem hagabin.

⁴³ Bapi nîpe ke yîp hag yuö aunö u pen yîp udagpim. Pen bî yîharîŋ ap gasî nîpe ke nîŋöm aueinab u, nîp udnabim.

⁴⁴ Nîbi bî rîmnap gau hib kale haglö adö areinab u, kalöp aij gînab. Pen Bî God añî nöp mîdöp u hanîp nîŋö, aij gînim, a gîmim, gasî u nîŋagpim. Anîb u, kale ai gîmim yîp nîŋ udnabim?

⁴⁵ “Pen Bapi manö yad udöm, kalöp manö kub hagnab, a gîmim, gasî u nîŋagmim, wasö. Mosîs hanîp gî ñînab a gîpim u pen Bapi nîpe Mosîs manö nîpe haga manö anîbu udöm kalöp manö kub hagnab.

⁴⁶ Mosîs nîpe God Manö kalî kliñ rîkôm manö rîmnap yad bî aigale bî rö mîdpin manö u kalî kliñ rîka. Pen Mosîs manö kalî kliñ rîka manö anîbu udagpe rö, manö yad hagabin u rö nöp udagnabim. *

⁴⁷ Mosîs manö kalî kliñ rîka udagpim rö, kale ai gîmim manö yad hagabin u udnabim?” ö ga.

6

* 5:39-40: Luk 24:27 * 5:46: Ap 3:22

Jisas bɪ unbö paip dausan nan ñö ñɪŋla
(Mad 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Pen Jisas anɪg gɪ mɪdöm, hainö ñɪg magɪb udöm, Ñɪg Wanö Galili juöm, böŋ lödaŋ ara. Ñɪg Wanö Galili anɪbu nöp me, hib ap Ñɪg Wanö Daibirias a gɪmɪdal.

² Pen Jisas nɪpe nɪbi bɪ nan ga gau gö kamɪŋ la u nɪŋmɪdal rö, nɪbi bɪ iru nöp nɪp hain gɪla.

³ Pen Jisas bɪ nɪpe gau aip am dum au gɪlan amöm, asɪk mɪdeila.

⁴ Ñɪn aŋ anɪb au Juda kai Pasopa ñɪn kub kale u söl söl ga.

⁵⁻⁶ Jisas bɪ nɪpe aip dum au asɪk mɪdöm, amgö gɪlan göm nɪŋa, nɪbi bɪ iru yabɪt nöp nɪp aueila. Jisas nɪŋöm, nɪpe nɪhön nɪhön gɪnab u ke nɪŋa u pen bɪ nɪpe Pilip nɪhön hagnab, a göm, nɪp haga, “Hon nan magö gai nɪbö udun, nɪbi bɪ iru nöp gai i kalɪp ñɪno ñɪŋnaböl?” ö ga.

⁷ Hageia, Pilip haga, “Mani silpa magö unbö ñɪn juöl sɪduŋ laŋ (200) rö yuun, bred rau dapun, ud jö gɪ pro pro gun, nɪbi bɪ anɪb gai i ñeinabun, magöŋhalö nan pro pro ñɪŋöl rö lɪnab,” a ga.

⁸ Anɪg hagö, bɪ nɪpe Edru, Saimon Pida nɪmam u haga,

⁹ “Ñɪ pro ap bred bali plaua ud laubal bred magö unbö mamɪd, kabsaɪ mɪhöp halö ud mɪdöp i, pen nan anɪbu nɪbi bɪ iru yabɪt gai i nan kub wasö,” ga.

¹⁰ Hageia, Jisas haga, “Nɪbi bɪ gau hagpe, asɪklaŋ,” a ga. Hageia, bɪ nɪpe gau nɪbi bɪ gau kalɪp hageila, nan uɪaŋ iru nöp ran aij ga gau adö

anib gau magöñhalö asikla. Bî gau nöp me, paip dausan (5000) rö ara.

¹¹ Kale anig göm asikla niñöm, Jisas bred magö anib gau udöm, God nîp aij a göm, kalîp nîme la. Kabsa! u, u rö nöp ga. Kalîp anig göm nîme lö, nîbi bî gau kale magöñhalö bred kabsa! aigeg rö udun a gi gasi niñla rö nöp udla.

¹² Anig göl ñiñlô ñiñlô mudun ga arö gîla. Jisas bî nîpe gau kalîp haga, “Nîbi bî nan ñiñöm arö gîpal gau, ud dañ i gagep,” a ga.

¹³ Hageia, bî nîpe gau bred adîñ adîñ gau ðihu wadi yaglô yaglô, wadi unbö mîgan lañ u ajman raua.

¹⁴ Nîbi bî gau Jisas nan gagep rö ga anibu niñöm hagla, “Hon mîñi niñbun, bî i me, Bî God Manö Hagep mîñöñ naböñ ði i aunab a gun pör hagabun bî me u,” a gîla.

¹⁵ Pen Jisas niña, nîbi bî gau, yîp kin bî kub kale mîdeinam a göm apöm yîp klô göm ud arnaböl, a gi niñöm nîpe kauyañ aramöm dum gau nîpe ke halö mîdeia. *

*Jisas ñig u! adö rau!d ara
(Mad 14:22-23; Mak 6:45-52)*

¹⁶ Pen dugo magö u, Jisas bî nîpe gau am Ñig Wanö Galili yañ amöm,

¹⁷ Jisas auaga rö, sibön gö, kale nöp ñig magîb udöm kauyañ daun pro Kapaneam arnig hadla.

¹⁸ Areila niñöl gi, yîgön kub udöm, ñig u rala.

¹⁹ Pen kale rapîñ ñig magîb ñig u! pîrik añ au kilomida unbö mamîd aka kago! jîñ amöm niñla,

* 6:15: Jon 18:36

Jisas ñig adö u rauid aueia. Kale niñöm midmagö kub ara niñöm piñiñ gila.

²⁰ Pen Jisas haga, “Kale piñiñ gagmim. Yad nöp auabin,” a ga.

²¹ Anig hagö, kale piñiñ gagöm, níp ud ñig magib migan u lölö niñöl gi, ñig magib u uri nöp ram minöñ arniñ gila migan u amjak ara.

Jisas níp uthai niñla

²² Ruö nibi bi Ñig Wanö Galili böñ lödañ hanla gau gasi niñöm niñla, rol dugo ñig magib añi ap nöp mideia niñöm Jisas bi nipe gau nöp ñig magib anibu arla; Jisas nipe ke ñig magib anibu araga.

²³ Midlö niñöl gi, ñig magib rimnap nibi bi rimnap daun kub Daibirias nibö apöm, Bi Kub nipe God níp aij a göm nan ñö niñla ka u ñig goi au pidöñ gila.

²⁴ Pen nibi bi mideila gau niñla, Jisas abe bi nipe gau abe midageila; anibu Jisas níp uthai niñun a göm, kale ñig magib anib gau amöm Kapaneam arla.

Yad bred rö, yíp udmim kamiñ mideinabim, a ga

²⁵ Ñig Wanö Galili am am böñ lödañ amjaköm, Jisas níp niñöm hagla, “Manö hag ñeb bi. Ne magö mai i auban?” ö gila.

²⁶ Hageila haga, “Kalöp manö niñö hagabin, bred ñinö niñbe mudun ga rö, yíp uthai niñ ajabim; pen nan gagep rö gipin gau manö it u niñmim yíp uthai niñ ajagabim.

27 Nan magö hij g+nig gab u udun, a g+mim wög klö gagmim; God nipe Bî Ñî nipe n+nebir hagö aua rö, nan magö pör m+dep nipe ñ+nab u udun, a g+mim, wög klö g+mim,” a ga. *

28 Anig hageia hagla, “Hon wög n+hön g+no, God n+p aij g+nab?” ö g+la.

29 Hageila, Jisas haga, “God nipe Bî yuö aua u, Bî an+bu n+p n+ñ udeinabim u, God n+p aij g+nab,” a ga. *

30 Anig hageia hagla, “Hon nan gagep rö ap n+neinabun u, hagnabun, ‘God nöp nöp yuöp,’ a gun, nöp n+ñ udnabun. An+bu u, han+p nan gagep n+hön rö g+nabön? *

31 Hadame nöp ap+is bac bî ram m+nöñ kabö nöp m+dm+öp añ gau m+dom, nan mana a g+m+dal u ñ+n+m+dal. God Manö kalî klîñ r+köm hagla, ‘Nipe bred kumi kabö adö lañ au n+ibö r+mnap kal+p ñö ñ+n+m+dal,’ a g+la,” a g+la. *

32 Anig hagla u pen Jisas kal+p pen haga, “Kalöp manö n+ñö yab+ hagabin, Mos+is hadame gau bred kal+p ñö ñ+n+la bred an+bu, bred kumi kabö adö lañ au n+ibö wasö. Bred kumi kabö adö lañ au n+ibö bred n+ñö an+bu, Bapi yad kalöp ñab.

33 God bred nipe u, God hag yuö, kumi kabö adö lañ au n+ibö m+nöñ naböñ iñ i apöm, n+bi bî gau kal+p kam+ñ m+dep magö u ñab,” a ga.

34 Jisas anig hageia hagla, “Bî Kub. Uri bred an+bu han+p pör nöp ñöl g+ nöp m+daimön,” a g+la.

* 6:27: Jon 6:48-58 * 6:29: 1Jn 3:23 * 6:30: Mad 16:1; Jon 2:18 * 6:31: Eks 16:14-15; Nab 11:7-9; Sam 78:24

³⁵ Hageila, Jisas haga, “Yad nöp me bred kamın mıdep bred anıbu. Nıbi bı yıp aunaböl gau, kalıp kauyan kıyö lagnab. Nıbi bı yıp nın udnaböl gau, kalıp kauyan nıg nan gagnab. *

³⁶ Pen kalöp mıdö nöp hagajın, yıp amgö nınbım u pen yıp nın udagpım.

³⁷ Bapi yıp hagöp nıbi bı gau kale magöñhalö yad aunaböl. Nıbi bı yad aunaböl gau, hag yuagnabin, wasö yabıl.

³⁸ Pen nıñön: yad kumi kabö adö lañ au nıbö aubin u, gası yad nınbin adö u gınam a gem auagpin; Bapi yıp yuöp u, gası nıpe nınjöm hagöp rö gınam a gem aubin.

³⁹ Bapi nıbi bı yıp hagöp gau kalıp nın mıdnö, ap ur gagnım; manö kub hagep nın u, yad gınö, kale magöñhalö uraköl. Anıg gınab u, Bapi yıp yua u, nıp aij gınab. *

⁴⁰ Bapi yad nıp aij gınab u, nıbi bı an an yıp nınjöm nın udnaböl gau, kale magöñhalö pör pör nöp kamın mıdeınaböl. Pen manö kub hagep nın u, yad ke gınö kale magöñhalö uraknaböl,” a ga.

⁴¹ Pen Jisas, “Yad me, bred kumi kabö adö lañ au nıbö aubin u,” a ga u me, Juda nıbi bı gau manö alı gu gu geila.

⁴² Juda nıbi bı gau alı gu gu göm hagla, “Bı i, nıme nap nıpe u hon ke nınbun. Nıpe Josep nı nıpe Jisas nöp. Anıb u, nıpe aigöl gı hagöp, ‘Yad kumi kabö adö lañ au nıbö aubin,’ a göp?” ö gıla.
*

* 6:35: Jon 4:14 * 6:39: Jon 10:28-29; 17:12 * 6:42: Mad 13:55

⁴³ Anig hageila, Jisas pen haga, “Ali gu gu gagmim.

⁴⁴ Nibi bi ap nipe ke yip niŋ udagnab. God nip gasi aij ñö nöp me, yip auö, manö kub hagep ñin hain u yad ginö nipe kauyaŋ uraknab. *

⁴⁵ Bi God manö hagep bi gau kale God Manö kali kliñ riköm hagla, ‘God nipe nibi bi anib gau magörhalö kalip hag ñinab,’ a gila. Nibi bi Bap kalip manö hag ñö niŋ udnaböl gau, kale magörhalö yip aunaböl. *

⁴⁶ Nibi bi rimnap kale God nip amgö niŋagpal; yad Bi nipe yuö aunö u nöp Bapi nip amgö niŋbin. *

⁴⁷ “Pen yad kalöp niŋö yabił hagabin, nibi bi yip niŋ udnaböl gau, pör midep magö anibu hadö udöm, pör pör nöp mideinaböl. *

⁴⁸ Bred ñiŋöm kamiŋ mideinaböl u, yad me bred anibu. *

⁴⁹ Nahai iłaŋ bi hadame gau ram minöŋ kabö nöp midmidöp aŋ gau midöm, nan mana u ñiŋla u pen mid damöm umla.

⁵⁰ Pen bred Bap hag yuö kumi kabö adö laŋ nibö auöp bred anibu, nibi bi ñiŋöm, kamiŋ pör pör nöp midöm umagnaböl.

⁵¹ “Yad ke bred kamiŋ kumi kabö adö laŋ au nibö aubin u. Nibi bi an an bred anibi ñiŋ aŋ yaŋ linaböl u, pör nöp pör nöp kamiŋ mideinaböl. Bred hagabin anibi hañ romaŋ yad u me. Nibi bi ram minöŋ il i pör nöp pör nöp kamiŋ midaiöl, a gem, hañ romaŋ yad u ñinabin,” a ga.

* **6:44:** Jon 6:65 * **6:45:** Ais 54:13 * **6:46:** Jon 1:18 * **6:47:**

Jon 3:15-16 * **6:48:** Jon 6:32,58

⁵² Jisas anig hageia, Juda nibi bi anib gau kale ke nöp manö pen pen hagöm, rimnap hagla, “Bi i aigöl göm, hanip hañ roman nipe u ñö ñiñnabun?” ö gila.

⁵³ Hageila, Jisas kalip haga, “Yad kalöp niñö yabił hagabin, kale Bi Ñi nipe hañ roman nipe, hagape nipe ñiñagnabim u, kamij midep magö u kalöp an dan midagnab.

⁵⁴ Nibi bi an hañ roman yad, hagape yad ñiñnab u, nipe kamij pör midep magö u hadö udöp niñöm manö kub hagep ñin u yad ginö nipe kauyan uraknab.

⁵⁵ “Pen niñön: hañ roman yad u nan ñiñeb yabił; hagape yad u ñig ñiñeb yabił.

⁵⁶ Nibi bi an an hañ roman hagape yad ñiñnaböl gau, yad an dan mideinaböl; yad kalip an dan mideinabin.

⁵⁷ Bapi pör pör nöp kamij midöp u, nipe yip yua u, yip gö kamij midpin u me, nibi bi yip ud an kalip dan linaböl gau, kalip u rö nöp gö, kamij mideinaböl. *

⁵⁸ Manö adö anibu me, bred kumi kabö adö lan au nibö auöp, a gipin. Bred anibu, apis bac bi nan mana a gipal u niñöm mid damöm umla rö wasö; nibi bi bred yad hagajin u ñiñ an yan linaböl u, kamij pör nöp pör nöp mideinaböl,” a ga.

Nibi bi iru nöp Jisas nip arö gila

⁵⁹ Jisas Juda magum gep ram Kapaneam au midöm, manö anibu hagö,

* 6:57: 1Jn 3:24

⁶⁰ nîbi bî nîpe gau iru nöp nîñöm hagla, “Jisas manö hagab anîbu manö klö yabîl. Manö nîpe nîñ udun rö lagöp,” a gîla.

⁶¹ Kale aîi gu gu göm hageila, Jisas ke nîñöm haga, “Manö hagpin anîbu nîñmim gasî iru nîñmim arö gun a gîpim ar?

⁶² Pen Bî Nî nîpe kumi kabö adö lañ au mîdöm aua u, nîpe ka anîb adö au lañ kauyañ ado gî areinab u, kale gasî nîhön nîñnabim?

⁶³ God Ana kamîñ mîdep magö u ñö, nîbi bî kamîñ lî naböl; nîbi bî klö kale ke kamîñ lagnaböl, wasö yabîl. Yad manö kalöp hagpin u, manö anîbu gö, God Ana kalöp apöm, kamîñ mîdep magö u kalöp ñî nab nîñöm kale kamîñ lî nabim,” a ga.

⁶⁴ Pen Jisas nîpe nöd nöp, nîbi bî an nîp nîñ udagnab, an nîp mumug nîñnab u nîña u me, nîpe haga, “Kale rîmnap yîp nîñ udagpim,” a ga.
*

⁶⁵ Pen manö rîmnap halö hagöm haga, “Adö anîbu nöp kalöp hagpin, nîbi bî ap gasî nîpe ke nöp nîñöm yîp nîñ udagnab; Bapî nöp geinab u me, nîbi bî ap yîp apöm yîp nîñ udnab,” a ga. *

⁶⁶ Jisas manö anîbu hag juö nîñöl gî, nîbi bî apöm manö nîp nîñmîdal gau, iru nöp nîp arö göm, ke ke arla.

⁶⁷ Anîg göm arlö nîñöl gî, Jisas bî nîpe unbö mîgan lañ u kalîp hag nîñöm haga, “Kale u rö nöp yîp arîk arnabim aka?” ga.

⁶⁸ Hageia, Saimon Pida haga, “Bî Kub. An nîp arun? Manö ne hagabön u nîñun me, pör pör nöp

* 6:64: Jon 13:11 * 6:65: Jon 6:44

mideinabun.

⁶⁹ Hon nöp niŋ udpun rö, hon niŋbun, God nipe Bi U† hanip yuöp u, ne Bi anibu me u, a gi niŋbun,” a ga. *

⁷⁰⁻⁷¹ Saimon Pida anig hageia, Jisas pen Saimon Iskariod ñi nipe Judas u, hainö nip mumug niŋnab u niŋöm, kalip haga, “Yad kalöp bi unbö migan laŋ udpin u pen bi kale aŋi ap kijaki bi nipe,” a ga.

7

Jisas nimam hain nip manö hagla

¹ Hainö pen Juda bi kub gau Jisas nip alnig geila niŋöm Jisas ram minöŋ Judia gau ajagmädöp; ram minöŋ Galili gau nöp ajmädöp. *

² Pen Juda ñin kub kale, ram bada pro göm ñin rimnap hanbal ñin u söl söl ga niŋöm, *

³ Jisas nimam hain gau mideia u apöm nip hagla, “Ne migan anibi arö gimön ram minöŋ Judia ammön, nibi bi manö nöp niŋbal gau kalip nan gagep rö gipan u gö niŋnaböl.

⁴ Bi kale bi kub midnig ginaböl gau, nan kale gau pi göm gagnaböl; waiö yabi† ginaböl. Anib u, ne nan ke yabi† gipan rö, nibi bi iru midpal aŋ au nan gagep rimnap gö, nibi bi magöŋhalö niŋnaböl,” a gila.

⁵ Pen Jisas nimam nipe ke gau nip niŋ udagla. *

* 6:69: Mad 16:16 * 7:1: Jon 5:18 * 7:2: Lep 23:34 * 7:5: Ap 1:14

⁶ Anig hageila, Jisas pen kalip haga, “Kale ñin mai arun a ginabim u arnig arnabim; pen ñin yad arep u auagöp niñöm yade uri aragnabin.

⁷ Nibi bi minöñ naböñ it i gau, kalöp bi mulu kal niñöl it ap midagöp. Pen yad nibi bi minöñ naböñ it i gau, nan si nan naij gipal u hag waiö linö yip mulu kal niñbal.

⁸ Anib u, Ram Bada ñin kub söl auab rö, kale Jerusalem armim; pen yad ñin arep u auagöp rö, yad aip aragnabin,” a ga.

⁹ Anig hagöm, nipe ram minöñ Galili mideia.

Ram Bada ñin kub aua niñöm Jisas Jerusalem ara

¹⁰ Pen Jisas nimam bi gau Jerusalem arla niñöm Jisas nipe agamij hain ara.

¹¹ Juda bi kub gau, “Jisas mai?” ö göm, nibi bi iru nöp ap mideila gau kalip hag niñla.

¹² Pen nibi bi yiharin gau, Jisas manö u kale ke hag niñ hag niñ göm, rimnap hagla, “Nipe bi aij ap,” a gila; rimnap pen hagla, “Wasö, nipe nibi bi gau kalip wai nöb bi,” a gila.

¹³ Pen nibi bi yiharin gau, Juda bi kub anib gau kalip pinin gila rö, kale manö rimnap waiö hagagla.

¹⁴ Ram Bada ñin kub kale anibu ñin rimnap padia. Yöp ñin bad ap nöp midö, Jisas apjaköm, God sabe gep ram u amöm, nibi bi gau kalip manö hag ña.

¹⁵ Jisas manö hag ñi midö niñöl gi, Juda bi kub gau aiö göm hagla, “Bi i skul hagaga u pen aigöl göm manö gau magöñhalö niñöb?” ö gila. *

* **7:15:** Mad 13:54; Luk 2:47

¹⁶ Anig hageila, Jisas haga, “Manö yad hag ñabin u, gasi yad ke niñem hag ñagabin; Bi yip hag yuö aunö u nöp yip gasi ñö hag ñabin. *

¹⁷ Niñi bi an, God hagöp rö ginam, a göm, gi ud arnab u, God nipe manö yip ñab hagabin aka manö yad ke hagabin u, niñnab.

¹⁸ Kale niñbim, niñi bi an manö nipe ke hagnab u, hib yad ap rannim, a göm, manö gau niñbö gau niñbö udöm hagnab. Pen bi an nipe bi nipe hag yua hib nipe nöp ap rannim, a gi gasi niñnab u, bi anibu bi kabö göl manö niñö nöp hagab; nipe manö piral rimnap hagagnab. *

¹⁹ Mosi, God haga haga rö kalip lo manö hag ña u pen lo adö anib gau kale bi ap gagpim. Pen yad manö ap midöp wasö, yip yiñharñ alniñ gabim,” a ga. *

²⁰ Jisas anig hagö, niñi bi ap mideila gau hagla, “Nöp an alniñ gab? Nöp kiñaki abañ lajip hagabön,” a gila. *

²¹ Hageila, Jisas haga, “Yad nan gagep añi ap ginö, kale magönhalö pa giñi gipe. *

²²⁻²³ Kale Mosi God lo manö haga rö, ñi kale gau yag daumim, ñin unbö mudun jin u midmim, ruö raleb ñin u wañ hañ rikpim. Gipim anibu, Mosi nipe wasö, nahai itañ bi nöd il göm gimidal nagi adö u me anig gipim. Pen hañ rikep ñin raleb anibu, ñin rimnap God nip sabe gep ñin u nöp linab, pen miñi God nip sabe gep ñin u, a

* **7:16:** Jon 12:49; 14:10 * **7:18:** Jon 8:50 * **7:19:** Ap 7:53; Ro 2:21-24 * **7:20:** Jon 8:48; 10:20 * **7:21:** God nip sabe gep ñin u nan gagep ñig wañö Bedesda u ga u niñöm pa giñi gila.

gimim, arö gagpim; hałowatö hañ rikpim. Gipim anibu rö, yad God nıp sabe gep ñin u bi ap nıp ginö, hañ roman magöñhalö kamın löp u, kale ai ginig yıp nınbe mulu lugöp? *

²⁴ Anıb u, hainö manö adö adö nöp nınmim hagagmim; kabö rö ginab adö u nın aij gimim haggim,” a ga.

“Jisas me Krais u aka?” gıla

²⁵ Jerusalem nıbi bi rımnab hagla, “Juda bi kub gau bi alnig gaböl bi me i aka?

²⁶ Pen nınim! Nıpe nıbi bi anı kub i manö hagö nınöl gi, pen manö ap hagagaböl. Anıb u, kale ke nınbal nıpe Krais u yijig göl rö löp!

²⁷ Pen nıpe Krais u auböp u, hon nıpe ram mınönı gai nıbö auöp u nınagbno; pen bi i nıpe ram mınönı gai nıbö auöp u hon magöñhalö nınbun. Anıb u, nıpe Krais u wasö,” gıla. *

²⁸⁻²⁹ Pen Jisas nıpe God sabe gep ram raul yan manö hag ñöl gi nöp mıdöm, meg magö dap ranöm haga, “Kale gası nınbim, kale yıp nın aij yabıl gimim, gai nıbö aunö u nınbim. Pen wasö. Gası yad ke nöp auagnö. Bi yıp hag yuö aunö u, nıpe Bi kabö göl, Bi manö nınö nöp hagab. Yad nıpe aip mıdem, yıp hag yuö aunö rö, nıp nınbin; pen kale nıp nınagpim,” a ga. *

³⁰ Anıg hagö, nıp ud sısı lun a göm nınla u pen ñin nıpe auaga rö, bi ap nıp ud sısı laga. *

³¹ Pen nıbi bi anıb gau, nıbi bi iru nöp Jisas nan gagep gau ga nınöm hagla, “Krais u hain aunab

* **7:22-23:** Lep 12:3; Jen 17:9-13; Jon 5:8-10,16 * **7:27:** Jon 7:41;

9:29 * **7:28-29:** Mad 11:27; Jon 8:55 * **7:30:** Jon 7:44

a gıpal u, pen nan gagep iru yabił göm, bi anıbi gab rö gınım rö lagnab,” a gıla. Gası anıbu niñöm kale hagla, “Jisas nıpe Kraıs u nöp,” a göm, nıp niñ udla.

Juda bi kub gau, Jisas nıp am dauim, a göm, bi rımnab hag yula

³² Pen nıbi bi gau Kraıs manö anıbu agamıj hageila niñöm, Perisi bi kub gau abe, bi God nıp nan sabe gep bi kub gau abe, Jisas nıp am ud sısı lımim daumim, a göm, God sabe gep ram abad mıdmıdal polisman rımnab hag yula.

³³ Jisas pen haga, “Yad rapın magö ap mıdem, Bi yıp yuö aunö u ado gı arnabin.

³⁴ Yıp gai aröp a gımim ulhainabim u pen niñagnabim. Yad arnabin adö u, kale hain gımim rö lagnab,” a ga. *

³⁵ Anıg hageia, Juda bi kub gau kale ke nöp hagla, “Nıpe gai arnab, nıp niñagnabun? Nıpe am Juda nıbi bi ju am Grik nıbi bi aip mıdpal gau amöm, nıbi bi anıb gau kalıp manö hag ñöl gı mıdeinab aka niñön?

³⁶ Pen nıpe ai gınıg hagöp, ‘Yıp gai aröp a gımim ulhainabim u pen niñagnabim. Yad arnabin adö u, kale hain gımim rö lagnab,’ a göp?” ö gıla.

God Ana ñıg ilam ajöñ rö juöm aunab

³⁷ Juda Ram Bada ñın kub kale anıbu, ñın hain, ñın kub yabił u, Jisas uraköm, meg magö dap ranöm haga, “Nıbi bi an rugu mılep gınım u, yad apöm ñıg niñöl. *

* **7:34:** Jon 8:21; 13:36 * **7:37:** Lep 23:36; Ais 55:1; Jon 4:14

³⁸ Nibi bi yip niŋ udnaböl gau, God Manö hagöp rö, ñig kamiŋ mīdep u aŋ kalip daŋ nībō ilam juöm aunab,” a ga. *

³⁹ Ñin anibu Jisas umöm uraköm Nap nīp araga adö u me, Jisas nīpe Ana u nibi bi gau kalip ñaga. Pen ñig ilam juöm aunab manö haga anibu iŋ anigöl mīdöp: nibi bi Jisas nīp niŋ udnaböl gau, Jisas nīpe Ana u kalip ñinab, a göm haga. *

Kale ke ud asik ke ke lila

⁴⁰ Jisas anig hagö, nibi bi iru nöp mīdeila anib gau, rīmnap manö haga anibu niŋöm hagla, “Bi i, nīpe bi God Manö hagep aunab a gun abad mīdmīdun u,” a gila. *

⁴¹ Rīmnap hagla, “Wasö, nīpe Krais u!” a gila. Anig hageila, rīmnap pen hagla, “Wasö, Jisas nīpe Galili nībō; Krais u nīpe Galili nībō auagnab! *

⁴² God Manö u hagöp rö, Krais u, Depid rīkō rīklō rīk dam dapīl göm, Krais u Depid daun nīpe Bedlehem au yag daunaböl,” a gila. *

⁴³ Jisas manö anibu hageia niŋöm, nibi bi iru mīdeila anib gau asik ke ke lila.

⁴⁴ Rīmnap nīp ud sīsī lun dam manö kub hagnig ud arun a gila u pen bi añi ap nīp udaga.

Juda bi kub gau Jisas manö haga u niŋ udagla

⁴⁵ Pen God sabe gep ram polisman gau ado gi arlō niŋöl gi, bi God nīp nan sabe gep bi kub gau abe, bi Perisi gau abe kalip hagla, “Bi anibu nīp niŋhōn ginig dauagpim?” ö gila.

* **7:38:** Ais 58:11 * **7:39:** Jon 16:7; 20:22; Ap 2:4 * **7:40:** Jon 6:14 * **7:41:** Jon 1:46 * **7:42:** Sam 89:3-4; Mai 5:2

⁴⁶ Hageila, God sabe gep ram polisman anib gau hagla, “Nibi bi rimnap gau bi anibu manö aij yabił hagöp rö hagagpal,” a gila. *

⁴⁷ Anig hageila, pen bi Perisi gau pen hagla, “Bi pir alöp anibu, nibi bi rimnap nipe niñö hagöp a göm niñbal rö, kale u rö nöp niñbim ar?”

⁴⁸ Hon bi kub bi ap aka bi Perisi bi ap Jisas nip niñ udagpun. *

⁴⁹ Nibi bi gai i kale lo manö u niñagpal rö, God kalip mulu kal niñöm gi naij yabił ginab,” a gila.

⁵⁰ Pen bi kale Nikodimas, bi au nöd sibön yan amöm, Jisas nip manö rimnap hag niña bi anibu me, kalip haga, *

⁵¹ “Hon Juda lo adö u, bi ap nip yiħariñ pen ilön ñun gi naij gagnabun; manö kub hagun manö il ap niñun nöp me, anig ginabun,” a ga.

⁵² Anig hageia hagla, “Ne u rö nöp Galili nibö rö? God Manö u amgö li niñ dammön niñnabön, bi God manö hagep ap Galili nibö auagnab,” a gila. *

⁵³ Anig hageila kale ke ram kale arla.

8

Nibi amöm bi ap aip udlö

¹ Pen Jisas Olip Dum ara.

² Ruö ram ru dam la niñöm, kauyan ado gi God sabe gep ram u auö, nibi bi iru nöp apöm nip biniñ giğabö geila niñöm nipe asik midöm, kalip manö hag ñi mideia.

* 7:46: Mak 1:22 * 7:48: Jon 12:42 * 7:50: Jon 3:1-2 * 7:52: Jon 7:41-42

³ Jisas anig göl manö hag ñi midö niñöl gi, bi lo manö hag ñeb bi gau rimnap abe, bi Perisi rimnap abe, kale nibi ap am bi ap aip udajip, nibi u nip dap nibi bi mideila amgö ilö adö au urak ñöm,

⁴ Jisas nip hagla, “Manö hag ñeb bi. Nibi i bi halö u pen bi ap aip udajil niñun daubun me i.

⁵ Mosi lo hanip ña u haga, ‘Nibi anib gau rö, kabö ju pak lilö umöl,’ a ga. Pen ne niñön hagnabön?” ö gila. *

⁶ Kale manö piral hagla anibu, anig hagno, Jisas niñön hagö, nip manö kub hagun a göm hagla.

Pen Jisas nipe ubör yiñön göm, halpit adö u ñimagö manö magö rimnap kali klin riköl gi mideia.

⁷ Pen kale Jisas nip manö anibu rö hag niñöl gi mideila, nipe jöl yijig göm kalip haga, “Bi nan si nan naij gagöp ap midainim u, kabö ud nibi anibi nöd paknim,” a ga. *

⁸ Anig hagöm kauyan giyan göm, minön yan manö magö rimnap kali klin rik midö niñöl gi,

⁹ bi Jisas nip manö kub hagun a gila anib gau, Jisas manö haga anibu niñöm, bi majö majö arik arla niñöm bi gau magöñhalö añi añi arö göm ke ke am hakla; Jisas aip nibi u aip nöp midailö.

¹⁰ Jisas nipe jöl yijig göm, nibi anibu nip haga, “Bi gau mai? Bi nöp manö kub hagnim ap midagöp ar?” a ga.

¹¹ Hageia, nibi u haga, “Bi Kub. Bi yip manö kub hagnim ap midagöp,” a ga. Hageia, Jisas haga, “Yad u rö nöp nöp manö kub hagnabin.

* 8:5: Lep 20:10; Dud 22:22-24 * 8:7: Dud 17:7

Pen nan si nan naij gĩmɪdan u hainö gagmön; uri ne aru,” a ga. *

Nɪbi bɪ mɪnön nabön it i mɪdpal gau mailö kale me Jisas

¹² Jisas manö ap nɪbi bɪ gau kalɪp kauyaŋ hagöm haga, “Nɪbi bɪ mɪnön nabön it i mɪdpal gau, yad mailö kale mɪdpin. Nɪbi bɪ an yɪp hain göm ajeinab u, sɪbön aŋ gau rö ajageinab; pör mɪdep mailö aij u udöm ajeinab,” a ga. *

¹³ Jisas anɪg hageia, bɪ Perisi gau nɪp pen hagla, “Manö ne ke hag nɪban u, hon nɪnbun manö anɪbu udun rö lagöp,” a gɪla.

¹⁴ Anɪg hageila, Jisas haga, “Manö anɪbu yad ke hagabin u pen manö nɪjō hagabin. Pen nɪhön: yad aubin gau nɪjem, arnabin gau abe nɪjem gɪpin. Pen kale, yad aubin gau nɪjaɣmim, arnabin gau abe nɪjaɣmim gɪpim. *

¹⁵ Kale manö ud asɪk göl gɪ, ‘Adö u gɪ aij gɪpim; adö u gɪ naij gɪpim,’ a gabim u, nɪbi bɪ mɪnön nabön it i gasɪ nɪjōm hagpal rö nöp hagabim. Pen yad bɪ ap nɪp manö kub hagagabin. *

¹⁶ Bapi yɪp yuö aunö u, nɪpe yad aip mɪdpul rö, yad manö ud asɪk gɪnɪg, nɪjō nöp hagem manö ud asɪk gɪnabin. *

¹⁷ Lo manö kale adö u hagpim, ‘Nɪbi bɪ mɪhöp manö adö añɪ nöp hagnabil u me, nɪbi bɪ nɪjōm hagnaböl, u nɪjō hagpil, a gɪnaböl,’ a gɪpim. *

* **8:11:** Jon 5:14 * **8:12:** Ais 49:6; Jon 1:4-9; 9:5; 12:46 * **8:14:**

Jon 5:31-32; 7:28 * **8:15:** Jon 12:47 * **8:16:** Jon 5:30; 8:29

* **8:17:** Dud 19:15

¹⁸ Lo kale hagöp anıbu rö, yad aigale bı rö mıdpin u, yad ke manö hadö hagpin; pen Bapi yıp yuöp u abe yad aigale bı rö mıdpin manö u hadö hagöp. Manö hol apıl manö añı nöp hagpul u me, nıñö hagpil a gıbepe,” a ga. *

¹⁹ Anıg hageia, nıp hagla, “Nap ne mai?” ö gıla.

Hageila, Jisas pen haga, “Kale yıp nıñagpin rö, Bapi yad nıp u rö nöp nıñagpin. Yıp nıñbepe, Bapi yad u rö nöp nıñbepe,” a ga.

²⁰ Jisas God sabe gep ram raul, mani kale God nıp ñeb dap yubal mıgan u, manö anıbu hag ñı mıdeia pen ñın nıpe auaga rö, bı ap nıp ud sısı laga. *

Yad arnabin gau kale aragnabim

²¹ Jisas kalıp kauyan haga, “Yad arık areinabin; yıp ulhai nıñnabim u pen kale nan sı nan naij göl gı nöp mıdmim umnabim rö, yad arnabin gau kale aragnabim,” a ga. *

²² Anıg hageia, Juda bı kub gau hagla, “Nıpe hagöp, ‘Yad arnabin gau kale aragnabim,’ a göp u, nıñön gıñıg anıg hagöp? Nıpe ke al pak lıñıg göm anıg hagöp aka?” gıla.

²³ Anıg hagla u pen Jisas kalıp haga, “Kale yan nıbö; yad lan nıbö. Kale mınöñ naböñ il i nıbö; yad mınöñ naböñ il i nıbö wasö. *

²⁴ Anıb u nıñem me hagpin, ‘Kale nan sı nan naij göl gı nöp mıdmim umnabim,’ a gıpin. Pen

* 8:18: 1Jn 5:9

* 8:20: Jon 7:30

* 8:21: Jon 7:34; 13:33

* 8:23: Jon 3:31

yɪp, Yad Mɪɖpin Rō Mɪɖpin,* nɪŋ udageinabim u, nan si nan naij gac halō mɪɖpin rō mɪɖmim, umnabim,” a ga.

²⁵ Anɪg hageia, nɪp hag nɪŋöm hagla, “Ne an?” ö gɪla.

Hageila, Jisas haga, “Yad kalöp pör nöp hag ñabin rō nöp mɪɖpin.

²⁶ Kalöp manö kub hag gɪnam adö u, manö iru nöp mɪɖöp. Bɪ yɪp hag yuö aunö u, magöŋhalö nɪŋ aij göp rō, yɪp gasɪ ñö nɪŋöl gɪ, yad pen nɪbi bɪ gau kalɪp hag ñabin,” a ga.

²⁷ Jisas nɪpe Nap manö hag ña anɪbu nɪŋagla rō, kalɪp haga,

²⁸ “Bɪ Ñɪ nɪpe nɪp ud gɪlan lɪnabim ñɪn u, gɪnab gɪnab rō nɪŋmim ñɪn aɳɪbu nɪŋnabim, Yad Mɪɖpin Rō Mɪɖpin me. Yad nan ap ke nöp nɪŋem gagpin; Bap manö yɪp hagöp rō nöp hag ñabin u, nɪŋnabim.*

²⁹ Bɪ yɪp yuö aunö u, yad aip mɪɖöp. Nɪp aij göp adö u nöp pör pör gɪpin rō, yɪp arö gagöp; yad aip nöp mɪɖöp,” a ga.

³⁰ Jisas manö anɪbu hagö nɪŋöl gɪ, nɪbi bɪ iru nöp nɪp Krais u a göm, nɪŋ udla.

³¹ Pen Jisas nɪpe Juda nɪbi bɪ nɪp Krais u a göm nɪŋla anɪb gau kalɪp haga, “Kale manö yad böŋ nöp nɪŋ udmim, hagpin rō nöp geinabim u me, nɪŋö nöp nɪbi bɪ yad mɪɖeinabim.

* **8:24:** God Manö adɪŋ Eksodas u (Eks 3:14) God hib nɪpe ke hagöm, Yad Mɪɖpin Rō Mɪɖpin a ga. Pen aui Jisas abe hib nɪpe ke hagöm, Yad Mɪɖpin Rō Mɪɖpin a ga. Anɪb u, Juda nɪbi bɪ gau rɪmnab, manö haga u nɪŋöm, Jisas nɪp mulu kal nɪŋöm, al pak lun a gɪla. * **8:28:** Jon 3:14

³² Anig geinabim u, God nipe aigale Bi rö mîdöp u niŋmim, nagî wög rö gîpim u arö gîmim, mîd aij gînabim,” a ga.

³³ Anig hageia hagla, “Manö hagpan anîbu nihöŋ? Hon bac Ebrahim ñî pai nipe mîdpun u, hon nîbi bi rimnap kalîp nagî wög rö gagpun. Anîb u, hanîp nihöŋ gîniŋ, ‘Nagî wög rö gîpim u arö gîmim, mîd aij gînabim,’ a gîpan?” ö gîla. *

³⁴ Hageila, Jisas haga, “Yad kalöp niŋö yabiî hagabin, nîbi bi nan si nan naij gîpal gau, nan si nan naij gep magö u nöp nagî wög gep nîbi bi rö mîdpal. *

³⁵ Nagî wög gep bi ap, nap nipe ram u pör mîdagnab; hainö bi ke nîbö mani yuöm nîp rauö, nap nöd nîbö ram nipe u arö göm, ram ke aramöm nap hain nîbö u nîp nagî wög gînab. Pen ñî ap nap ram au kuö nipe pör pör nöp mîdnab.

³⁶ God Ñî nipe kalöp nîbi bi rauöm nagî mîdpim u hubîk yueinab u, kale nagî wög gîmîdim u böŋ nöp arö gîmim, mîd aij yabiî gînabim.

³⁷ Kalöp Ebrahim rîkö rîklö rîk dam dapîl göm auö mîdpim u niŋbin u pen manö hagpin u udagmim, yîp al pak lîniŋ gabim.

³⁸ Yad Bapi aip mîdem niŋbin rö kalöp hag ñabin; pen kale, nap kale u manö hagöp adö u nöp gabim,” a ga.

³⁹ Hageia hagla, “Bapi hon me Ebrahim,” a gîla.

Hageila, Jisas haga, “Kale Ebrahim ñî pai nipe mîdaibep rö, nipe gîmîdöp rö gîbep. *

* **8:33:** Mad 3:9 * **8:34:** Ro 6:16,20 * **8:39:** Mad 3:9

⁴⁰ Yad God manö hagöp rö nîjem, manö nîjö yabił u kalöp hag nîbin u pen yîp alnig gabim. Pen kale gîning gabim anîbu rö, Ebrahim nîpe gaga.

⁴¹ Anîb u, nap kale ke u göp rö, kale ke anîb unbö rö nöp gabim,” a ga.

Anîg hageia hagla, “Hanîp bi si udöm rîkagpal; God añî me Bapi hon yabił,” a gîla. *

Seden nî pai nîpe

⁴² Anîg hageila, Jisas pen haga, “ ‘God añî me Bapi hon yabił,’ a gîpim u pen God nîpe Bapi kale mîdböp, yad God nîbö apem, uri aui mîdpin u nîjmim, yîp mîdmagö libep. Yad gau mîdem, gasî yad ke nîjem auagnö; God aip mîdul, yîp nîjebir hag yua, aui aunö.

⁴³ Anîb u, manö yad u nîhön gîning nîj aij gagpimî Gîpim anîbu, hon nîjagun a gîmim gîpim.

⁴⁴ Kale nap kale kîjaki nî pai nîpe mîdpim u me, nîp aij göp adö u nöp gun a gîmim nîjbim. Nîpe nöd îl göm, nîbi bî gau kalîp al pak lîmîdöp rö, nagî adö nîpe anîbu anîg göl nöp mîdöp. Gasî aij rîmnap, gasî nîjö rîmnap nîjagöp yabił; nîpe manö nîjö rîmnap nîjagöp. Manö pîral hagab u, manö yöl nîpe me u. Nîpe pör nöp manö pîr alab; pîr alep îl u kîjaki me u. *

⁴⁵ Pen yad kalöp manö nîjö nöp hagabin u me, kale nîjmim udagpim.

⁴⁶ Pen yad gîpin u nîjmim, adö u nan si nan naij gîpan, a gîmim hagmim rö lagöp. Anîb u,

* 8:41: Ais 63:16 * 8:44: 1Jn 3:8

yad manö niŋö nöp hagpin u niŋmim, kale niŋhön giŋig manö yad niŋ udagpim? *

⁴⁷ Niŋi bi God piŋ miŋpal gau, manö niŋpe u uŋpal. Pen kale niŋp piŋ miŋdagpim rö, manö niŋpe u udagpim,” a ga. *

Ebrahim hainö yag daula, yad nöd miŋpin, a ga

⁴⁸ Juda bi kub gau Jisas niŋp hagla, “Ne bi Sameria niŋbö, nöp kiŋjaki abaŋ alöp, a giŋpun u, niŋö hagpun aka?” giŋla. *

⁴⁹ Hageila, Jisas haga, “Yiŋp kiŋjaki abaŋ alagöp. Yad Bapi hib niŋpe u hagnö adö arab pen kale hib yad u hagpe au giŋyaŋ ap lugab.

⁵⁰ Hib yad u ke hagnö adö arniŋm a giŋ gasi u niŋagpin; pen God niŋpe niŋi bi niŋhön niŋhön gajal niŋ aiŋ göp u, niŋi bi hib yad haglö adö araŋ a giŋ gasi u niŋöb.

⁵¹ Kalöp niŋö hagabin, niŋi bi an manö yad u niŋöm, hagpin rö giŋnab u, niŋpe umagnab; niŋpe pör nöp pör nöp kamiŋ miŋdeinab,” a ga. *

⁵² Jisas aniŋ hageia, kale hagla, “Ne manö hagpan aniŋbu niŋun niŋbun, nöp kiŋjaki abaŋ alöp hagabön. Ebrahim abe, bi God manö hagep gau magöŋhalö abe umla, pen ne niŋhön giŋmön hagpan, ‘Niŋi bi an manö yad u niŋöm, hagpin rö giŋnab u, umagnab; niŋpe pör nöp pör nöp kamiŋ miŋdeinab,’ a giŋpan?

⁵³ Bac hon Ebrahim abe, bi God manö hagep gau magöŋhalö abe umla rö, bi aniŋb gau bi pro, yad bi kub a giŋ gasi u niŋban aka?” giŋla.

* **8:46:** 2Ko 5:21; 1Pi 2:22

* **8:47:** 1Jn 4:6

* **8:48:** Mak 3:21-22

* **8:51:** Jon 5:24

⁵⁴ Hageila, Jisas haga, “Hib yad ke hagnö adö arböp, nan y^har^h rö lⁱböp. Pen bⁱ hib yad hagö adö arab bⁱ anⁱbu Bapi yad. Kale bⁱ añⁱ anⁱbu nöp nⁱp, God hon, a gⁱpim.

⁵⁵ God hon, a gⁱpim u pen nⁱp nⁱηagpim; pen yad nⁱp nⁱηbin. ‘Nⁱp nⁱηagpin,’ a gⁱbnep, kale manö piral hagpim rö hagbnep. Anⁱb u, yad nⁱp nⁱηbin u me, manö hagöp rö gⁱpin.

⁵⁶ God hadame nöp nap Ebrahim nⁱp hagöm, yad Jisas mⁱñi apem mⁱdⁱpin ñⁱn i nöp hagöm, ‘Ñⁱn hain u aunab,’ a ga. Pen nap Ebrahim God manö haga u nⁱηöm, manö anⁱbu God nⁱηö hagöp, a göm, gasⁱ halö mⁱdöm ñⁱñⁱ löl gⁱ mⁱdeia; ñⁱn anⁱbu nⁱηöm mⁱñ mⁱñ ga,” a ga.

⁵⁷ Anⁱg hageia, Juda bⁱ gau hagla, “Mⁱ ne ñⁱn juöl mⁱhöp ado gⁱ da unbö sⁱdun lan rö mⁱdagpan u pen ne nⁱhön gⁱmön, Ebrahim hadame dagol gau ga u nⁱηnö, a gⁱpan?” ö gⁱla.

⁵⁸ Hageila, Jisas kalⁱp haga, “Kalöp nⁱηö yabiⁱ hagabin, Ebrahim nⁱp yag dauagep adö u, Yad Mⁱdⁱpin,” a ga. *

⁵⁹ Jisas anⁱg hageia, nⁱp kabö ju al pak lⁱnⁱg geila, pen God sabe gep ram raul mⁱdeia u hil gⁱ löm hön amöm ara.

9

Bⁱ ap yag daula ñⁱn u nöp amgö we ga, Jisas gö amgö ñⁱl nⁱηa

¹ Pen Jisas bⁱ nⁱpe gau aip amöl gⁱ nⁱηla, bⁱ yag daula ñⁱn u nöp amgö we ga ap mⁱdeia.

* 8:58: Jon 1:1

² Jisas bi nipe gau bi anibu niñöm Jisas nip hagla, “Manö hag ñeb bi. Bi an nan si nan naij gajip, bi anibi yag daula ñin u amgö nipe u we ga? Nipe ke aka nime nap gajil göp?” ö gila. *

³ Hageila, Jisas haga, “Amgö nipe we ga u, nipe ke aka nime nap nan si nan naij gajil gagöp. Pen amgö nipe we ga u, nibi bi gau God nipe Bi klö unbö ke a göm niñ aij gilañ a göm ga. *

⁴ Miñi sädö añ magö i, Bi yip yuö aunö u, wög nip u gun. Sib ginig gab niñöm hon wög gun rö lagnab.

⁵ Yad minöñ naböñ il i midpin magö i, nibi bi minöñ naböñ il i midpal gau mailö kale u yad midpin,” a ga. *

⁶ Jisas manö anibu hagöm, minöñ yan kiñu alöm, gö kitiplö, udöm bi amgö we ga u nip amgö nipe au löm, *

⁷ haga, “Siloam wanö ammön, amgö ne u ñig limön,” a ga. Anig göm hag yuö, am ñig löm, amgö u ñil niñöm, ram nipe ara. Siloam manö il u “Yuö Ara” a gipal.

⁸ Pen nibi bi ram yam nipe aip jim ñöl gau abe, nöd nipe nan asib gimidöp niñmidal nibi bi gau abe hagla, “Bi i, bi au asik midöl gi, nan asib gimidöp u rö löp,” a gila.

⁹ Hageila, rimnap hagla, “Yau me, bi anibu nöp,” a gila. Rimnap pen hagla, “Wasö. Bi anibu rö löp u pen bi i bi ke nibö,” a gila. Anig hageila, bi anibu nipe ke haga, “Yad me bi anibu,” a ga.

* **9:2:** Esi 18:20; Luk 13:2,4 * **9:3:** Jon 11:4 * **9:5:** Mad 5:14;
Jon 8:12 * **9:6:** Mak 8:23

10 Hageia, nîp hagla, “Amgö nöp u aige göm kamîṇ löp?” ö gîla.

11 Hageila haga, “Bî Jisas a gîpal u, mîṇönṇ yaṇ kîñu alöm, gö kîṭîp lö, udöm amgö yad u löm hagöp, ‘Siloam waṇö ammön, amgö ne u ñîg lîmön,’ a gö, am amgö yad u ñîg lem, adîṇ amgö ñîl nîṇbin,” a ga.

12 Hageia hagla, “Bî anîbu mîñi gai?” ö gîla. Hageila haga, “Yad nîṇagpin,” a ga.

Bî Perisi gau, “Bî amgö we ga u aige göm kamîṇ löp?” ö gîla

13-14 Pen Jisas gö amgö ñîl nîṇa bî anîbu, Juda kai God nîp sabe gep ñîṇ kale u anîg ga u me, nîbî bî rîmnap bî anîbu nîp dam bî Perisi mîdeila au aula.

15 Bî Perisi bî anîbu nîp hagla, “Ne aigöl gîmön amgö ñîl nîṇban?” ö gîla. Hageila haga, “Jisas mîṇönṇ kîṭîp ap udöm, amgö yad u lajîp, yad am amgö yad u ñîg lem, uri amgö ñîl nîṇbin,” a ga.

16 Anîg hageia, bî Perisi rîmnap hagla, “God nîp sabe gep ñîṇ u anîg ga rö, nîpe God nîp sabe gep ñîṇ lo u rîb jua. Anîb u, hon nîṇbun, God nîp yuö auagöp,” a gîla. Anîg hageila, bî kale rîmnap pen hagla, “Bî nan si nan naij gep ap mîdaiböp, nîpe aigöl göm nan gagep anîbu gîböp?” ö gîla. Anîg hagöm kale ke nöp asîk ke ke lîla.

17 Bî Perisi gau, bî anîbu nîp kauyaṇ hag nîṇöm hagla, “ ‘Bî amgö yad gö amgö ñîl nîṇbin,’ a gîpan u, ne bî anîbu bî nîhön, a gî gasî nîṇban?” ö gîla. Hageila haga, “Yad nîṇbin nîpe bî God manö hagep bî ap,” a ga. *

* 9:17: Jon 4:19

¹⁸ Pen Juda bî kub gau, bî amgö we ga kamîṇ la manö anîbu udagöm, nîme nap hanîp auîl, a gîlô, ber mîhau aueilö,

¹⁹ hagla, “Ñî i ñî kale aka?” gîla. Hageila haglô, “Yau, ñî u ñî hol,” a gîlô. Hageilö hagla, “Kale nîp amgö we halö yag daulö aka?” gîla. Hageila haglô, “Yau, nîp amgö we halö yag daulo,” a gîlô. Anîg hageilö hagla, “Anîb u, uri aigöl göm amgö ñîl nîṇab?” ö gîla.

²⁰⁻²³ Hageila, kale ber pen hadö nîṇlô, Juda bî kub anîb gau nöd manö klô adö ap hagöm hagla, “Nîbi bî an an Jisas nîpe Krais u a göm waiö hagnaböl gau, Juda magum gep ram anîbu kauyaṇ auagnaböl,” a gîla. Manö hagla anîbu hadö nîṇmil me, pîrîkmîl, haglô, “Ñî u, ñî hol mîdöp u, nîṇbul; ñî hol anîbu amgö we halö yag daulo u abe nîṇbul; pen mîñî aigöl göm amgö ñîl nîṇab u nîṇagpul; bî an nîpe gajîp amgö nîṇab u abe hol nîṇagpul. Pen nîpe ñî pro wasö; nîpe ke hag nîṇeinabîm u, hagnab,” a gîlô.

²⁴ Anîg hagailö, bî kub gau bî anîbu nîp kauyaṇ wiñ allö aueia hagla, “Nöp kamîṇ löp anîbu, God amgö ilö nîpe u manö nîṇö nöṇ hag. Hon nîṇbun, bî hagajun u, bî anîbu bî nan si nan naij gep bî ap,” a gîla.

²⁵ Anîg hageila, bî anîbu pen haga, “Nîpe bî nan si nan naij gep bî ap aka wasö, yad nîṇagpin. Yad nan añî ap nöṇ nîṇbin. Nöd amgö we gî mîdainö pen mîñî amgö ñîl nîṇbin,” a gîla.

²⁶ Hageia hagla, “Nöp aigege göm gajîp, amgö nîṇban?” ö gîla.

²⁷ Hageila haga, “Yad kalöp mîdö nöp hag ñîbin u pen kale manö yad u udagpim. Nîhön gîning manö mîdö nöp hagajîn manö u kauyan hag a gîmim hagabim? Kale ke u rô nöp bî nîpe ap mîdun a gîmim hag nîñabim aka?” ga.

²⁸ Anîg hageia, nîp mulu kal nîñöm, nîp manö naij hagöm hagla, “Hon Mosîs bî nîpe me, pen ne bî yîharîj u bî nîpe ap!

²⁹ God Mosîs nîp manö hag ñö hagmîdöp u nîñbun, pen bî i gai nîbö auöp u nîñagpun!” a gîla.

³⁰ Hageila haga, “Ake! Bî game! Nîpe amgö yîp u gö kamîj löp, pen nîpe gai nîbö u kale nîñagpim me!

³¹ Pen hon nîñbun, nan si nan naij göl gî, God nîp sabe gaiöl u, nîpe manö kale udagnab; nîbi bî God nîp nîj udöm, manö hagöp rô göl gî, nîp sabe gaiöl u, nîpe manö kale nîñab. *

³² Mînön nabönj gî la ñîn u rîköl, mîd dap mîñi mîdpun ñîn i, nîbi bî amgö we halö yag daula ap gö kamîj laga.

³³ Bî anîbu God yuö auagbö, nîpe nan ap gînim rô lagbö,” a ga.

³⁴ Anîg hageia, kale pen hagla, “Name nöp yag daua ñîn u, bî nan si nan naij gep u yag daula pen ne hanîp manö hag ñîning gabön ar? Anîg hagmön, Juda magum gep ram i kauyan auagnabön,” a göm, nîp ud mamö gî dam hön yan yula. *

Nîbi bî Jisas nîp nîj udagpal gau, amgö we rô mîdpal

³⁵ Pen bi anibu nip ud höŋ yula, Jisas manö anibu niŋöm, am nip ulhai niŋöm haga, “Ne Bi Ñi nipe nip niŋ udpan?” ö ga.

³⁶ Hageia haga, “Bi Ñi nipe bi an? Bi anibu me u, a gö, yad nip niŋ udnam,” a ga.

³⁷ Anig hageia, Jisas haga, “Bi anibu midö nöŋ niŋban. Me ne aip manö hagabul i,” a ga.

³⁸ Anig hageia, bi anibu Jisas mideia il au kugom yimöm haga, “Bi Kub! Yad nöŋ niŋ udabin,” a ga.

³⁹ Hageia, Jisas haga, “Yad minöŋ naböŋ il i aubin u, nibi bi minöŋ naböŋ il i midpal gau kalip nime linig aubin. Nibi bi amgö we ga gau mailö apöm niŋnaböl; pen nibi bi hon hadö niŋ aij gipun a göm, mailö arö göm, sib yan aramöm niŋagnaböl.

⁴⁰ Anig hageia, bi Perisi sol anib au mideila rimnap, manö anibu niŋöm hagla, “Anig hagpan u, hon abe amgö we göp, a gimön hagabön ar?” a gila. *

⁴¹ Hageila, Jisas haga, “Kale amgö we midaiheb rö, nan si nan naij gipim u manö kub udagheb; pen niŋ aij gipun, a gipim u me, kale gac halö midmim manö kub udnabim,” a ga.

10

Kaj Sipsip Mukep Bi Aij u

¹ Jisas manö ap hod riköm haga, “Yad kalöp niŋö yabit hagabin, kaj sipsip midpal waryö raul u arnig, ajöŋ il yijig göl migan u midö niŋöl gi,

* 9:40: Mad 15:14

yîharîŋ ramö au raŋa göm arnaböl gau, kale nan si udep nîbi bî.

² Bî sipsip mukep u, yîharîŋ ramö u raŋa göm aragnab; ajöŋ iŋ yîjîg göl mîgan u nöp amöm, waryö raul mîgan yan arnab.

³ “Pen bî sipsip mukep u amjakö, bî ajöŋ iŋ abad mîdöp u nîp nîŋ aij gî nab rö, adan u hiîknab. Pen sipsip gau u rö nöp, bî anîbu maj mîgan nîp u nîŋnaböl rö, sipsip nîpe ke gau hib ñöl gî paŋîd höŋ arnab.

⁴ Sipsip nîpe paŋîd höŋ aramöm, nîpe nöd gö nîŋöl gî, kale maj mîgan nîpe u nîŋnaböl rö, nîp hain gî naböl.

⁵ Pen bî ke nîbö ap ap hagö, nîp hain gagnaböl; maj mîgan nîpe nîŋagnaböl rö, pîrîk arnaböl,” a ga.

⁶ Jisas anîgöl manö hod rîköm haga pen manö hagab adö u a göm rîk nîŋagla.

Jisas nîpe Sipsip Mukep Bî Aij u

⁷ Jisas manö rîk nîŋagla rö, nîpe kauyan haga, “Yad kalöp nîŋö yabîŋ hagabin, yad ke sipsip gau ajöŋ arep mîdpin.

⁸ Pen, ‘Hon kaj sipsip mukep bî,’ a göm, nöd aula bî gau, kale magöŋhalö nan si udep bî mîdmîdal. Sipsip gau manö kale u nîŋagmîdal.
*

⁹ Pen yad ke sipsip gau ajöŋ arep rö mîdpin. Nîbi bî yîp apöm waryö raul mîgan arnaböl gau, kamîŋ nöp mîdeinaböl. Ajöŋ amîl apîl göl gî, nan uŋaŋ uŋaŋ ñîŋnaböl.

* **10:8:** Jer 23:1-2; Esi 34:2-3

¹⁰ Bî si udep gau, nan si udnîg, wip alnîg, gî naij gînnîg nöp aubal. Pen yad aunö u, kalöp gînnö, kale kamîñ pör mîdep magö anîbu udmim, kamîñ mîd aij gep adö u nöp mîdpe aran a gem aunö.

¹¹ “Yad Sipsip Mukep Bî Aij. Sipsip Mukep Bî Aij u, kaj sipsip gau a göm umnab. *

¹² Bî au mani udnîg kaj sipsip abad mîdeinab u, bî kaj sipsip mukep yîjîg göl wasö; sipsip gau sipsip nîpe wasö u me, kain hauł gau auaiöl u nîñöm pîñîñ gî arnab. Anîb u me, kain hauł anîb gau sipsip gau kalîp yu gî dam ke gau gau yunaböl. *

¹³ Bî anîbu mani udnîg kaj sipsip abad mîdöm, sipsip gau kalîp gasî nîñagnab u me, pîñîñ gî arnab.

¹⁴⁻¹⁵ “Yad Sipsip Mukep Bî Aij. Bapi hol apîl pen pen nîñ aij gîpul rö, yad sipsip gau aip pen pen nîñ aij gîpun. Anîb u, yad kalîp a gem umnabin. *

¹⁶ Sipsip waryö raul mîgan i mîdpal nöp wasö, sipsip rîmnap halö mîdpal. Sipsip anîb gau u rö nöp udnabin. Kale u rö nöp manö yad u nîñnaböl. Sipsip raul mîgan añî ap magum gî mîdöm, bî mukep kale añî ap nöp mîdöm gî nab. *

¹⁷ “Yad kalîp nan a gem umem uraknabin rö, Bapi yîp mîdmagö löp. *

¹⁸ Nîbi bî rîmnap gasî kale nîñöm gîlô umagnabin; yad ke umnam a gem umnabin. Yad ke umnam a gem umnabin; yad ke uraknam

* **10:11:** Sam 23:1; Rep 7:17 * **10:12:** Ap 20:29 * **10:14-15:**
 Mad 11:27; 1Jn 3:16 * **10:16:** Ais 56:8; Esi 34:23 * **10:17:** Plp
 2:8-9

a gem uraknabin. Anib u, Bapi yad, ne unbö gımön a ga manö nıpe u udem, haga rö nöp gınabin,” a ga.

¹⁹ Jisas manö anıbu hagö, Juda kai kauyan asik böñ u ke, böñ u ke löm,

²⁰ rımnap hagla, “Nıpe kıkaki aban alö, manö pıral hagab u, nıhön gınıg manö nıpe u nıñabım?” ö gıla.

²¹ Anıg hageıla, rımnap pen hagla, “Nıpe kıkaki aban alböp u, anıg hag aıj gagböp. Pen kıkaki aban alö, aıgöl göm nıbi bı amgö we ga gau gö kauyan nıñblap?” ö gıla.

²² Pen hainö Juda nıbi bı, God sabe gep ram uı aıj mıdöp u mın mın gep nın kub u mını, a göm, Jerusalem am magum gıla. Pen nın kub anıbu, ram yıgön nın u me,

²³ Jisas nıpe God sabe gep ram höñ adö “Solomon Ram Bada” a gımıdal u ajeia nıñöl gı,

²⁴ Juda nıbi bı gau Jisas mıdeia au apöm hagla, “Hanıp gö pör nöp abad mıdagaiun; ne Krais u mıdaimön u, waiö hagö nıñun,” a gıla.

²⁵ Hageıla, Jisas haga, “Yad kalöp hadö hagnö pen manö yad u manö nıñö a gımım nıñ udagpe. Bapi yad klö nıpe udem nan gagep gau gıpin u nıñmım, manö yad u manö nıñö a gımım nıñ udbep.

²⁶ Pen sipsip yad mıdagpım rö, manö yad u manö nıñö a gımım nıñ udagpe.

²⁷ Sipsip yad gau manö yad hagabin nıñbal; yad kalıp nıñbin nıñöm kale yıp hain gıpal.

²⁸ Yıp hain gıpal gau, kalıp kamın pör mıdep magö u nıabin u me, kale umagnaböl. Nımagö adö

yad m+dpal rö, n+bi b+ r+mnab apöm kal+p t+p g+ ud aröl rö lagöp. *

²⁹ Bapi yad kal+p ud y+p ñöb u, n+pe B+ klö unbö ke yab+ m+döp me. Ñ+magö adö n+pe m+dpal rö, n+bi b+ r+mnab apöm kal+p t+p g+ ud aröl rö lagöp.

³⁰ Bapi ke, yad ke, wasö; hol ap+ l añ+ yab+ m+dpul,” a ga.

³¹ Jisas an+g hageia, Juda kai n+p kauyan kabö ju pakn+g geila.

³² An+g geila, Jisas kal+p pen haga, “Bapi y+p hagö, kale m+daibe n+ñöl g+, nan aij ke ke iru nöp g+nö. Pen nan aij g+nö an+b gau, adö mai g+ naij g+nö n+ñmim, y+p al pak l+n+g gabim?” ö ga.

³³ Hageia hagla, “Nan aij adö an+b gau n+ñun, nöp al pak l+n+g gagabun; ne b+ yab+ pen, yad God rö m+dpin, a g+mön, God hib n+pe dap lug g+pan u me, nape al pak l+n+g gabun,” a g+la. *

³⁴ An+g hageila, Jisas haga, “Lo kale ke ad+ ap kal+ kl+ñ r+köm hagla, ‘God n+pe haga, “Kale ke god rö m+dpim,” a ga,’ a g+la. *

³⁵ God Manö u manö ap piral hagagnab; pör nöp pör nöp n+ñö nöp m+deinab. God n+pe n+bi b+ y+har+ gau manö hagaj+ an+bi ñöm, ‘Kale god rö m+dpim,’ a ga.

³⁶ Pen yad, yad m+nöñ naböñ it i aubin u, Bapi y+p wög n+pe hag löm hag yuö aubin. Pen yad God Ñ+ n+pe m+dpin a g+nö manö an+bu n+ñmim, kale n+ñön g+n+g, God hib n+pe hag pro gab, a g+mim, y+p al pak l+n+g gabim?

* **10:28:** Jon 3:16; 6:39 * **10:33:** Lep 24:16 * **10:34:** Sam 82:6

³⁷ Yad God wög nipe geinabin u, manö yad nɪŋ udmim. Wasö u, wasö.

³⁸ Pen manö yad nɪŋ udagun, a gɪnabim u, yad nan gagep rö gɪpin gau nɪŋmim, nɪŋ udmim. Kale anɪg göl nɪŋ udmim me, yad Bapi aip mɪdpin Bapi yad aip mɪdöp u nɪŋnabim,” a ga. *

³⁹ Jisas nɪp kauyaŋ ud sɪsɪ lun a gɪla u pen agamɪj hil gɪ löm ara.

⁴⁰ Jisas anɪg hil gɪ amöm, kauyaŋ ñɪg Jodan juöm böŋ lödaŋ amöm, Jon nöd mɪdöm nɪbi bɪ ñɪg pak ñɪmɪdöp ram mɪnönŋ rɪgoŋ gau am mɪdeia. *

⁴¹ Nɪbi bɪ iru nöp mɪdeia u apöm hagla, “Jon nan gagep rö rɪmnap gagmɪdöp, pen nipe bɪ i nɪp a göm, manö nɪhön nɪhön hagnɪdöp u, magöŋhalö manö nɪŋö nöp hagnɪdöp,” a gɪla.

⁴² Anɪg hagöm, nɪbi bɪ mɪgan anɪbu mɪdeila gau iru nöp Jisas nɪp nɪŋ udla.

11

Lasaras uma

¹ Ram rɪɪg aglö Bedani nɪbö bɪ ap nan ga; hib nipe u Lasaras. Bɪ anɪbu, nɪñɪn nipe mɪhöp mɪdmɪdil; ap Maria, ap Mada. *

² Maria me, Jisas nɪp ma kɪd nipe u wel hoŋ gɪ ñöm, umagö nipe ud ɭɪk gɪ yua nɪbi anɪbu. Nɪmam nipe Lasaras nan ga. *

³ Lasaras nɪñɪn mɪhau Jisas nɪp manö bɪg yumil haglö, “Bɪ Kub! Bɪ mɪdmagö ne u nan göp,” a gɪlö.

⁴ Pen Jisas manö hag yulö anɪbu nɪŋöm haga, “Nipe nan göp pen böŋ nöp umagnab. Pen God

* 10:38: Jon 14:10-11 * 10:40: Jon 1:28 * 11:1: Luk 10:38-39

* 11:2: Jon 12:3

nipe ke niñöb rö, nipe klö ke nipe gö, niñi bi gau God hib nipe u abe, God Ñi hib nipe u abe haglö adö arnab, a göm ga,” a ga. *

⁵ Jisas nipe Mada, niñin nipe Maria, nimam kale Lasaras kalip yam midmagö limidöp.

⁶ Pen Lasaras nan ga manö anibu niñöm, Jisas nip niñing yinid araga; ram minöñ midea au ñin mihöp halö midea.

⁷ Ñin mihöp lugö, bi nipe gau kalip haga, “Ram minöñ Judia ado gi arun,” a ga.

⁸ Anig hageia, bi nipe gau hagla, “Manö hag ñeb bi. Rol magö u nöp, bi Juda gau nöp kabö ju paknig geila u pen ne kuöyan ram minöñ anibu ado gi arnig gabön aka?” gila.

⁹ Hageila, Jisas haga, “Kale niñbim, ñin añi ap, aua unbö migan lan nöp midöp. Niñi bi mailö halö ajeinaböl gau, minöñ naböñ mailö anibu mailö ñö, nan rimnap kalpe li ludö arö ap lug pakagnaböl.

¹⁰ Pen niñi bi sibön yan ajeinaböl gau, mailö kale midagö, nan rimnap kalpe li ludö arö ap lug paknaböl,” a ga.

¹¹ Jisas anig hagöm, manö ap halö kalip hagöm haga, “Bi niñeb hon Lasaras hon hanab; pen yad amem nip hagnö urak aunab,” a ga.

¹² Hageia, bi nipe gau pen hagla, “Bi Kub. Nipe hanab a gipan rö, kamij linab,” a gila.

¹³ Jisas nipe Lasaras hadö umöb u niñöm, “Lasaras hon hanab,” a ga. Pen bi nipe gau Jisas manö nipe niñöm, Lasaras yiharij hon hanab a gi gasi niñla.

* 11:4: Jon 9:3

14 Bi nipe gau niŋagep adö mīdeila niŋöm Jisas kalip waiö hagöm haga, “Lasaras hadö umöb.

15 Pen yad Lasaras aip mīdagainö umöb u, kalöp nan a gem mīñ mīñ gipin. Anig göp u me, kale manö yad niŋ udmim rö löp. Pen Lasaras mīdöp au arun,” a ga.

16 Hageia, Domas Didimas nipe Jisas bi nipe riŋnap gau kalip haga, “Hon magöŋhalö manö hag ñeb bi hon aip ram mīnön Judia arno, nīp al pak löm, hanīp abe al pak löl,” a ga. *

Jisas Mada Maria añil mīhau kalip manö haga

17 Pen kale ram riŋg aglö Bedani amjakeila, nībi bi gau Jisas nīp hagla, “Lasaras uma riŋöl giŋo, ñin mīhau mīhau padiöp,” a gila.

18 Pen ram riŋg aglö Bedani añibu, Jerusalem söl au, kilomida unbö mīhau niŋaŋ rö nöp mīdmīdöp rö me,

19 Lasaras umö, Juda nībi bi iru nöp apöm, Mada Maria añil mīhau mög niŋöm mītön magö gi mīdeila.

20 Pen Jisas auab, a gilö, Mada niŋöm, nīñin Maria nīp ram u arö göm, am Jisas nīp niŋnig ara.

21 Mada nipe am Jisas nīp niŋöm haga, “Bi Kub. Ne i mīdaibnap, mam yad Lasaras umagböp.

22 Pen yad niŋbin, mīñi God nīp nan nīhön hag niŋeinabön, hagnabön rö giŋab,” a ga.

23 Hageia, Jisas haga, “Namam kuöyaŋ uraknab,” a ga.

24 Hageia, Mada haga, “Yad niŋbin manö kub hagep ñin u uraknab,” a ga. *

* 11:16: Mak 14:31 * 11:24: Jon 6:40

25 Hageia, Jisas haga, “Yad ke g̃nō ñbi b̃i uraknaböl; yad ke g̃nō ñbi b̃i kam̃iṇ m̃ideinaböl. Ñbi b̃i ỹp ñiṇ udöm umnaböl gau, kam̃iṇ m̃ideinaböl.

26 Ñbi b̃i kam̃iṇ m̃idöm ỹp ñiṇ udnaböl gau, umagnaböl; pör nöp pör nöp kam̃iṇ m̃ideinaböl. Manö hagabin añbi ñiṇ udpan aka?” ga.

27 Jisas añg hageia, Mada haga, “B̃i Kub. Yaue, yad ñiṇbin, ne me Kraiṣ u, God Ñ̃i ñipe m̃inöṇ naböṇ i aunab, a g̃m̃id̃al u nöp,” a ga. *

28 Mada manö añbu hagöm, ram ado g̃i amöm, ñiñ̃in ñipe Maria ñip r̃im̃id̃ il gau mumug r̃iköm haga, “Manö hag ñeb b̃i hadö auub; nöp mai a göm hag ñiṇab,” a ga.

29 Maria manö añbu ñiṇöm ỹiṇid̃ uraköm, Jisas ñip ñiṇiṅ ara.

30 Pen Jisas ram r̃iṅ aglō Bedani hadö auaga; Mada ñip ñiṇa m̃igan añb̃ au nöp m̃ideia.

31 Maria ñipe añg ỹiṇid̃ arö, Juda ñbi b̃i ñip aip ram raul m̃ideila gau hag ñiṇla e, wip r̃igöl daṇ m̃iṭöṇ g̃iṅ arab, a göm, arö ñiṇöl g̃i hain arla.

32 Maria am Jisas ñip ñiṇöm, m̃ideia ma il au maben ỹimöm haga, “B̃i Kub, ne aui m̃idaibnap, mam yad umagböp!” a ga.

33 Pen Maria abe, Juda ñbi b̃i ñipe aip aula gau abe m̃iṭöṇ geila u ñiṇöm, Jisas gas̃i hibur m̃idmagö ñipe mög kub yab̃iṭ ga.

34 Añg gö, Jisas haga, “Ñip r̃igöl g̃ipim gai?” ö ga.

Hageia hagla, “Auö am ñiṇun,” a g̃ila.

* 11:27: Jon 6:69

³⁵ Jisas amgö ñig luga.

³⁶ Jisas amgö ñig lugeia u niñöm, Juda nibi bi gau niñöm hagla, “Niñim! Lasaras níp mǝdmagö yabił löp!” a gıla.

³⁷ Rǝmnap pen hagla, “Nipe bi amgö we ga u níp gö amgö ñil niña rö, niñön giñig nan bi anibi níp ga u gö kamın laga?” ö gıla. *

Jisas Lasaras níp gö, uraka

³⁸ Pen Jisas kuöyan gasi hibur mǝdmagö nipe mög kub yabił niñöm, Lasaras níp rǝgöl gıla migan u amjaka. Wip rǝgöl gıla anibu, kabö migan ap rǝgöl gıla; pen kabö kub ap ud ajön pił gılö mǝdeia.

³⁹ Pen Jisas bi gau haga, “Kabö u ud yuim,” a ga.

Jisas anig hageia, bi Lasaras uma anibu niñin nipe Mada haga, “Bi Kub, wip u umö rǝgöl giño, ñin mihau mihau padiöp u, hałın naij yabił aunab,” a ga.

⁴⁰ Hageia, Jisas pen haga, “Nöp niñön hagajın? Nöp hagpin, ‘Yip niñ ud mǝdmön me, God klö nipe ke niñnabön,’ a gi-pin,” a ga.

⁴¹ Anig hageia, kabö u ud yulö, Jisas gılan gi niñöm haga, “Bapi, yad nöp hag niñnö yip niñban u, nöp aij a gabin.

⁴² Yad nöp hag niñnö yip pör niñban u hadö niñbin, pen manö hagabin anibi, nibi bi aui urak mǝdpal gai, ne nöp yip yuö aunö u niñ udöl, a gem hagabin,” a ga.

⁴³ Jisas anig hagöm, meg migan dap ranöm haga, “Lasaras, ne höñ aui aul!” a ga.

* 11:37: Jon 9:6

⁴⁴ Hageia, wałij ñin ma nıp wam wam haluöm, nabıc maj migan wałij wam wam göm, dam rigöl gıla wałij gau, anig göl midö niñöl gi, wip he mılö u urak wałij halö wam wam göm höñ aua. Auö, Jisas bi gau kalıp haga, “Wałij nıp wam halubim gau hubık yube arañ,” a ga. Hageia, haga rö gıla.

Jisas nıp alun a göm gası u niñla

(Mad 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Juda nıbi bi Maria nıp niñnig aula anıb gau, Jisas Lasaras nıp gö uraka u niñöm, nıbi bi iru nöp Jisas nıpe Kraıs u a göm, nıp niñ udla. *

⁴⁶ Pen rimnap ado gi bi Perisi mideila au amöm, Jisas ga anıbu kalıp hag ñıla. *

⁴⁷ Hag ñeila, bi Perisi gau abe, bi God nıp nan sabe gep bi kub gau abe, kale Juda Kansol manö ud asık lımidal bi kub gau kalıp wiñ allö, am magum geila, kalıp hagla, “Bi anıbu nan gagep iru nöp gab u, hon niñhön gınabun?”

⁴⁸ Hon niñun arö gıno, nıpe anıbu nöp gö arö, nıbi bi magöñhalö nıp niñ udöm, kiñ kub hon a geinaböl u, Rom bi kub gau apöm, God sabe gep ram hon u gi naij göm, hanıp Juda nıbi bi gi naij göm, gınaböl,” a gıla.

⁴⁹ Pen mi anıbu nöp, bi ap nıp hag lılö, nıpe bi God nıp nan sabe gep bi kub yabıt u mideia. Bi anıbu hib nıpe Kaiapas. Nıpe magum geila añ u manö hagöm haga, “Kalöp gası lagöp.

⁵⁰ Yad kalöp hagabin, bi añı ap umö hon magöñhalö kamıñ arnabun u aij; hon magöñhalö umnabun u naij,” a ga.

* 11:45: Jon 7:31 * 11:46: Luk 16:31

51 Kaiapas nipe manö haga anibu, nipe ke hagaga; nipe bi God nip nan sabe gep bi kub yabił mı anibu mıdeia rö, nipe nan nıhön nıhön hainö gınab gau gası nıñöm, Jisas nipe Juda nıbi bi gau kalıp a göm umnab, a ga.

52 Pen Juda kai kalıp nöp wasö; nıbi bi God ñı pai nipe udnıg gab gau magörhalö ud jım ñöm lö, ıı nipe ańı yabił mıdeinaböl, a göm umnab, a ga.
*

53 Anıb u, ñın anibu ıı göm, Juda bi kub anıb gau Jisas nip aige gun alun, a göm, pör nöp manö anibu nöp hag amıl apıl gı mıdeila. *

54 Juda bi kub gau Jisas nip alnıg geila u nıñöm, Jisas nipe ram mınör kale ram mınör Judia waiö ajagmıdöp; nipe bi nıpe gau aip ram mınör Judia au ju am Epraim daun amjaköm, mınör nabör kabö nöp mıdmıdöp goł au mıdmıdal.

55 Pen Juda kai Pasopa ñın kub kale u söl söl ga nıñöm, nıbi bi iru nöp ram mınör kale ke gau arö göm, hon God amgö ilö nıbi bi uł aij mıdun, Pasopa nan ñıñun, a göm, wög adö kale hadame gau gımıdal rö gınıg Jerusalem arla.

56 Kale Jerusalem apjaköm, Jisas nip ulhai nıñ mıdeila. Kale amöm God sabe gep ram raul mıgan u mıdöm, Jisas mai, a göm, pen hag nıñö pen hag nıñö göm hagla, “Kale nıhön gası nıñbım? Nıpe Pasopa ñın i aunab aka wasö?” gıla.

57 Pen God nip nan sabe gep bi kub gau abe, bi Perisi gau abe, manö ap hagla, “Nıbi bi ap Jisas nip nıñainım u, nıpe ap hanıp hageinab, hon am nip ud sısı lun,” a gıla.

* 11:52: Jon 10:16 * 11:53: Jon 5:18

12

*Maria Jisas nɪp wel haɫɪŋ aij auɛp lɪ ña
(Mad 26:6-13; Mak 14:3-9)*

¹ Pasopa nan ñɪŋnɪg gɪla u, ñɪn unbö kagoɫ jɪŋ u nöp mɪdö nɪŋöl gɪ, Jisas Lasaras uma nɪp gö uraka ram nɪpe u ara. Ram rɪɫɪg aɫö anɪbu hib Bedani.
*

² Bedani amöm, nan ñɪŋun, a göm, Jisas u, Lasaras u, nɪbi bɪ rɪmnap abe, asɪk mɪdeila nɪŋöm, Mada nan magö gau nɪme la. *

³ Nɪñɪn Maria pen, wel haɫɪŋ aij mani kub yabɪɫ raubal barol ap dapöm, Jisas ma adö u hon gɪ ñöm, umagö nɪpe u udöm ma nɪpe ɫɪɫ ga. Anɪg geia, wel haɫɪŋ aij anɪbu, ram raul anɪbu magöŋhalö haɫɪŋ ara. *

⁴ Anɪg geia, Judas Iskariod, Jisas bɪ nɪpe au nɪp hainö mumug nɪŋa bɪ anɪbu, haɫɪŋ aij anɪbu nɪŋöm haga,

⁵ “Mani kub yabɪɫ raubal wel anɪbi rö yuöm, mani udöm, nɪbi bɪ nan mɪdagöp gau kalɪp ñɪböp u aij. Bɪ wel anɪb rö raunɪg gab u, nɪpe rakɪn unbö sɪduŋ laŋ wög göm mani udöm amöm wel anɪbi raunab,” a ga.

⁶ Nɪpe anɪg haga u, nɪbi bɪ nan mɪdagöp gau mög nɪŋöm hagaga; nɪpe mani wadɪ u ud ajöm, rɪmnap agamɪj si udmɪdöp u me anɪg haga.

⁷ Pen Jisas haga, “Nɪp hag gagmön. Yɪp rɪgöl gɪnaböl ñɪn u lɪ ñɪnɪg dap löp u, uri dap lɪ ñöb.

* 12:1: Jon 11:1,43 * 12:2: Luk 10:40 * 12:3: Luk 7:37-38

⁸ Nibi bi mani midagöp gau aip pör mideinabim; pen yad aip pör midageinabim,” a ga. *

Lasaras nîp agamîj alun, a gîla

⁹ Jisas Bedani ap midöp a gîla manö anîbu niñöm, Juda nîbi bi iru nöp gau nîp niñnig arla. Pen Jisas nîp nöp niñnig aragla; Lasaras bi uma Jisas gö uraka bi anîbu nîp abe niñnig arla.

¹⁰⁻¹¹ Pen Lasaras uma Jisas nîp gö uraka rö, Juda nîbi bi iru nöp nagi adö kale gi midmidal u arö göm, Jisas nîp niñ udla. Anig geila, bi God nîp nan sabe gep bi kub gau, Lasaras nîp abe alnabun, a göm gasi u niñla. *

Jisas kiñ rö Jerusalem ara

(Mad 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Ruö, nîbi bi iru yabiñ Pasopa nan niñnig aula gau, Jisas Jerusalem auab a gîla manö anîbu niñöm,

¹³ nîp am niñun, a göm, galon uñan rik dap löl gi, wiñ kub alöl gi hagla,

“Bi Kub hib nîpe u hagno adö aran!”

“Bi Kub nîpe Bi nîpe anîbi yuö auöp me i!”

“Nîpe Bi aij. Hib nîpe hagno adö aran!”

“Nîpe Isrel Kiñ auab me i! Hib nîpe hagno adö aran!” *

¹⁴ Jisas kaj donki marep ap udöm, adö anîbu asiköm areia. Anig ga u, God Manö u kali kliñ riköm hagla rö nöp ga. God Manö adiñ anîbu kali kliñ riköm hagla, *

* 12:8: Dud 15:11

* 12:10-11: Jon 11:45

* 12:13: Sam

118:25-26; Jon 1:49

* 12:14: Sek 9:9

15 “Saion pai, ne piñiñ gagmön.

Kiñ ne u kaj donki marep adö u asiñköm auab,” a gila.

16 Ga ñin anibu, Jisas bi nipe gau, God nipe anig ginab a ga rö nöp gab u a göm niñagla; pen hainö Jisas umöm uraköm, God ram minöñ kumi kabö adö lañ au hadö ara ñin anibu nöp, Jisas bi nipe gau gasi niñ aij göm niñla, Jisas Jerusalem araia ñin anibu nan niñhön niñhön nip gila gau, nöd God manö hagep bi gau God Manö kaliñ kliñ riköm hagla rö nöp gila. *

17 Jisas Lasaras uma nip gö uraka u, nibi bi niñjöl mideila gau manö anibu hag amil apil gi mideila.

18 Anib u, nibi bi iru nöp nan gagep ga anibu niñjöm, Jerusalem arö göm, nip adan añ au niñnig arla.

19 Kale anig gila rö, bi Perisi gau niñjöm, kale ke nöp manö hagöm hagla, “Niñim! Hon nan ap gun rö lagöp. Nibi bi minöñ naböñ il i magörñhalö bi anibu nip hain gaböl,” a gila.

Grik nibi bi rimnap Jisas nip niñnig arla

20 Pen Pasopa ñin u auab, a göm, God nip sabe ginig Jerusalem arla ñin anibu, Grik nibi bi rimnap aip arla.

21 Grik nibi bi anib gau apöm, Pilip ram minöñ Galili au Bedsaida daun niñbö bi u nip hagla, “Bi kub niñeb, hon Jisas nip niñjun,” a gila.

22 Anig hageila, Pilip am Edru nip hag ñöm, Edru aip miñhögöl ammil Jisas nip hag ñilö.

* 12:16: Jon 2:22

23 Hag ñailö, Jisas haga, “Miñi God gö, Bi Ñi nipe Bi mailö aij ke halö mîdöp u niñnaböl ñin u hadö auöp. *

24 Yad kalöp niñö yabił hagabin, wid magö ap mînön yan lugöm umagnab u, yiħariñ wid magö añi ap nöp mîdeinab. Pen wid magö anibu mînön yan lugöm umeinab u, hainö ranöm magö iru nöp pîlnab. *

25 Nibi bi an, ‘Mînön nabön ił i kamîñ mîdep magö yad ke nöp gasi niñem mîd aij gînam,’ a göm gö arnab u, nipe umöm böñ nöp umnab; pen nibi bi an, ‘Mînön nabön ił i kamîñ mîdep magö yad ke gasi iru niñagnam; mîd aij gînabin aka mîd aij gagnabin u nan kub wasö,’ a göm gö arnab u kamîñ mîdep magö nipe u pör nöp pör nöp mîdeinab. *

26 Pen nibi bi an yip wög gîniñ gînabin a gînab u, nipe yip hain gîniñ; yad gai mîdeinabin u, nibi bi wög gi ñeb yad aip mîdeinab. Nibi bi an wög yad gi ñinab, Bapi yad nibi bi anibu hib nipe u dap rannab.

Jisas, “Umnabin,” a ga

27 “Miñi yip marö gab u niñhön hagnam? ‘Bapi yip rarö rauö, yip nan niñhön gîniñ gab u gagnîm,’ a gem hagnam aka? Wasö! Marö anibu udnîg aunö. *

28 Pen Bapi, ne gö nibi bi gau niñnaböl, ne Bi mailö aij ke halö mîdpan,” a ga.

* 12:23: Jon 13:31-32; 17:1 * 12:24: 1Ko 15:36 * 12:25: Mad 16:25 * 12:27: Sam 6:3; 42:5; Mad 26:38

Jisas anig hagö niñöl gi, manö ap kumi kabö adö lañ niñbö apöm haga, “Yad ginö, niñi bi gau hadö niñbal yad Bi mailö aij ke halö midpin. Pen yad kauyan ginö, niñi bi gau kauyan niñnaböl,” a ga.

²⁹ Pen niñi bi mideila gau, God manö haga anibu niñöm, rimnap hagla, “Rimu hagajip,” a gila; rimnap pen hagla, “Ejol ap Jisas nip manö rimnap hagajip,” a gila.

³⁰ Anig hagla u pen Jisas kalip haga, “Manö hagajip anibu yip nan a göm hagagöp; kalöp nan a göm hagajip.

³¹ Pen niñhön: miñi niñi bi minöñ naböñ il i gau, kale niñhön niñhön gipal u, God nipe ke niñöm, pen ñöm, kale balu ke ke linab. Niñi bi minöñ naböñ il i yip niñ udagpal gau kalip kiñ rö abad midöp bi naij anibu, God nip ridik gi yunab.

³² Yip ud adö au lañ leinaböl u, yad niñi bi ram minöñ ke gau niñbö magöñhalö tip gi dam udnabin,” a ga. *

³³ Jisas manö haga anibu, yip aige göl gilö umnabin, a göm, haga. *

³⁴ Pen niñi bi iru nöp ap mideila anib gau Jisas nip pen hagla, “Lo manö hon u hagöp, ‘Krais u pör pör nöp kamñ mideinab,’ a göp u pen ne ai ginig gimön hagabön, ‘Bi Ñi nipe nip ud adö au lañ linaböl,’ a gabön? Pen Bi Ñi nipe a gi hagabön u, an nip hagabön?” ö gila. *

³⁵ Hageila, Jisas haga, “Mailö u pro marap halö kalöp aip mideinab. Anib u, mailö kalöp aip

* 12:32: Jon 3:14

* 12:33: Jon 19:6

* 12:34: Sam 110:4; Ais

9:7; Dan 7:14

m+döp magö i, adan aj aij g+mim; wasö u, s+ib apöm kalöp pa+u g+nab. N+bi b+ an s+ib au ajeinab, gai arnabin a göm n+ñagnab. *

³⁶ Mailö kalöp aip m+döp magö i, mailö u n+ñ udmim. Mailö u n+ñ udeinabim u, mailö ñ+ pai n+pe l+nabim,” a ga. Jisas an+g hagöm, n+bi b+ an+bu gau arö göm ke gau aramöm pi göl m+deia.
*

N+bi b+ gau iru nöp Jisas n+p n+ñ udagla

³⁷ Jisas n+pe nan gagep iru nöp n+bi b+ gau amgö ilö adö kale ga n+ñla pen n+p n+ñ udagla.

³⁸ N+bi b+ Jisas n+p n+ñ udagla u, b+ God manö hagep Aisaia hadame nöp God Manö ad+ñ ap kal+ k+ñ r+köm haga rö nöp g+la. N+pe manö an+bu kal+ k+ñ r+köm haga,

“B+ Kub, manö aij ne kal+p hag ñ+bun
pen kale manö an+bu manö aij a göm udag-
pal;

ne klö ke yab+ ne ke g+mön gaina u n+ñbal u
pen nöp B+ Kub a göm n+ñ udagpal,” a ga. *

³⁹⁻⁴⁰ An+bu u, kale Jisas n+p n+ñ udagla. An+g g+la u, Aisaia God Manö ad+ñ ap kal+ k+ñ r+köm haga rö nöp g+la. N+pe manö an+bu kal+ k+ñ r+köm haga,
“God n+pe n+bi b+ gau kal+p gö
kale amgö we rö m+dpal;

God n+pe gö kale gas+ r+m+d aij m+dagöp.

God n+pe kal+p ga an+bu,
kale amgö magö n+ñ aij göm,
gas+ r+m+d n+ñ aij göm, y+p aublap,
yad g+nö kal+p kam+ñ l+böp, a göm ga,” a ga.

* ^{12:35:} Jon 8:12 * ^{12:36:} Ep 5:8 * ^{12:38:} Ais 53:1

Adö anıbu nöp kale Jisas nıp nıñ udöl rö laga.

⁴¹ Aisaia hadame nöp manö haga anıbu, nıpe Jisas mailö aij nıpe u nıñöm anıg haga. *

⁴² Pen Juda bı kub gau kale magöñhalö Jisas nıp arö gagla; bı kub iru nıbanö nıp nıñ udla. Pen, bı Perisi hanıp hag yulö hon Juda magum gep ram raul mıgan u kuöyan arep rö lagnab, a göm me, Jisas nıñ udla u waiö hagagla. *

⁴³ Jisas nıñ udla u waiö hagagla anıbu, nıbi bı gau hib hon haglö adö aran, a gı gası nıñöm, anıg gıla. Pen nan nıñön gıno God nıñö, nıp aij gınab a göm, gası anıbu nıñagla. *

Jisas manö aij nıpe u nöp nıbi bı kalıp manö kub hagnab

⁴⁴ Pen Jisas meg magö dap ranöm haga, “Nıbi bı an yıp nıñ udnab u, yıp nöp wasö, bı yıp hag yuö aunö nıp abe nıñ udnab.

⁴⁵ Nıbi bı an yıp amgö nıñnab u, yıp nöp wasö, bı yıp hag yuö aunö nıp abe amgö nıñnab. *

⁴⁶ Yad mınöñ naböñ il i apem nıbi bı gau kalıp mailö ñabin. Anıb u, nıbi bı yıp nıñ udnaböl gau, sıbön an gau mıdageinaböl.

⁴⁷ “Nıbi bı manö yad u nıñöm hagabin rö gagnaböl gau, kalıp manö kub hagagnabin. Pen nıñön: yad nıbi bı mınöñ naböñ il i mıdpal kalıp manö kub hagnıg auagnö; kalıp ud kamıñ yunıg aunö. *

* 12:41: Ais 6:1 * 12:42: Jon 9:22 * 12:43: Jon 5:44 * 12:45: Jon 14:9 * 12:47: Jon 3:17

⁴⁸ Pen nîbi bî yîp udagöm, manö yad udagnaböl gau, manö kub hagep nîn u, manö yad hagpin u nöp kalîp manö kub hagnab.

⁴⁹ Nîhön gi+nîg: manö yad hagpin u, ke niñem hagagpin; Bapi yîp hag yua u, anîg anîg hagmön, a göp rö nöp hagpin.

⁵⁰ Yad niñbin, manö nîpe u niñ udeinaböl u, kalîp pör mîdep u nînab. Anîb u, manö yad hagabin u, Bapi manö anîg anîg rö hagmön, a göp rö nöp hagabin,” a ga.

13

Jisas bî nîpe gau ma kalîp nîg tik gi yua

¹ Nîn kub Pasopa nîñeb nîn u rol a göm, Jisas niñə, Nap nîp mînön naböŋ i i hag la nîn u padi ara niñöm nîpe ado gi Nap arep nîn u söl aua. Pen nîbi bî nîpe ke mînön naböŋ i i mîdmagö lî mîdöm, mîd damöm, nîp al pak lîlö, umöm Nap ara.

² Kîjaki pen Saimon Iskariod nî nîpe Judas nîp gasî nî, Jisas nîp aige gem damem bî kub gau kalîp nînabin a göm, gasî u nöd nöp niñ pi gi löm, hainö hon Jisas bî nîpe gau Jisas aip Pasopa nan niñnîg asîkno. *

³ Jisas nîpe niñöb, God nîpe nan gau magöŋhalö ud nîmagö adö nîpe la. Jisas niñöb, nîpe Nap God aip mîdöm mînön naböŋ i i apöm, mîdöm, hainö umöm, ado gi Nap mîdöp arnîg ga. *

⁴ Anîb u, Jisas uraköm, waŋj mîlö kub nîpe u ud juöm, raul ap an au gi dan pîralöm,

* 13:2: Luk 22:3; Jon 13:27 * 13:3: Jon 3:35; 16:28

⁵ ñig rımnap ud cög migan ap hon göm, hanıp bı nıpe gau ma hon u ñig löl gı, raul pırala anıbu ud lık gı yuöl gı mıdeia.

⁶ Jisas anıg gı dam dam, Saimon Pida ma nıpe ñig lınam, a gö, Pida nıp haga, “Bı Kub. Ne ke ma yıp u ñig lık gı yunıg gabön?” ö ga.

⁷ Hageia, Jisas haga, “Mıñi gabin i, ne uri nıñagan, pen mıdmön hainö nıñnabön,” a ga.

⁸ Jisas anıg hageia, Pida haga, “Uri aka hainö gau, ma yıp u ñig lık gı yuagnabön, wasö yabı!” a ga.

Hageia, Jisas pen haga, “Ma nöp ñig lık gı yuagnabin u; bı yad mıdageınabön,” a ga.

⁹ Jisas anıg hageia, Saimon Pida haga, “Bı Kub! Anıg hagpan u, ma yıp u nöp ñig lık gı yuagmön; ñımagö kıd, nabıc yad abe ñig lık gı yumön!” a ga.

¹⁰ Anıg haga pen Jisas haga, “Nıbi bı an ñig hadö paköp, bı anıbu hañ romanı nıpe magöñhalö uł aij mıdöp. Kuöyanı ñig pakagnab; ma kıd u nöp ñig lık gı yunab. Kale uł aij mıdpim; pen kale añı ap nöp uł aij mıdagöp,” a ga. *

¹¹ Jisas haga u, nıp mumug nıñnıg geia bı anıbu nıp hadö nıñga u me, nıpe haga, “Kale añı ap nöp uł aij mıdagöp,” a ga.

¹² Pen Jisas ma hanıp u ñig lık gı yu haköm, wałıj ud ju la u ud rol göm, am ka nıpe au asıköm haga, “Kalöp ma ñig lık gı yubin manö il u, nıñbım aka?” ga.

* **13:10:** Jon 15:3; 6:64,70-71

¹³ Anig hagöm Jisas haga, “Yip Manö Hag Ñeb Bî aka Bî Kub hagpin u, niñö hagpin. Yad Manö Hag Ñeb Bî kale abe Bî Kub kale abe mîdpin.

¹⁴ Anib u, yad Manö Hag Ñeb Bî kale, Bî Kub kale ma kalöp ñig lik gi yubin rö, kale u rö nöp pen pen ma ñig lik gi yumim, ma ñig lik gi yumim, gîmim. *

¹⁵ Yad kalöp gîpin rö u niñmim, kale pen am nîbi bî rîmnap kalîp anig unbö rö nöp gîmim a gem, kalöp adan aij anîbi yambin. *

¹⁶ Kalöp niñö yabîl hagabin, bî wög gi ñeb bî u bî kub, bî nîp abadöp bî u bî pro, mîdagöp; u rö nöp bî manö ud arep bî u bî kub, bî nîp yua u bî pro, mîdagöp. *

¹⁷ Nagî aij hagajîn niñbim adö anîbu gîpe arö, kale mîñ mîñ gînabim.

¹⁸ “ ‘Kale aîñ ap nöp uî aij mîdagöp,’ a gajîn u, kalöp magöñhalö a gem hagajîn. Pen yad kalöp bî yad udpin gau niñ aij gîpin. Bî ap yip mumug gîniñ gînab u, God Manö u kalî kliñ rîkôm hagla rö nöp gînab. Manö anîbu kalî kliñ rîkôm hagla, ‘Bî yad aip nan jîm ñöl ñîñailo u, bî koîmaî rö lôm yip gi naij ga,’ a gîla. *

¹⁹ Kalöp nöd, anig göl anig göl gînab a gem hagabin rö, hainö anig unbö rö nöp geinab u, ‘Yad Mîdpin Rö Mîdpin’ hagpin manö anîbu manö niñö, a gîmim niñ udnabim, a gem hagabin. *

²⁰ “Yad kalöp niñö yabîl hagabin, nîbi bî yad hag yunabin gau, nîbi bî an an kalîp udnaböl gau,

* **13:14:** Mad 20:28; Luk 22:27 * **13:15:** Plp 2:5; Kol 3:13; 1Pi 2:21 * **13:16:** Mad 10:24 * **13:18:** Sam 41:9 * **13:19:** Jon 14:29; 16:4

kalip nöp udagnaböl; yip abe udnaböl. Pen nibi bi an yip udnaböl gau, yip nöp udagnaböl; Bi yip hag yuö aunö u abe udnaböl,” a ga. *

Jon Jisas nip hag nija, “An nöp mumug ginab?”
ö ga

²¹ Jisas manö anibu hagö, gasi hibur midmagö nipe marö yabit gö, haga, “Kalöp niñö yabit hagabin, kale bi ap yip mumug ginab,” a ga.

²² Anig hageia, hon bi nipe gau, an nip hagab, a gun, gasi milö lun amgö pen pen niñno.

²³ Pen Jisas bi nipe midmagö yabit limidöp bi anibu, Jisas mideia söi au asik mideia u me,

²⁴ Saimon Pida bi anibu nip amgö juju göm haga, “An nip hagab u hag nöñ,” a ga.

²⁵ Hageia, nipe Jisas mideia söi au lili gi amöm haga, “Bi Kub. Bi anibu bi an hagajan,” ö ga.

²⁶ Hageia, Jisas haga, “Yad bred kid i ud ñig kinañ yañ rauem nip ñinabin bi me u,” a ga. Anig hagöm, bred kid udöl midajip u ñig acab yañ rauöm, ud Saimon Iskariod ñi nipe Judas nip ña.

²⁷ Judas bred kid u udöp magö anibu nöp Seden nipe Judas yuö añ nipe yañ hiika. Jisas Judas nip haga, “Niñön ginig gabön u, yinid gi!” a ga. *

²⁸ Pen hon Jisas bi nipe, niñön ginig Judas nip anig hagab, a gun niñagno.

²⁹ Judas nipe mani wadi u abad midmidöp rö, hon Jisas bi nipe rimnap gasi niñno, “Ne ammön Pasopa nan niñnabun rimnap raumön,” a göm hag yuab, a gi gasi niñno; hon rimnap pen gasi

* 13:20: Mad 10:40 * 13:27: Jon 13:2

nɪŋno, “Ne ammon nɪbi bɪ mani mɪdagöp gau kalɪp mani rɪmnap ñɪmön,” a göm hag yuab, a gɪ gasɪ nɪŋno.

³⁰ Pen Judas bred kɪd anɪbu udöm höŋ ara. Ram hadö sɪb ga.

Bɪ Kub lo gɪsön nɪbö ña

³¹ Judas höŋ ara nɪŋöm Jisas haga, “Söl mɪdöp God nɪpe gö nɪbi bɪ gau nɪŋnaböl, Bɪ Ñɪ nɪpe mailö aij ke halö mɪdöp. Pen Bɪ Ñɪ nɪpe mailö aij ke halö mɪdöp u nɪŋöm, God mailö aij nɪpe abe nɪŋnaböl. *

³² Pen nɪbi bɪ kale Bɪ Ñɪ nɪpe nɪŋ udeinaböl u, God mailö aij unbö ke halö mɪdöp u nɪŋnaböl. Anɪb u, adɪŋ God gö nɪbi bɪ gau Bɪ Ñɪ nɪpe mailö aij unbö ke halö mɪdöp u waiö nɪŋnaböl. *

³³ “Ñɪ mɪdmagö yad gai i! Yad kalöp aip rapɪn mɪdageinabin. Yad areinabin, yɪp aröp gai a gɪmim yɪp uthai wasö nɪŋnabim. Pen Juda bɪ kub gau kalɪp hagpin rö, uri kalöp u rö nöp hagabin: yad arnabin u, kale armim rö lagöp. *

³⁴ “Pen mɪñi kalöp lo hain nɪbö ap ñabin: pen mɪdmagö lɪmim. Yad kalöp mɪdmagö lɪbin rö u, kale u rö nöp pen mɪdmagö lɪmim. *

³⁵ Pen pen mɪdmagö leinabim u, nɪbi bɪ gau magöŋhalö waiö nɪŋnaböl, kale bɪ yad mɪdpim,” a ga.

Jisas Pida nɪp haga, “Jisas nɪp nɪŋagpin,’ a gɪnabön,” a ga

* **13:31:** Jon 12:23 * **13:32:** Jon 17:5 * **13:33:** Jon 7:33-34

* **13:34:** Jon 15:12,17; 1Jn 3:23; 2Jn 5

³⁶ Anig hageia, Saimon Pida haga, “Bi Kub. Gai arnig gabön?” ö ga.

Hageia, Jisas haga, “Yad arnabin gau ne mîñi hain nîmön rö lagöp; pen hainö me, yip hain ginabön,” a ga.

³⁷ Hageia, Pida haga, “Nihön ginig mîñi nöp hain gagnam? Nöp abadnabin; yip al pak linaböl u, manö midagöp,” a ga.

³⁸ Hageia, Jisas pen haga, “Aip umnabin a gajan manö anibu manö niñö hagan aka? Nöp niñö yabił hagabin, kılakıl hainö wiñ alnab; nöd nöp ij mihau nigan hagnabön, ‘Yad Jisas nip niñagpin,’ a ginabön,” a ga.

14

Jisas nipe adan

¹ Pen Jisas haga, “Kale gasi miñör niñmim piñin gagmin. Bapi nip niñ udpim rö, yip u rö nöp niñ udmim.

² Bapi yad ram nipe u raul migan iru nöp midöp. Yad amem kau kalöp gi jin ginabin. Wasö u, anig hagagbnep.

³ Yad am kau kalöp gi jin gem, apem kalöp uł gi dam, yad mideinabin au kale aip seg mideinabun. *

⁴ Yad arnig gabin adan u kale niñbim,” a ga.

⁵ Jisas anig hageia, Domas haga, “Bi Kub! Ne gai arnabön u hon niñagpun. Anib u, hon aige gun adan arep niñun?” ö ga.

⁶ Hageia, Jisas haga, “Yad nöp adan; yad nöp manö niñö; yad nöp kamın middep il u. Nibi bi

* 14:3: Jon 12:26

yîp aunaböl gau nöp, Bapi aunaböl. Nîbi bî yîp auagnaböl gau, Bapi auagnaböl. *

⁷ Yîp nîŋ aij gîbep, Bapi yad u rō nöp nîŋ aij gîbep. Pen uri kale Bapi hadö nîŋbim; amgö magö kale ke Bapi hadö nîŋbim. *

⁸ Anîg hageia, Pilip haga, “Bî Kub! Ne Bapi hanîp yammön, nîŋun, hainö nan ap nöp hag nîŋagnabun,” a ga.

⁹ Hageia, Jisas haga, “Pilip. Yad kalöp aip mîlö padö mîdainö u, yîp nîŋagmön anîg hagabön ar? Nîbi bî yîp amgö nîŋbal gau, Bapi abe hadö amgö nîŋbal. Anîb u, ne nîhön gînîg hagabön, ‘Bapi hanîp yamö nîŋun,’ a gabön? *

¹⁰ Yad Bapi anî nîpe danî mîdpin, Bapi anî yad danî mîdöp manö u nîŋ udagpan ar? Manö kalöp hagabin u manö yad ke wasö. Pen Bapi nîpe anî yad danî mîdöm gö hol apil mîhau wög nîpe nöp gabul me u. *

¹¹ Anîb u, yad Bapi anî nîpe danî mîdpin, Bapi anî yad danî mîdöp manö u, manö nîŋö a gîmim nîŋ udbep. Pen manö hagpin u nîŋ udagnabim u, Bapi gö hol apil mîhau nan gagep gau gabul u gasî nîŋmim, ‘Nî u Bapi anî nîpe danî mîdöp, Bapi Nî nîpe anî danî mîdöp u me, anîg gabil,’ a gîmim nîŋ udmim. *

¹² “Yad kalöp nîŋö yabîl hagabin, nîbi bî yîp nîŋ udnaböl gau, yad nan gagep gîpin gau, kale abe u rō nöp gînaböl. Pen yad Bapi arnabin rō,

* **14:6:** Jon 11:25; Ro 5:1-2 * **14:7:** Jon 8:19 * **14:9:** Jon 12:45;
Kol 1:15; Hib 1:3 * **14:10:** Jon 12:49 * **14:11:** Jon 10:38

kale unbö rö nöp gagnaböl; kale ke yabił gınaböl.
*

¹³ Pen kale bı yad mıdpım rö, hib yad u hıgmım, nan nıhön nıhön hag nıñnabım u, Bapı mailö aıj ke halö mıdöp u nıñöl, a gem, hagnabım rö gınabın. *

¹⁴ Anıb u me, nan nıhön nıhön hib yad u hıgmım hag nıñnabım u, hagnabım rö gınabın,” a ga.

Jisas haga, “Yad kalöp Ana Uł u yunabın,” a ga

¹⁵ “Kale yıp mıdmagö leınabım u, kalöp hıgpın rö nöp gınabım. *

¹⁶ Kale anıg geınabım u, yad pen Bapı nıp hagnö, nıpe kalöp Bı Ał Ba Gep u yuö apöm, kalöp aıp pör pör nöp mıdöm, yad kalöp gı ñımıdın rö, nıpe kalöp u rö nöp gı ñınab. *

¹⁷ Bı Ał Ba Gep nıpe Ana manö nıñö nöp hag ñab u. Nıpe God nıpe bı aıgale bı rö mıdöp manö nıñö anıbu hag ñab. Nıbi bı mınöñ naböñ ıı i gau Bı Ał Ba Gep nıp amgö nıñagpal; nıpe bı aıgale bı rö mıdöp u nıñagpal. Anıb u, nıp nıñ udöl rö lagöp. Pen mıñı Bı Ał Ba Gep nıpe kalöp aıp mıdöp; pen hainö an kale dan mıdeınab. Anıb u, kale nıp hadö nıñbım. *

¹⁸ Yad umem, kalöp ñı nap mıdagöp rö böñ nöp arö gagnabın; yad kalöp ado gı aunabın.

¹⁹ Söl mıdöp, nıbi bı mınöñ naböñ ıı i mıdpal gau yıp nıñagnaböl pen kale yıp nıñnabım. Yad

* **14:12:** Mak 16:19-20 * **14:13:** Mad 7:7; Jon 15:16 * **14:15:** Jon 15:10; 1Jn 5:3 * **14:16:** Jon 14:26; 15:26; Jon 16:7 * **14:17:** Jon 16:13

kamɪŋ mɪdeɪnabɪn rō, kale u rō nöp kamɪŋ mɪdeɪnabɪm.

²⁰ Ñɪn anɪbu yad Bapi yad aŋ nɪpe daŋ mɪdpɪn manö hagnö ɪɫ u nɪŋ aɪj ɡɪnabɪm. Pen kale yɪp aŋ daŋ mɪdpɪm, yad kalöp aŋ daŋ mɪdpɪn ɪɫ u u rō nöp nɪŋ aɪj ɡɪnabɪm. *

²¹ Nɪbi bɪ manö yad hagpɪn u nɪŋ udöm, hagpɪn rō nöp hain ɡɪpal gau, yɪp mɪdmagö löm me, anɪɡ ɡɪpal. Pen nɪbi bɪ yɪp mɪdmagö lɪbal gau, Bapi yad kalɪp u rō nöp mɪdmagö lɪnab; yad u rō nöp kalɪp mɪdmagö lem, yad bɪ aɪgale bɪ rō mɪdpɪn kalɪp yamnö, kale yɪp nɪŋ aɪj ɡɪnaböl,” a ga.

²² Jisas anɪɡ hageia, Judas (Judas nɪp mumug nɪŋa u wasö, Judas ke ap) nɪpe Jisas nɪp haga, “Bɪ Kub. Nɪhön ɡɪnɪɡ ne bɪ aɪgale bɪ rō mɪdpan u hanɪp bɪ nöp yamnabön, pen nɪbi bɪ mɪnön nabön ke ke gau nöp nɪŋ udagpal gau kalɪp yamnabön?” ö ga.

²³ Hageia, Jisas haga, “Nɪbi bɪ an yɪp mɪdmagö lɪnab u, manö hagpɪn u udöm hagpɪn rō nöp ɡɪnab. Bapi yad nɪp mɪdmagö löm, hol apɪɫ nɪp apul, nɪp aɪp mɪdeɪnabun.

²⁴ Nɪbi bɪ an yɪp mɪdmagö lagnab u, manö hagpɪn u udöm hagpɪn rō ɡagnab. Pen yad manö hagnö nɪŋbɪm u manö yad ke wasö; Bapi yɪp hag yuö aunö u, manö nɪpe me. *

²⁵ “Yad kalöp aɪp mɪdpɪn ñɪn i me, manö anɪbi hag ñajɪn.

²⁶ Yad arnabɪn pen Bapi nɪpe Bɪ Aɫ Ba Gep u, Ana Uɫ u, yuö apöm wög yad ɡɪpɪn rō ɡɪnab. Ana Uɫ u nɪpe kalöp aɪp mɪdöm manö aɪj u magöŋhalö

* 14:20: Jon 17:21-23 * 14:24: Jon 7:16

hag ñi aij göm, kalöp gasi aij ñö, kale yad manö niñhön niñhön hagpin gau magöñhalö gasi niñöl gi mideinabim.

²⁷ Yad arnabin pen kale agamij mid aij gimim midaimim. Manö anibu nibi bi minöñ naböñ il i gau yiharin hagpal rö hagagabin. Yad ke apem ginö, nibi bi agamij mid aij göl rö löp. Anib u niñem yad kalöp hagabin, agamij mid aij gimim midaimim. Anib u, hibur gasi midmagö niñör niñmim piñin gagmim.

²⁸ “Yad amem ado gi aunabin, a gajin u niñmim, kale ai ginig hibur gasi midmagö niñör niñöl gi midpim? Kale yip midmagö libep u, Jisas amöm Nap God aip midnig gab, a gimim, miñ miñ göl gi midalibep. Ai ginig: nipe yad rö wasö; Bapi nipe Bi kub. *

²⁹ Anib u, kalöp arik aragin magö i, kalöp nöd hagabin me u; hainö areinabin, gasi gau ulhai niñagnabim; manö hagpin u niñ udnabim. *

³⁰ Nibi bi minöñ naböñ il i yip niñ udagpal gau kalip kin rö abad midöp bi naij anibu auab u me, yad kalöp aip manö mlö kub hag mideinam rö lagöp. Pen bi naij anibu yip gi naij ginabin a gab u, klö nipe midagöp.

³¹ Yad Bapi yad midmagö libin u, nibi bi gau niñöl a gem, Bapi yip hagöp rö nöp magöñhalö gabin.

“Pen uri aube hadö arun,” a ga.

15

Jisas nipe ke nagai wain rö, nibi bi nipe gau nagai

* 14:28: Jon 20:17 * 14:29: Jon 13:19

lō lō gau rō

¹ Jisas manō hagōm haga, “Yad me nagī wain u; Bapi yad me bī wōg nabōŋ nap nībō u.

² Lō kīd yad ap magō pīlagnab u, Bapi nīpe lō kīd anību rīb yunab. Pen lō kīd pīlnab u, hainō magō iru nōp pīlnab a gōm, nīpe rīb gī dō gī aij gīnab. *

³ “Yad kalōp manō aij hag nīnō nīŋbim rō, kale hadō u† aij rō mīdpim.

⁴ Yīp aŋ daŋ mīdaimim; yad kalōp aŋ daŋ mīdeinabin. Lō kīd gau, i† halō jīm nīl mīdōm nōp, magō pīlnab; ke nōp mīdōm magō pīlagnab. Anīb unbō rō nōp, kale yīp jīm nīl mīdageinabim u, magō rīmnab pīlagnab.

⁵ “Yad me nagī wain u, kale me pīñ lō gau. Nībi bī an an yad aip jīm nīl mīdeinabōl gau, magō iru nōp pīlnabōl; pen kale ke halō nōp mīdeinabim u, nan ap gagnabim.

⁶ Anīb u, nībi bī an yīp aŋ daŋ mīdageinab u, nagī lō rīb gī dō gīlō i† yaŋ lugōm mītep gīnab rō u mīdeinab; nagī lō anīb gau ud dam laulō innab. *

⁷ Pen kale yīp aŋ daŋ mīdmim, manō magō yad aŋ kalōp daŋ nīŋ udōl gī mīdeinabim u, nan nīhōn nīhōn hag nīŋnabim u, Bapi hagnabim rō gīnab.

⁸ Kale nan magō iru nībanō pīlnab u, nībi bī yad nīŋō yabī† mīdeinabim. Anīb u, nībi bī gau kale nīŋōm, Bapi yad Bī mailō aij ke halō mīdōp u nīŋnabōl. *

* 15:2: Mad 3:10 * 15:6: Mad 7:19; 13:42 * 15:8: Mad 5:16

⁹ “Bapi yip mɨdmagö yabɨl löp rö, yad kalöp u rö nöp mɨdmagö yabɨl lɨbin. Anɨb u, kale yip cɨg göl gɨ nöp mɨdaimim, nɨnem yad kalöp mɨdmagö löl gɨ mɨdeinabin.

¹⁰ Yad Bapi manö nɨpe u hain gɨnö, yip mɨdmagö löl gɨ nöp mɨdöp. Anɨb unbö rö nöp, kale manö yad u hain geinabim u, yad kalöp mɨdmagö löl gɨ nöp mɨdeinabin. *

¹¹ “Manö kalöp hagabin anɨbi, yad ai gɨnɨg gem hagabin? Yad mɨñ mɨñ yabɨl gɨpin rö, kale u rö nöp mɨñ mɨñ yabɨl gɨmim, a gem, manö anɨbi hagabin.

¹² Yad pen kalöp manö klö ap hagnabin: yad kalöp mɨdmagö yabɨl lɨbin rö u, kale abe u rö nöp pen pen mɨdmagö yabɨl lɨmim. *

¹³ Bɨ ap nɨpe bɨ nɨneb nɨpe gau gasɨ nɨnöm kalɨp a göm umnab u, bɨ anɨbu bɨ nɨneb nɨpe mɨdmagö yabɨl löm me, anɨg gɨnab. *

¹⁴ Yad hagnabin rö gɨnabim u, kale bɨ nɨneb yad mɨdeinabim. *

¹⁵ Pen uri yad kalöp bɨ wög gɨ ñeb yad hagabin; kalöp bɨ nɨneb yad hagabin. Bɨ wög gɨ ñeb gau, bɨ abad mɨdep kale, nan kale adö u nɨnəpəl. Pen yad Bapi manö nɨhön nɨhön yip hag ñöb u, kalöp waiö hag ñɨbin rö, kalöp bɨ nɨneb yad hagabin.

¹⁶ Kale yip udun a gɨmim gagpe; yad me kalöp udnam a gem kalöp udnö. Kale arammim, nan magö iru nöp, nan magö pör pör nöp mɨdeinab u pɨlnɨm a gem, kalöp wög anɨbu hag lɨbin. Kale

* **15:10:** Jon 14:15 1Jn 2:5 * **15:12:** Jon 13:34 * **15:13:** Jon 10:11 1Jn 3:16 * **15:14:** Mad 12:50

anig geinabim u, Bapi nîp hib yad hagnim, nan nîhôn nîhôn hag nîjnabim u, hagnabim rō kalöp nînab.

¹⁷ “Yad kalöp manö klō hagem hagabin, pen pen mîdmagö limim,” a ga. *

Nîbi bî mînön naböj îl i gau, kale Jisas nîbi bî kalîp mulu kal nîjbal

¹⁸ Jisas bî nîpe gau kalîp manö rîmnap halö hagöm haga, “Nîbi bî mînön naböj îl i kalöp mulu kal nîjnaböl u, gasî kub anîbu nîjagmim; Jisas nîp nöd mulu kal nîjla rō, hanîp gaböl, a gîmim gasî u nîjmim.

¹⁹ Kale nîbi bî mînön naböj îl i yîp nîj udagpal gau rō mîdaibep u, kalöp, nîbi bî hon a göm, ud mîdmagö liblap. Kalöp udagnö nîn u, mînön naböj îl i gasî nîjbal rō gasî nîjmîdim u pen kalöp udnabin a gem udnö bî yad mîdpim. Anîb u me, nîbi bî mînön naböj îl i kalöp mulu kal nîjbal. *

²⁰ Pen nöd kalöp manö hagnö u hauî gagmim: ‘Bî wög gî ñeb bî u bî kub, bî nîp abad mîdöp bî u bî pro, mîdagöp.’ Anîb u, nîbi bî gau rîmnap yîp gî naij gîpal rō, nîbi bî gau rîmnap kalöp u rō nöp gî naij gînaböl; pen nîbi bî gau rîmnap manö yad nîj udöm hain gîpal gau rō, nîbi bî gau rîmnap manö kale hag nînabim u u rō nöp udöm hain gînaböl. *

²¹ Kale bî yîp yuö aunö u nîp nîjagpal rō, kale bî yad mîdpim u nîjöm, kalöp gî naij gînaböl.

* 15:17: Jon 13:34 * 15:19: Jon 17:14 * 15:20: Jon 13:16

²² “Yad apem kalip manö aij hagagbnepe u, nan si nan naij göm manö kub yabił udagblap. Pen yad apem kalip hag ñi aij ginö rö, adan kale arep ap midagöp; kale nan si nan naij gipal u hadö niñbal, pen uri kale u rö nöpe nan si nan naij niñebir gaböl.

²³ Pen yip mulu kal niñbal rö, yip nöpe wasö, Bapi nip abe mulu kal niñbal. *

²⁴ Yad kalip aip midem, nan gagep gau gagbnepe u, nan si nan naij göm manö kub yabił udagblap. Pen yad apem nan gagep gau ginö yip mulu kal niñbal rö, Bapi yad abe nip mulu kal niñbal u me, manö kub anibu udnaböl.

²⁵ “Gipal anibu, Depid nipe God Manö au Juda kai lo hon a gipal manö rimnap kali kliš riköm haga rö nöpe gipal. Nipe manö anibu kali kliš riköm haga, ‘Manö il midö wasö, yip yiharin nöpe mulu kal niñbal,’ a ga. *

²⁶ “Pen yad am Bapi nip hagnö, nipe pen Bi At Ba Gep u nip yuö, apöm kalöp abad mideinab. Ana manö niñö nöpe hag ñab u, yad bi aigale bi rö midpin u, kalöp gasi ñö, niñnabim. *

²⁷ Pen kale yad aip pör ajmidim u rö, kale abe arammim nibi bi gau kalip, yad aigale bi rö midpin manö u hag ñibe aran,” a ga.

16

¹ Jisas manö hagöm haga, “Yad kalöp manö hagpin anibi, niñ aij gimim me, hainö niñhön gö, yip arö gimim ap lug pakagnabim, a gem hagpin.

* ^{15:23:} Luk 10:16

* ^{15:25:} Sam 35:19; 69:4

* ^{15:26:} Jon 14:26

² Pen kalöp Juda magum gep ram gau hag hön yuöm, ‘Kuöyan auagmim,’ a gïnaböl. Pen anıbu nöp wasö; hainö kalöp al pak lınıg gïnaböl u, anıg gınabun God nıp aij gınab a gı gası nınaböl. *

³ Anıg gïnaböl u, Bapi hol apıl nınagpal rö, anıg gïnaböl. *

⁴ Yad kalöp nöd, anıg göl anıg göl gınab a gem manö hagajın anıbu, hainö anıg unbö rö nöp geinab u, Jisas hanıp anıg gınab a ga rö nöp gab a gımim nınabim a gem, kalöp manö anıbi hagabin.

Jisas, “Ana Uı aunab,” a ga

“Pen nöd yad kale aip mıdmıdin rö, kalöp manö anıbu nöd hagagnö.

⁵ Mıñi Bı yıp yuö aunö u ado gı arabin pen kale bı ap yıp, ‘Gai arabön?’ ö göm, hag nınagab.

⁶ Manö yad anıbi nınmim, mıdmagö kalöp u bıg ñö, gası mılö nınabim.

⁷ Pen kalöp nınö hagabin, yad areinabin u, kalöp aij gınab. Pen nıhön: yad aragnabin u, Bı Aı Ba Gep u kalöp auagnab; pen yad areinabin u, yad nıp hag yunö, kalöp aunab. *

⁸ Nıpe apöm, nıbi bı mınöñ nabön ıl i mıdpal gau kalıp gası klö ñö, kale nan si nan naij göm gac halö mıdpal ıl u nınöm, kale aige göm kamın aij mıdeinaböl ıl u nınöm, God kalıp manö kub hagnab ıl u nınöm, nınaböl.

⁹ Anıb u, yıp nın udagpal rö, Bı Aı Ba Gep u kalıp nan si nan naij gep ıl u yıjıg göl hag ñöm, ‘Gac halö mıdpim,’ a gınab.

* 16:2: Mad 24:9; Luk 6:22; Jon 9:22 * 16:3: Jon 15:21 * 16:7: Jon 14:16

10 Yad am Bapi aip m̄deinabin n̄ñöm kale ȳip n̄ñagnaböl rö, B̄i A† Ba Gep u n̄ibi b̄i gau kal̄ip kam̄iñ aij m̄idep i† u ȳij̄ig göl hag ñöm, ‘Gac halö m̄idpim,’ a ḡinab.

11 Pen n̄ibi b̄i m̄inöñ naböñ i† i ȳip n̄iñ udagpal gau kal̄ip kin̄ rö abad m̄idöp b̄i naij an̄ibu, God n̄ipe n̄ip manö kub hadö haga rö, B̄i A† Ba Gep u, Seden n̄ibi b̄i n̄ipe gau u rö nöp manö kub n̄iñnaböl, a ḡinab. *

12 “Manö yad iru nöp m̄idöp pen manö an̄ib gau m̄iñi udmim rö lagöp. *

13 Pen Ana n̄ipe aueinab u, God n̄ipe b̄i aigale b̄i rö m̄idöp manö n̄iñö an̄ibu magöñhalö kalöp hag ñ̄i aij ḡinab. Manö n̄ipe adö r̄imnap ke udöm hagagnab; manö apdi n̄iñnab manö an̄ibu nöp hag ñöl ḡi, hainö ḡinab manö adö u kalöp hag ñ̄inab.

14 Manö yad u udöm, kalöp hag ñ̄inab. N̄ipe an̄ig gö, n̄ibi b̄i gau mailö aij ke yad u n̄iñnaböl.

15 Pen Bapi nan n̄ipe n̄ihön n̄ihön m̄idöp gau, magöñhalö nan yad m̄idöp. An̄ib u me hagpin, ‘Ana n̄ipe manö yad u udöm, kalöp hag ñ̄inab,’ a ḡipin.

16 “Yöp magö ap m̄idöp, ȳip n̄iñagnabim; pen hainö yöp magö ap m̄idmim, ȳip kauyan̄ n̄iñnabim,” a ga. *

17 Jisas an̄ig hageia, b̄i n̄ipe gau kale ke nöp hagla, “Manö au hagöp, ‘Yöp magö ap m̄idöp, ȳip n̄iñagnabim; pen hainö yöp magö ap m̄idmim, ȳip kauyan̄ n̄iñnabim,’ a göp u, manö an̄ibu i† n̄ihön

* 16:11: Jon 12:31 * 16:12: 1Ko 3:1-2 * 16:16: Jon 14:19

mîdöp? Pen manö ap hagöp, ‘Yad Bapi arnabin,’ a göp u, nîhön manö hagöp?” ö gîla.

¹⁸ Anîg hagöm, kale pen hag nîŋ pen hag nîŋ göm hagla, “Manö au hagöp, ‘Yöp magö ap’ a göp u, nîhön gînîg göm hagöp? Hagöp u hon îl ap nîŋagpun,” a gîla.

¹⁹ Anîg hagöm, Jisas nîp hag nîŋnîg geila, nîpe ke nîŋöm haga, “‘Yöp magö ap mîdöp, yîp nîŋagnabim; pen hainö yöp magö ap mîdmim, yîp kauyaŋ nîŋnabim,’ a gîpin manö u nîŋmim me, pen pen hag nîŋnabim ar?

²⁰ Yad kalöp nîŋö yabîl hagabin, nîbi bî mînön nabönŋ îl i yîp nîŋ udagpal gau, nan kale ke gau nöp gasî nîŋöm mîñ mîñ gînaböl; pen kale mög gö mîtönŋ göl gî mîdeinabim. Mîtönŋ gî mîdeinabim pen hainö kale kauyaŋ mîñ mîñ yabîl gî mîdeinabim.

²¹ Nîbi ap ñî pai ñîŋö nîŋöl gî, îlön kub udöp, pen hainö ñî pai rîk dap löm, magö u nöp nîpe ñîŋaŋ gîsön ram mînönŋ aui auub u nîŋöm, îlön mab u hauŋ göm, mîñ mîñ göl gî nöp mîdeinab.

²² Kale unbö rö, mîñi mîdmagö îlön kale abe bîg ñöl mîdöp pen yîp kauyaŋ nîŋmim, mîñ mîñ yabîl gînabim. Nîbi bî rîmnab apöm mîñ mîñ gep kale u udagnaböl.

²³ “Ñîn hain anîbu, kale nan ap yîp hag nîŋagnabim. Kalöp nîŋö yabîl hagabin, Bapi nîp hib yad hagnabim hag nîŋeinabim u, hagnabim rö gînab. *

²⁴ Kale nöd Bapi nîp hagnabim, hib yad hagnabim, nan ap hag nîŋagpim. Pen mîñi, hib yad hagnabim

* 16:23: Mad 7:7

hag nɪŋbe, hag nɪŋnabim rö nöp gɪnab nɪŋöm kale mɪñ mɪñ yabɪl gɪnabim.

²⁵ “Bapi manö nɪpe adö u hagem, pör manö ba gau lem hagpin u pen mɪñi söl mɪdöp, manö anɪbu rö hagagnabin; waiö nöp hagnabin.

²⁶ Ñɪn anɪbu auö, Bapi nɪp hag nɪŋnabim u, hib yad hagem hag nɪŋnabim. Pen hib yad hag nɪŋnabim u, yad ke Bapi hag nɪŋnabim adö u hagagnabin, wasö; kale ke hib yad hagem Bapi hag nɪŋnabim u, nɪŋnab.

²⁷ Pen nɪhön: Bapi nöp yɪp yuö aunö u nɪŋ udmim, yɪp mɪdmagö lɪbim u me, nɪpe ke kalöp mɪdmagö löp. *

²⁸ Bapi aip mɪdul arö gem mɪnön nabön i i aunö; mɪñi mɪnön nabön i i arö gem kauyan Bapi mɪdöp u amem aip mɪdeinabul,” a ga.

²⁹ Jisas anɪg hageia, bɪ nɪpe gau hagla, “Mɪñi manö ba gau lɪmön hagagabön; waiö yabɪl hagabön.

³⁰ Uri hon nɪŋbun, ne manö gau magöŋhalö hadö nɪŋban. Nɪbi bɪ rɪmnap manö hag nɪŋeb kale mɪdeinab u, nöp hag nɪŋagpal magö u, ne ke nɪŋmön kalɪp hag ñɪnabön. Gɪpan anɪbu hon nɪŋbun, ne God aip mɪdmön auna,” a gɪla.

³¹ Anɪg hageila, Jisas haga, “Anɪb u, ‘Hon uri nɪŋ uɔpun,’ a gɪ gasɪ nɪŋbim ar?”

³² Söl auab — pen mɪñi hadö auöp I — yɪp arö gɪmim kale ram ke ke arbe, yad ke halö mɪdeinabin. Pen yad ke halö mɪdageinabin; Bapi mɪdöp rö, aip mɪdeinabul. *

* **16:27:** Jon 14:21,23 * **16:32:** Mad 26:31,56

33 “Pen kalöp manö hag ñajın anıbi, yad an dan nöp mıdmim, agamıj mıd aij gımim a gem hag ñajın. Mınöj naböj ıf i mıdpim rö, kalöp mınör ñınaböl. Pen gası halö mıdaimim, nan nıhön nıhön mınöj naböj ıf i kalöp gınab u, yad klö anıbu magöjhalö ud raıa mıgan yad u hadö lıbin,” a ga. *

17

Jisas Nap nıp sabe ga

¹ Jisas manö anıbu hag pıs göm, kumi kabö lan nınöm haga,

“Bapı. Ñın yıp hagna u mını auöp. Anıb u, ne gımön, nıbi bı gau nınaböl, yad Ñı ne mailö aij unbö ke halö mıdpin; pen yad Ñı ne gınö, kale nınaböl, ne Bapı mailö aij unbö ke halö mıdpan.

² Nıhön gınıg: yıp ke hagna rö, nıbi bı gau gau magöjhalö abad mıdem, nıbi bı yıp hag lına gau kalıp udem, kamın pör mıdep magö u kalöp ñınabin.

³ Nıbi bı kale, ne God nınö añı nöp mıdpan u nınöm, yıp Jisas Krais yuna u nınaböl nıbi bı gau, pör pör nöp kamın mıdeınaböl. *

⁴ Wög yıp ram mınöj ıf i hagna u, gı damem gı hakpin u me, nıbi bı mınöj naböj ıf i mıdpal gau kale nınbal, ne Bı mailö aij unbö ke mıdpan. *

⁵ Pen Bapı. Mını ne gımön, nöd ram mınöj gı laglo ñın u, hol apıl mailö aij unbö ke halö

* 16:33: Jon 14:27; Ro 5:1; 1Jn 5:4

* 17:3: 1Jn 5:20

* 17:4:

Jon 4:34

m+daילו u rō, uri kuōyaŋ an+ib unbō rō nōp m+deinabul. *

Jisas b+ n+pe gau a göm Nap n+ip sabe ga

⁶ “N+ibi b+ m+nōŋ nabōŋ i+ i gau r+mnap y+ip ñ+ina. N+ibi b+ an+ib gau, kale n+ibi b+ ne m+deila u pen y+ip ñ+ina. Ne aigale b+ rō m+dpān u kal+ip hag ñ+nō. Yad manō aij ne kal+ip hag ñ+nō, kale n+ij udōm, hagōp rō nōp g+ipal.

⁷ Uri kale hadō n+ijbal, yad nan n+ihōn g+ipin gau, yad ke gagpin. Kale n+ijbal nan n+ihōn ne y+ip ñ+iban u nōp udem kal+ip ñ+ibin.

⁸ Manō n+ihōn n+ihōn y+ip hagna u, kal+ip hag ñ+nō n+ij udpal. An+ib u, yad nōd ne aip m+dm+dul, ne y+ip hag yuō m+nōŋ nabōŋ i+ i aunō manō u, n+ij udpal.

⁹ “Kal+ip nōp sabe gabin. N+ibi b+ m+nōŋ nabōŋ i+ i nōp n+ijlō mulu lugōp gau sabe gagabin. N+ibi b+ y+ip hagna gau nōp, n+ibi b+ ne m+dpal rō, nōp sabe gabin.

¹⁰ N+ibi b+ yad gau ke, n+ibi b+ ne gau ke wasō, n+ibi b+ hol ap+il aipen m+dpal me. Kale g+ipal an+ibu n+ijōm, n+ibi b+ r+mnap gau n+ijbal, yad b+ mailō aij ke halō m+dpin.

¹¹ Pen uri yad m+dpān u n+nabin rō, kale ke halō m+deinabōl. Bapi Ū+! Ne klō ke halō m+dpān rō, y+ip haina yad u rō nōp m+dpin. Hib klō ke yab+il ne u udmōn, kal+ip rarō raumōn, hol ap+il j+im ñōl m+dpul rō, kale an+ib unbō rō nōp j+im ñōl m+daïōl.

¹² Yad kal+ip aip m+dem, hib ne klō an+ibu y+ip ñ+ina u udem, kal+ip rarō rauem abad m+id aij

* 17:5: Jon 1:1

gipin. Bî ap ur gagöp. God Manö kalî kliñ rîkôm, bî ap böñ nöp ap lug paköm ilön kub udnab a gîla rö, bî anîbu nöp ur ga. Ga anîbu, God Manö nöd kalî kliñ rîkla rö nöp ga. *

¹³ “Pen ne mîdpan au nîñig gabin rö, miñî ulep magö ap mîñöñ naböñ îl i mîdnabin u, kale nîñ mîdlö nîñöl gî, nöp manö anîbi hagabin. Anîb u, yad miñ miñ yabîl gabin rö, kale u rö nöp miñ miñ yabîl göl.

¹⁴ Manö aij ne u kalîp hag ñîñö nîñ udpal rö, nîbi bî mîñöñ naböñ îl i gau kalîp mulu kal nîñbal. Yad nîbi bî mîñöñ naböñ îl i gasî nîñbal rö gasî nîñagpin rö, kale u rö nöp nîbi bî mîñöñ naböñ îl i gasî nîñbal rö gasî nîñagpal. Anîb u me, nîbi bî mîñöñ naböñ îl i kalîp mulu kal nîñbal.

¹⁵ Pen kalîp mîñöñ naböñ îl i nîbö dam ne mîdpan au ud aru, a gem hagagabin; kalîp mîñöñ naböñ îl i abad mîdaimön, Seden kalîp gî naij gagan, a gem hagabin. *

¹⁶ Yad nîbi bî mîñöñ naböñ îl i gasî nîñbal rö gasî nîñagpin; kale u rö nöp nîbi bî mîñöñ naböñ îl i gasî nîñbal rö gasî nîñagpal.

¹⁷ Manö ne u, manö nîñö nöp anîbu, kalîp hag ñîmön, kale uî mîdnaböl.

¹⁸ Ne yîp nîbi bî mîñöñ naböñ îl i mîdpal an gau yuna rö, yad kalîp u rö nöp nîbi bî mîñöñ naböñ îl i mîdpal an gau yubin. *

¹⁹ Wög nîhön nîhön yîp ñîban u, yad gî haknabin. Yad anîg gabin u, bî yad gau kale yîp nîñöm, wög kale nîhön nîhön mîdeinab u, kale u

* **17:12:** Jon 6:39; 13:18 * **17:15:** Mad 6:13; 2De 3:3 * **17:18:** Jon 20:21

rö nöp gı haklan a gem, gabin.

Jisas nıbi bı nıpe gau magöñhalö a göm, nap nıp sabe ga

²⁰ “Yad nöp sabe gabin i, bı uri hagajın kalıp nöp sabe gagabin; kale manö hag ñılö, nıbi bı gau manö kale nıñ udöm, yıp nıñ udnaböl gau, kalıp abe sabe gabin.

²¹ Bapi, ne yad anı dan mıdpan, yad nöp anı dan mıdpın. Hol apıl jım ñöl mıdpul rö, kale magöñhalö anıb unbö rö nöp hol apıl aip jım ñöl mıdaiöl. Anıg gınab u, ne nöp yıp hag yuö aunö u, nıbi bı mınöñ naböñ ıt i mıdpal gau nıñ udöl.

²² Hol apıl jım ñöl mıdpul rö, kale u rö nöp jım ñöl mıdaiöl, a gem, ne mailö aij unbö ke yıp ñına u, yad pen kalıp abe u rö nöp ñıbin. *

²³ Anıb u, ne yad anı dan mıdpan rö, yad kalıp anı dan mıdnö me, kale jım ñöl yabıt mıdaiöl. Anıg gö me, nıbi bı mınöñ naböñ ıt i gau nıñ naböl, ne nöp yıp yuö aunö nıñöm ne yıp mıdmagö lıban rö, kalıp u rö nöp mıdmagö lıban.

²⁴ “Bapi! Yıp aij göp u, nıbi bı yıp ñıban gau, am yad mıdeinabin au aip mıdöm, mınöñ naböñ gı laglo ñın u, yıp mıdmagö lımön mailö aij unbö ke yıp ñına u nıñöl.

²⁵ “Bapi! Ne me bı asıñ mıdagöp! Nıbi bı mınöñ naböñ ıt i gau kale nöp nıñagpal. Pen yad nöp nıñbin. Nıbi bı yad gai i ne nöp yıp yuö aunö u, nıñbal.

²⁶ Ne aigale bı rö mıdpan u, yad kalıp hag ñınö. Pen hainö u rö nöp, ne aigale bı rö mıdpan u yad kalıp hag ñı aij gınabin. Anıg gem, yad ke

* 17:22: Ap 4:32

kalip aŋ daŋ miɗnō, ne yip miɗmagō lɪban rō niŋ aij gōm, kale u rō nōp pen pen miɗmagō lōl,” a ga.

18

Jisas nɪp ud sɪsɪ lɪla

(Mad 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Jisas Nap nɪp sabe gi pɪs gōm, bi nɪpe gau aip ñig pro Kidron juöm, bōŋ lödaŋ amöm, mab olip wög adɪŋ u arla.

² Mab olip wög adɪŋ anɪbu Jisas bi nɪpe gau aip pör am magum giɗɪdal rō, Judas bi Jisas nɪp mumug niŋniŋ geia u, miŋan anɪbu niŋ aij ga.

³ Perisi bi gau abe, bi God nɪp nan sabe gep bi kub gau abe, Judas nɪp hageila, nɪpe am ami bi rɪmnap uɗ gōm, God sabe gep ram polisman rɪmnap uɗ gōm, dam Jisas miɗeia au amjaka. Kale pen pen alep nan rɪmnap udöm, hapö rɪmnap lam rɪmnap lau udöm, aueila.

⁴ Jisas nɪp nan niɗhōn giɗniŋ ga u niŋa u me, aueila u amöm haga, “An nɪp uɗhai niŋ aɗabim?” ö ga.

⁵ Hageia hagla, “Jisas, bi Nasared niɓö u,” a giɗla.

Hageila, Jisas haga, “Bi anɪbu me yad i,” a ga. Pen magö anɪbu, bi nɪp mumug niŋa u, Judas, kale aip anɪb au miɗeia.

⁶ Pen Jisas, “Bi anɪbu me yad i,” a gö, kale jöl adö lɪɪ gi amöm gi dam pak la.

⁷ Jisas pen kalip kauyaŋ haga, “An nɪp uɗhai niŋ aɗabim?” ö ga.

Hageia hagla, “Jisas, bi Nasared niɓö u,” a giɗla.

⁸ Hageila, Jisas haga, “Kalöp mîdö nöp hagpin, ‘Bî anîbu me yad i.’ Yîp ulhai nîŋ ajpim rō, bî gai i kalîp arō gîpe aröl,” a ga.

⁹ Ga anîbu, Jisas nōd Nap nîp haga rō nöp ga. Nîpe Nap nîp haga, “Bapî. Bî yîp ñîna gau, añî ap ur gagöp,” a ga. *

¹⁰ Pen magö anîbu nöp, Saimon Pida ru mîlō kîd daua u îîp gî udöm, bî ap nîp rîmîd yîjig lau böŋ nöp rîb gî dō gî yua. Bî anîbu hib nîpe Malkas. Nîpe God nîp nan sabe gep bî kub yabîl u nîp bî wög gî ñeb nîpe u mîdmîdöp.

¹¹ Pida anîg geia, Jisas haga, “Ru mîlō kîd udpan kuöyaŋ lō araŋ! Ne Bapî ñîg asî yîp ñöb u ñîŋagnabin a gîmön nîŋban ar?” a ga. *

Jisas ud Anas mîdeia au arla

¹² Jisas anîg hagö nîŋöl gî, ami bî gau abe, God sabe gep ram polisman gau abe, Jisas nîp ud sîsî löm, nagî lî pîdöŋ göm,

¹³ kale nōd Jisas dam Anas mîdeia au arla. Bî Anas anîbu, Kaiapas nîma nîpe. Kaiapas me, mî añî anîbu, God nîp nan sabe gep bî kub yabîl wög u hag lîlō, wög gî mîdeia.

¹⁴ Kaiapas nîpe me nōd Juda bî manö ud asîkep kalîp haga, “Bî añî ap umö hon magöŋhalö kamîŋ arnabun u aij,” a ga. *

Pida, “Jisas nîp nîŋagpin,” a ga

(Mad 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Pen Jisas nîp anîg göm, dam Anas ram u areila nîŋöm, Saimon Pida aip, yad Jon aip,

* 18:9: Jon 17:12 * 18:11: Mad 26:39 * 18:14: Jon 11:49-51

holmıñ hain hain arlo. Bı God nıp nan sabe gep bı kub yabıt u yıp nıñ aij ga rö, yad amem böñ nöp ram nıpe manö kub hagnıdal waryö raul yañ arnö;

¹⁶ pen Pida nıpe höñ löyañ adö mıdeia. Yad pen ado gı apem, nıbi ajöñ ıt abad mıdeia u nıp hagem, Pida nıp uł gı waryö raul yañ arlo.

¹⁷ Pen nıbi ajöñ ıt abad mıdeia u, Pida nıp haga, “Ne u rö nöp Jisas bı nıpe ap ar?” a ga.

Hageia, Pida haga, “Yad wasö,” ga.

¹⁸ Pen Kaiapas nıp wög gı ñeila bı gau abe, God sabe gep ram polisman gau abe, kalıp yıgön gö, mab bıç run magö añ anıb au pıböñ mıdeia, uraköl mali mıdeila. Pida nıp u rö nöp yıgön gö, ap añ anıb au se göl, kalıp aip mab mali mıdeia.

Anas Jisas nıp manö hag nıña

(Mad 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Pen Anas, bı God nıp nan sabe gep bı kub yabıt nöd mıdmıdöp u, Jisas nıp hag nıña, “Nıbi bı ne nıbi bı an? Ne manö nıhön nıhön nıbi bı ne hag ñıban?” a gı nıña.

²⁰ Hageia, Jisas pen haga, “Yad manö rımnap pi gem hag ñagnö; bı kale gau nıñ mıdlö nıñöl gı, Juda magum gep ram gau abe, God sabe gep ram u abe, pör waiö hag ñıbin.

²¹ Anıb u, nıhön gıñg yıp manö hag nıñabön? Nıbi bı manö hagnö nıñ mıdeila rımnap daumim hag nıñmim. Manö nıhön nıhön hagnö u nıñbal me,” a ga.

²² Jisas anıg hageia, God sabe gep ram abad mıdmıdöp polisman ap, nıp alaun u paköm haga,

“Nihön ginig bi God nip nan sabe gep bi kub yabił u nip manö anıbu rö hagabön?” ö ga.

²³ Hageia, Jisas haga, “Yad manö pıral ap hagpin a gımön, manö pıral hagpin anıbu nıbi bi gai i kalıp waiö hag ñımön. Pen manö niñö hagpin u, ne nihön ginig yıp pakajan?” ö ga.

²⁴ Jisas nip nagı lı rıbık gıla rö mıdö niñöl gi, Anas hagö kale Jisas nip dam, bi God nip nan sabe gep bi kub yabił hain nıbö u, Kaiapas, ud arla.

Pida kuöyan, “Jisas nip niñagpin,” a ga

²⁵ Pen Pida nıpe anig uraköl gi mıdöm mab mali mıdö niñöl gi, bi rımnıp nip hagla, “Bi anıbu bi ap me ne i ar?” a gıla.

Hageila, Pida hag haluöm haga, “Yad wasö,” ga.

²⁶ Pen bi au Pida rımıd rıb gi dö ga u, bi rıdık lö lö nıpe ap God nip nan sabe gep bi kub u nip wög gi mıdeia. Nıpe apöm, Pida nip haga, “Yad nöp niñbin, ne bi anıbu aıp mab olıp wög adıñ au mıdajan ar?” a ga.

²⁷ Hageia Pida kauyan hag haluöm haga, “Yad wasö,” ga. Anig hagö niñöl gi, adıñ kılakıl wiñ ala. *

Jisas nip dam Pailod mıdeia au arla

(Mad 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Ram rık dam lö niñöl gi, Juda kai kale Jisas nip Kaiapas ram anıbu nıbö dam Rom gapman bi kub Pailod ram kub u arla. Juda kai hagla, “Hon Rom bi ram raul i arno, hanıp asıñ uł gınab niñöm hon Pasopa nan ñıñun rö lagnab,” a göm, höñ giyan mıdeila.

* 18:27: Jon 13:38

29 Anib u, Pailod höŋ amöm haga, “Bì i nìp nìhön manö nìŋmim daubim?” ö ga.

30 Hageia, kale hagla, “Nìpe nan naij ap gagböp, nöp anig dauagbnop,” a gila.

31 Hageila, Pailod haga, “Kale dam lo kale adö u ke hagöp rö nìŋmim, manö kub hagim,” a ga.

Hageia, Juda kai pen hagla, “Hon nìbi bì gau kalip manö kub hagin, al pak lino umöl, lo adö u midagöp. Rom gapman gau hanip wasö gipal,” a gila. *

32 Juda kai anig gila u, Jisas yip aigöl gilö umnabin, a göm, haga rö nöp gila. *

33 Pen Juda kai anig hageila, Pailod kauyan ado gi ram raul yan amöm, Jisas auan a gö, aueia nìp haga, “Ne Juda kai kin kale u aka?” ga.

34 Hageia, Jisas haga, “Manö yip hag nìŋabön u, maj migan ne u ke hagabön aka nìbi bì rimnap maj migan kale u udmön hagabön?” ö ga.

35 Hageia, Pailod haga, “Yad Juda bì wasö. Juda kai ne gau nöp, bì God nìp nan sabe gep bì kub ne gau nöp me, nöp dapöm ñimagö yad ñibal. Ne nan nìhön gaina anig gipal?” ö ga. *

36 Hageia, Jisas haga, “Yad nìbi bì udem abad mideinabin u, kin mìnöŋ naböŋ it i midpal rö, midageinabin. Yad mìnöŋ naböŋ it i kin midnig gaibnep, Juda nìbi bì gau yip nagi lun, a gilö, nìbi bì yad gau uraköm kale aip pen pen alblap. Pen yad nìbi bì udem abad mideinabin nagi u ke midöp; mìnöŋ naböŋ it i rö wasö,” ga.

* 18:31: Jon 19:6-7 * 18:32: Jon 3:14; 12:33 * 18:35: Jon 1:11

³⁷ Anig hageia, Pailod haga, “Anib u, ne kin ap aka?” ga.

Hageia, Jisas haga, “Me ne hagpan me u. Adö anibu nöp me, Bapi God gö, yip minön nabön i i yag daulö, majö gem, manö ninjö yuö yabił u hag ñibin. Nibi bi manö ninjö yabił udun, a gi gasi ninbal gau, manö yad u udpal,” a ga.

³⁸ Anig hageia, Pailod haga, “Pen manö gau nibö gau nibö ke ke iru nöp midöp u, hon aigöl gun manö ninjö yabił me u, a gun ninjun?” ö ga.

Juda nibi bi Pailod nip hagla, “Jisas nip al pak limim,” a gila

(Mad 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pailod manö anibu hagöm, kauyan höñ amöm, Juda kai kalip haga, “Yad nipe nan naij ap gajip ninagpin.

³⁹ Pen hon Rom gapman, mi u mi u, Pasopa ñin kub u auajip, bi nagiman kale ap yiharin hubik yubun. Anib u, Juda kai kin kale u, yiharin hubik yunö arnim aka?” ga.

⁴⁰ Hageia, meg migan dap ranöm hagla, “Nip wasö! Hon Barabas nip hubik yumön!” a gila. Bi Barabas anibu, nibi bi gau wañ wañ gö gapman kai kalip aip pen pen alla.

19

Pailod Jisas manö kub haga

¹ Anig hageila, Pailod ami bi nipe gau hagö, Jisas nip nagi udöm pak ado malo gila.

² Anig göl paköm, nan kalı kalı halö rımnap udöm, kiñ libal rö usajıl bad ap göm, Jisas nıp rol gı ñöm, wañj mu mılö bö ap lı ñöm, *

³ nıp kuöyañ amöm kuöyañ amöm hagla, “Ne Juda kai kiñ kale, ne pör nöp mıdaimön!” a gıla. Anig hagöl gı, nıp mulu maj mıgan pakla.

⁴ Pen Pailod kuöyañ hön amöm, Juda nıbi bı kalıp haga, “Nıñim! Yad Jisas nıp hön i daunabin nıñöm kale nıñnabim, yad nıpe nan naij göp ıl ap ulhai nıñagpin,” a ga.

⁵ Pen Jisas nıp usajıl kalı kalı halö bad u rol gı ñöm, wañj mu mılö bö adö lı ñıla u halö auö nıñöl gı, Pailod kalıp haga, “Nıp nıñim!” a ga.

⁶ Anig hageia, bı God nıp nan sabe gep bı kub gau abe, God sabe gep ram polisman gau abe, Jisas nıp nıñöm manö bıñö göm hagla, “Nıp mab ba lañ al pak lımim! Nıp mab ba lañ al pak lımim!” a gıla. Anig hageila, Pailod haga, “Kale ke nıp dammim, mab ba lañ al pak lımim. Yad nan naij göp ıl ap ulhai nıñagpin!” a ga.

⁷ Hageia, Juda kai hagla, “Nıpe, ‘Yad God Ñı nıpe,’ a ga u, lo hon ap hagöp, ‘Umnım,’ a göp,” a gıla.

⁸ Anig hageila, Pailod nıñöm, rapın pıñıñ göm,

⁹ kuöyañ ram raul yañ amöm, Jisas nıp hag nıñöm haga, “Ne ram mınöñ gai nıbö?” ö ga. Hageia, Jisas manö ap pen hagaga. *

¹⁰ Pailod haga, “Ne yıp manö hagagnabön ar? Ne nıñban. Yad nöp abad mıdpin. Anıb u, nöp hubık yunig hubık yunabin; pen nöp mab ba lañ al pak löl, a gınö, al pak lınaböl,” a ga.

* 19:2: Luk 23:11 * 19:9: Mad 27:12

¹¹ Hageia, Jisas haga, “Pen ne yip abad midpan u, ne ke wasö, God nöp hagö abad midpan. Anib u, yip gi naij gabön marö u, ne nöp udagnabön; bi yip udöm nöp ñöb u, marö kub yabi u udnab,” a ga. *

¹² Jisas anig hageia, Pailod nip yi harin hag yuin, a göm, gasi niña u pen Juda kai nip blälö gi hagöm hagla, “Ne Jisas nip hubik yunabön u, Rom bi kub Sisa bi niñeb nipe midageinabön. Bi, yad kin midpin, a gipal gau, Sisa aip pen pen al lun, a göm me, manö anibu rö hagpal,” a gila. *

¹³ Anig hageila, Pailod manö anibu niñöm, am Jisas nip u gi höñ amöm, nipe am bi manö ud asikep sea adö au lañ gila adö u asika. Ka asika anibu, “Kabö Adan” a gimidal. Pen Arameik manö löm, “Gabada” a gimidal.

¹⁴ Pen ñin anibu, Juda nibi bi Pasopa nan kale magum gep ñin. Sidö an kub lañ magö u, Pailod kalip haga, “Kin kale me i!” a ga.

¹⁵ Hageia, meg magö dap ranöm hagla, “Nip al pak li! Nip mab ba lañ al pak li!” a gila.

Hageila, Pailod haga, “Kin kale anibi mab ba lañ al pak linam?” ö ga.

Hageia, bi God nip nan sabe gep bi kub gau hagla, “Kin hon ap midagöp; Rom bi kub Sisa nöp midöp,” a gila.

¹⁶ Pen anig gi hag damöm, Pailod manö kalip u udöm, ami bi gau kalip haga, “Jisas nip dam mab ba lañ al pak limim,” a ga.

* **19:11:** Jon 10:18; Ap 2:23; Ro 13:1 * **19:12:** Luk 23:2; Ap 17:7

Jisas nɪp mab ba laŋ al pak lɪla

(Mad 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Pen nɪp al pak lɪnɪg gɪla mab u, Jisas nɪp ɲɪlō, nɪpe dam “Wip Nabɪc Cög Ij” a gɪpal dum u ap-jaka. Dum anɪbu, Arameik manö lōm “Golgoda” a gɪmɪdal.

¹⁸ Jisas nɪp mab kros cɪpɪl pak lōm, bɪ mɪhöp, ap böŋ lap, ap böŋ lap, al pak lɪla. Jisas an au mɪdeia.

¹⁹ Pen Pailod hagö, bɪ nɪpe gau mab po ap udöm kalɪ kɪɲ rɪkōm, Jisas nɪp al pak lɪla mab ba nabɪc au gɪdan dɪlam gɪla. Kalɪ kɪɲ rɪkla manö u:

JISAS NASARED NIBÖ JUDA KAI KIŊ KALE ME I.

²⁰ Manö aɲɪ adö anɪbu nöp, Arameik manö kalɪ kɪɲ rɪkōm, Ladin manö kalɪ kɪɲ rɪkōm, Grik manö kalɪ kɪɲ rɪkōm gɪla me, Jerusalem söl anɪb au mɪdeia rö, Juda nɪbi bɪ iru nöp amgö lɪ nɪŋla.

²¹ Pen God nɪp nan sabe gep bɪ kub gau am Pailod nɪp hagla, “Manö kalɪ kɪɲ rɪkpan u kabö rö gagöp. ‘Juda kai kiŋ kale’ manö u mɪdagainɪm; yɪharɪŋ hagmön, ‘Nɪpe hagöp, “Yad Juda kai kiŋ kale mɪdpin,” a göp,’ a gɪmön, manö anɪbu nöp kalɪ kɪɲ rɪkmön,” a gɪla.

²² Anɪg hageila pen Pailod pen haga, “Yad manö nɪhön kalɪ kɪɲ rɪkpin u, anɪg göl nöp mɪdnab,” a ga.

²³ Pen Jisas nɪp mab ba laŋ al pak lōm, ami bɪ mɪhau mɪhau Jisas waɪɪj nɪpe gau balu ke ke udöm, waɪɪj mɪlō bö göm al dör gagla u, u rö nöp balu udnɪg hagla,

²⁴ “Pabu gagun! Yɪharɪŋ sadu rö gun, bɪ an udnɪm u, nɪpe udnab,” a gɪla. Gɪla anɪbu, God hadame nöp nɪbi bɪ gau kalɪp gasɪ ɲö, God Manö u kalɪ kɪɲ rɪkōm, hainö anɪg gɪnaböl, a gɪla u me,

hainö anig unbö rö nöp gila. Manö anibu kalı kliñ riköm hagla,

“Walıj yad u balu ke ke udöm,

walıj mılö bö yad u, sadu rö gun udun, a gila,” a gila. *

²⁵ Pen ñın anıbu, Jisas nıme u, nımañ u, Klopas nıbin Maria u, Maria Magdala u, ap Jisas nıp al pak lıla goł söl anıb au mıdeila. *

²⁶ Yad Jon, Jisas yıp mıdmagö lımıdöp bı u, u rö nöp ap söl anıb au mıdainö u me, Jisas yıp nıñöm, nıme Maria nıp haga, “Nıbi me, ñı ne me u,” a ga. *

²⁷ Anig hagöm, nıpe pen nıme Maria nıñöm yıp haga, “Name ne me u,” a ga. Anig hagö nıñöl gı, ñın anıbu, Jisas nıme nıp uł gı ram yad u damem, aıp mıdmıdul.

Jisas uma

(Mad 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Jisas nıña, wög adö nıpe u magöñhalö gı haka u me, God Manö haga u nıñö lınım a göm haga, “Yıp rugu mılep göp,” a ga. *

²⁹ Pen ñıg wain ası barol ap dap anıb au lılö mıdeia u me, ami bı ap, nan hain bad ap udöm, wain ası anıbu löm, ud mab hisop lö adıñ u abös alöm, dap ranöm Jisas maj hañ adö nıp u la. *

³⁰ Jisas ñıg wain ası anıbu nıñöm haga, “Naböñ juöp,” a göm, ubör yıñhöñ göm, ana nıpe ña.

Jisas rıglöm nıpe u bıñıñ gila

* **19:24:** Sam 22:18

* **19:25:** Mad 27:55-56

* **19:26:** Jon 13:23

* **19:28:** Sam 22:15

* **19:29:** Sam 69:21

³¹ Pen Juda bî kub gau, kagoŭ ñîñ u dugo magö u hadö auajîp nîñöm hagla, “Rö God nîp sabe gep ñîñ hon u, wîp gau mab ba laŋ mîdagaiöl,” a göm, am Pailod nîp hagla, “Bî mab ba laŋ al pak lîbal gau, ami bî gau ma kalîp gau pa jö gîlô, yîñîd umlô, ud mîñnôŋ yaŋ löl,” a gîla. *

³² Hageila, Pailod ami bî gau kalîp hagö, am bî Jisas aip al pak lîla mîhau, ma kalîp gau pa jö gîla.

³³ Pen Jisas ma nîp u pa jö gun a göm nîñla, nîpe hadö uma. Anîg ga u me, ma nîpe u pa jö gagla.

³⁴ Pen ami bî ap, waŭab ap udöm, Jisas nîp rîglöm adîŋ au bîñîŋ gö, adîŋ hagape halö, ñîg halö luga.

³⁵ Anîb u, kale nîbi bî manö kalî kliñ rîkabin anîbi nîñnabîm gau abe Jisas nîp nîñ udmîm, a gem, yad Jon, Jisas nîp ga u amgö yad ke nîñbîñ rö, kalöp manö nîñjô yabîŭ anîbi hagem kalî kliñ rîkabin. *

³⁶ Pen ga anîbu, God hadame nöp nîbi bî gau kalîp gasî ñö, God Manö u kalî kliñ rîkôm, hainö anîg gîñaböl, a gîla u me, hainö anîg unbö rö nöp gîla. God Manö u kalî kliñ rîkôm hagla, “Le nîpe u, ap pa jö gagnaböl,” a gîla. *

³⁷ Pen manö ap hagla, “Bî nîp bîñîŋ gajal u nîp nîñnaböl,” a gîla. *

*Josep nîpe Jisas hañ romanŋ dam rîgöl ga
(Mad 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)*

³⁸ Bî Arimadia daun nîbö ap, Jisas manö nîpe nîñ uda u pen, Juda bî kub kalîp pîñîŋ göm,

* **19:31:** Dud 21:22-23 * **19:35:** Jon 21:24 * **19:36:** Eks 12:46;
Nab 9:12; Sam 34:20 * **19:37:** Sek 12:10; Rep 1:7

Jisas n̄p n̄ŋ uɖpin, a göm, waiö hagagm̄ɖöp. B̄i an̄ibu h̄ib n̄ipe Josep. N̄ipe Jisas n̄p dam r̄igöl ḡnam, a göm, am Pailod n̄p hag n̄ŋö, yau a gö, ud ara.

³⁹ Nikodimas n̄ipe Josep aip arlö. Nikodimas, b̄i au nöd am Jisas n̄p s̄ibön yaŋ n̄ŋa b̄i u. Nikodimas nan haŋŋ aij auep iru nöp, kilo unbö ñ̄njuöl ado ḡi da unbö aijp böŋ daŋ (35) rö, udöm ara. Nan haŋŋ aij auep an̄ibu, mab mö c̄il u abe, mab alos c̄il u abe udöm ḡila. *

⁴⁰ Pen kale m̄ihöp am wip he u ud as̄ik dap lugmil, Juda n̄bi b̄i ḡim̄idal rö, mab c̄il ud ara u, wip he gau anöŋ l̄i ñ̄mil, lin̄in ud waŋŋ rud ḡila pro m̄lō u udmil, wam wam ḡilō.

⁴¹ Jisas mab ba laŋ al pak l̄ila ka an̄ib söl au wög ad̄iŋ ap m̄ideia. Wög ad̄iŋ an̄ibu aŋ au kabö m̄igan ḡisön nöp luöm, wip r̄igöl gagla ap m̄ideia.

⁴² Juda kai God n̄p sabe gep ñ̄in kale u söl söl ga rö, ȳiŋɖ r̄igöl gul a ḡimil, kabö m̄igan yöp söl an̄ib au r̄igöl ḡilō.

20

Wip r̄igöl ḡila u kuö nöp m̄ideia

(Mad 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Sade ñ̄in u, ram r̄ikn̄ig gö n̄ŋöl ḡi, Maria Magdala wip r̄igöl ḡila m̄igan amöm n̄ŋa, kabö kub wip r̄igöl p̄iŋ ḡila u, l̄iŋ ḡi am goŋ au m̄ideia.

² N̄ipe n̄ŋöm, kauyaŋ ḡi dö ḡi ap Saimon Pida hol m̄ihöŋ m̄idailo u apöm haga, “B̄i Kub u n̄p agam̄ij ud arbal; pen dap l̄ibal au n̄ŋagpun,” a ga.

* 19:39: Jon 3:1-2

3-4 Anig hageia, Pida hol mihöŋ niŋnig gi dö yabił gul hadlo. Yad nöd amjakem,

5 höŋ adö löyaŋ nöp midem, kabö migan jiŋ siŋsiŋ niŋnö wałiŋ bad gau nöp mideia.

6-7 Pen Saimon Pida nipe hain apöm, kabö migan u hiikid amöm niŋa, Jisas niŋ wałiŋ wam halö yula gau hubik gaga; rigöl gila rö nöp mideia. Pen wałiŋ nabıc jiŋ pıral wam gıgabö gila u, u rö nöp hubikaga; pıral gıgabö gila rö nöp asik gi ke au mideia.

8 Yad nöd wip rigöl gila au apjaknö pen uri yad u rö nöp kabö migan hiikid amem niŋnö, wałiŋ gau wam halula rö mideia u me, anıbu Jisas uraköp, a gem niŋ udnö.

9 Pen niŋ anıbu, God Manö kalı kliñ riköm, Jisas umöm urakniŋ, a gila manö u, hol niŋ aij gaglo.

*

10 Anig niŋul ado gi ram arlo.

*Maria Magdala Jisas waiö lö niŋa
(Mad 28:9-10; Mak 16:9-11)*

11-12 Pen Maria wip rigöl gila rigöl migan anıbu höŋ adö au uraköl midöm miłöŋ göl gi mideia. Miłöŋ göl gi midöl gi, jöl magö dudu gi kabö migan jiŋ siŋsiŋ niŋa, ejol wałiŋ rud lilö miħau, Jisas wip he nöd mideia ka anıbu asik midöl gi, ap nabıc adıŋ jiŋ, ap ma adıŋ miŋ, midailö.

13 Ejol anıb miħau Maria niŋ haglö, “Niħön giŋig miłöŋ gabön?” ö gilö.

Hagailö haga, “Bi Kub yad u niŋ damöm gai dam libal u niŋagpin!” a ga.

* 20:9: Ap 2:24-32; 1Ko 15:4

¹⁴ Anig hagöm, ado göm niŋa, Jisas urak mɪdeia. Pen nɪp niŋö, bɪ unbö ke rö la. Jisas niŋa u pen u Jisas nöp a göm niŋaga. *

¹⁵ Jisas pen Maria nɪp haga, “Niɓi me. Niñön giñig miñöŋ gabön? An nɪp ulhai niñabön?” ö ga.

Hageia, Maria haga e, bɪ wög adiŋ nap niñö u nöp yɪp hagab, a göm haga, “Bɪ kub niñeb. Wip u ud arbin, a giñmön, gai dam liban u yɪp hagaimön, yad ud arnam,” a ga.

¹⁶ Hageia, Jisas haga, “Maria!” a ga.

Hageia, Maria, Arameik manö löm, “Rabonai!” a ga. Manö haga aniɓu, “Manö Hag Ñeb Bɪ.”

¹⁷ Hageia, Jisas haga, “Yad ram miñön i arö gem, Bapi ado gi au laŋ aragin rö, yɪp ud miɗagaimön. Pen ne arammön, mam bɪ kalɪp hagmön, ‘Jisas hagöp, “Yad Bapi yad, Bapi kale, God yad, God kale miɗöp u ado gi arabin,” a göp,’ a giñmön,” a ga. *

¹⁸ Jisas anig hageia, Maria Magdala am Jisas bɪ nɪpe gau kalɪp haga, “Yad Bɪ Kub u nɪp niñem auabin,” a ga. Anig hagöm, Jisas manö niñön niñön nɪp haga u, Maria nɪpe Jisas bɪ nɪpe kalɪp manö aniɓu haga.

Jisas waiö lö bɪ nɪpe gau niñla

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Pen Sade ñin u, siɗö wad ara niñöm, bɪ nɪpe gau Juda bɪ kub gau kalɪp piñiŋ göm, ram raul amöm ajöŋ u giñ piɗöŋ göm, agamiñ mɪdeila niñöm, Jisas ap aŋ aniɓ au waiö löm haga, “God kalöp abad mɪdeiaŋ,” a ga.

* **20:14:** Luk 24:16; Jon 21:4 * **20:17:** Ro 8:29; Hib 2:11-12

20 Anig hagöm, ñimagö ur nipe gau kalip yamöm, rıglöm böñ lau yamöm ga. Bı nipe gau nıñöm, u Bı Kub nöp, a göm, mıñ mıñ yabıl gıla.
*

21 Jisas pen kalip kuöyañ haga, “God kalöp abad mıdeiañ. Bapi yıp hag yuö apem wög nipe gıpin rö, kalöp pen abe hag yuabin,” a ga.

22 Anig hagöm, kalip pu göl gı haga, “Ana Uı u udmim.

23 Nıbi bı rımnap nan si nan naij gıpal gau nıñmim arö gıñabim u, God u rö nöp nıñöm arö gıñab. Pen nıñmim arö gıñabim u, God u rö nöp nıñöm arö gıñab,” a ga. *

Jisas waiö lö bı nipe Domas nıp nıña

24 Pen Jisas ap waiö löm kalip manö haga ñın anıbu, bı nipe Domas, hib ap Nı Ramö a gıñıdal u, kalip aip mıdageia.

25 Anıb u, hainö Jisas bı nipe Domas nıp hagla, “Bı Kub u nıñbun,” a gıla.

Hageila, nipe pen haga, “Anig hagabim u pen ñimagö nipe cıpıl pakla u abe, rıglöm bıñıñ gıla u abe, amgö yad ke nıñem ñimagö yad ud nıñnabin u me, manö anıbu nıñ udem, uraköp, a gem nıñ udnabin; wasö u wasö,” ga.

26 Anig hagöm, pen wik añı ap mıdöm, Jisas bı nipe gau Domas aip kuöyañ ram raul u mıdeila. Ajöñ gıñ pıdöñ gıla u pen Jisas nipe ap anıb au waiö löm haga, “God kalöp abad mıdeiañ,” a ga.

27 Jisas anig hagöm, Domas nıp haga, “Ñimagö ne u, yıp cıpıl pakla u ud nöñ. Ñimagö yad nöñ.

* 20:20: Jon 16:22; 1Jn 1:1 * 20:23: Mad 16:19

Riḡlöm böḡ yad b+n+ḡ ḡila aui abe ud nōḡ. Gaṣi m+lō lagmōn, y+ḡ n+ḡ udmōn,” a ga.

²⁸ Hageia, Domas haga, “B+ Kub yad, God yad!” a ga.

²⁹ Pen Jisas Domas n+ḡ haga, “Y+ḡ waiō n+ḡmōn me, y+ḡ n+ḡ udpan. Pen n+bi b+ y+ḡ waiō n+ḡagōm, y+ḡ n+ḡ udnabōl gau, m+ñ m+ñ yab+ḡ ḡ+nabōl,” a ga. *

Jon manö an+bi n+hön ḡ+nḡ kal+ kliñ r+ka

³⁰ Pen manö kal+ kliñ r+kabin an+bi, hon Jisas b+ n+ḡe gau n+ḡ m+ḡno n+ḡōl ḡi, Jisas nan gagep ke ke iru nōḡ ḡ+m+ḡōḡ rō, magōḡhalō kal+ kliñ r+kagpin.

³¹ Pen kale, Jisas nōḡ me, Krais u, God Ñ+ n+ḡe yab+ḡ u nōḡ, a ḡ+mim, n+ḡ n+ḡ udpe, kalōḡ udō, n+ḡ aip kam+ḡ m+ḡeinabim, a gem, manö an+bi kal+ kliñ r+kpin. *

21

Jisas waiō lö b+ n+ḡe unbö mudun j+ḡ u n+ḡ n+ḡla

¹ Pen hainö hon Jisas b+ n+ḡe gau Ñ+ḡ Wanö Daibirias au m+ḡdaino n+ḡōm Jisas n+ḡe waiō lö n+ḡno. N+hön ga u hagn+ḡ gabin.

² Saimon Pida u, Domas u (hib ap Ñ+ Ramö a gal u), Nadanyel Kena daun, ram m+nōḡ Galili au n+ḡbō u, Sebedi ñ+ Jems hol mamil m+hau, Jisas b+ n+ḡe m+hōḡ halō aip, j+m ñōl am Ñ+ḡ Wanö Daibirias au m+ḡdaino.

³ Saimon Pida han+ḡ haga, “Yad kabsaḡ nan arabin,” a ga. Hageia, “Hon aip arnabun,” a gun,

* **20:29:** 1Pi 1:8 * **20:31:** Jon 3:15; Ro 1:17; 1Jn 5:13

am nɪp aip ñig magib udun, gi ajno ajno ram rua pen kabsaɫ rɪmnap udagno. *

⁴ Pen sidö lim gö niŋöl gi, Jisas ap ñig waŋö goɫ au mideia. Nɪp niŋno pen u Jisas nöp a gun niŋagno.

⁵ Nɪpe hanɪp haga, “Ñi game. Kale kabsaɫ nan gi aj wasö niŋbim ar?” a ga. Hageia, hon yau a ginö.

⁶ Anig hagaino, hanɪp haga, “Uben u ud ñig magib ñimagö yijig kid lau adö yumim me, kabsaɫ rɪmnap udnabim!” a ga. Hageia, uben u ud ñig aŋ yaŋ yuun, kabsaɫ iru yabiɫ nöp udun, ɫip ginö aunim rö laga.

⁷ Anig geia, yad Jon, Pida nɪp hagnö, “Bi anibu Bi Kub u nöp,” a ginö. Anig hagainö, Pida niŋöm, waɫij nɪpe au la u ud hib nab aŋ au gidan pɪralöm, ujaŋid ñig aŋ yaŋ la. *

⁸ Hon bi rɪmnap ñig magib adö u midun, uben kabsaɫ halö ap ran jaköm mideia u, ɫip gi dap, miɫö gau wasö, mida unbö ñiŋjuöl mamid (100) rö nöp, ñig goɫ au auno.

⁹ Goɫ anib au apun niŋno, mab in biɫ ara adö u, kabsaɫ rɪmnap in mideia. Bred rɪmnap u rö nöp mideia.

¹⁰ Pen Jisas hanɪp haga, “Kabsaɫ miñi udpim gau, rɪmnap dauim,” a ga.

¹¹ Hageia, Saimon Pida ñig magib adö u amöm, nɪpe aip uben kabsaɫ iru nöp (153) mideia anibu kabö kuɫup adö au ɫip gi dauno. Uben u marö ga pen pa gi dö gaga. *

* **21:3:** Luk 5:4-7 * **21:7:** Jon 13:23; Mad 14:29 * **21:11:** Luk 5:6

¹² Jisas pen hanip haga, “Apim, nan ñiñim,” a ga. Hon pen nable gö, ne bi an ammön midpan a gun nip hag niñagno; u Bi Kub u nöp a gun, niñjun arö giño.

¹³ Jisas nipe am bred u udöm, hanip nime löm, kabsal abe ud hanip nime löm gö, ñiño.

¹⁴ Pen Jisas umöm uraköm, hanip bi nipe gau ij miñau niñan waiö lö nip niño. *

Jisas Pida nip manö haga

¹⁵ Pen hon nan ñiñ pis gun, Jisas Saimon Pida nip hag niña, “Saimon Jon ñi nipe. Bi gai i rö wasö; ne yip niñö nöp midmagö liban aka?” ga.

Hageia, Pida haga, “Bi Kub. Yad nöp midmagö libin u, ne niñban me,” a ga.

Anig hageia, Jisas haga, “Sipsip pi yad gau, abad midaimön,” a ga.

¹⁶ Jisas anig hagöm, kauyan hag niña, “Saimon Jon ñi nipe. Ne yip niñö nöp midmagö liban aka?” ga.

Hageia, Pida haga, “Bi Kub. Yad nöp midmagö libin u, ne niñban me,” a ga.

Anig hageia, Jisas haga, “Sipsip yad gau abad midaimön,” a ga. *

¹⁷ Jisas kauyan pen hag niña, “Saimon Jon ñi nipe. Ne yip midmagö liban aka?” ga.

Pen Jisas anig göm, manö adö aña anibu nöp, “Ne yip midmagö liban aka?” hag niñöm hag niñöm gö me, Pida gasi iru niñöl gi haga, “Bi Kub. Ne nan gau magöñhalö niñban. Anib u, yad nöp midmagö libin u, ne hadö niñban me,” a ga.

* **21:14:** Jon 20:19,26 * **21:16:** Ap 20:28

Hageia, Jisas haga, “Anib u, sipsip yad gau abad midaimön.

¹⁸ Yad nöp niñö yabił hagabin, ne bi praj rö midaina ñin u, wali gasi ne ke niñna rö ud limön ajmidan. Pen ne hainö bi mitep linabön ñin u, ne ñimagö ne gılan gi midö niñöl gi, bi ke nibö ap nöp nagi adıköm, aragnabön mol u ut gi ud arnab,” a ga.

¹⁹ Jisas manö haga anibu, nibi bi rimnap hainö Pida al pak linaböl u, Jisas nöd niña me u. Nibi bi hain nibö gau, Pida nip nan nihön ginaböl umnab u niñöm, God nipe mailö aij unbö ke halö midöp u niñaböl. Pen Jisas Pida nip haga, “Yip hain gimön,” a ga. *

²⁰ Jisas manö anibu haga niñöm Pida ado göm niña, yad bi Jisas midmagö limidöp u midainö. Yad bi anibu me, nöd Jisas Pasopa nan niñ midea il au asik midem hag niñnö, “Bi Kub. An nöp mumug ginab?” ö ginö. *

²¹ Pida yip niñöm Jisas nip haga, “Bi Kub. Bi i nip nihön ginab?” ö ga.

²² Hageia, Jisas haga, “U gasi yad. Yad hagnö nipe midep nöp midö niñöl gi, ado gi aunabin u, manö ne wasö. Pen ne yip hain gimön,” a ga.

²³ Jisas manö haga anibu, nibi bi nip niñ udla rimnap hagla, “Jisas bi nipe anibu umagnab,” a gıla. Pen Jisas bi nipe anibu umagnab a göm manö anibu hagaga; nipe yiħariñ haga, “Yad hagnö, nipe midep nöp midö niñöl gi, ado gi aunabin u, manö ne wasö,” ga.

* **21:19:** Mad 16:24-25; 2Pi 1:14 * **21:20:** Jon 13:23-25

²⁴ Jisas bi nipe anibu me, nipe ke manö anibi kalı klijn riköm, magöŋhalö manö niŋö yabıl nöp midöp u niŋöm, kalı klijn riköp me u. *

²⁵ Jisas nan adö ke ke iru nöp ga u pen manö anibu yöp rimnap nöp aŋ aui kalı klijn riköp. Yad niŋnö, manö anib gau magöŋhalö kalı klijn rik buk iru nöp yaŋ liblap, mınöŋ naböŋ i pro gö, dam lep ka u midagaiböp. *

* 21:24: Jon 19:35 * 21:25: Jon 20:30

Manö Kamɨŋ
The New Testament in the Kobon Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kobon long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kobon

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023

3850151d-322e-5e07-a069-b89a616a091d